รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543)

Report of Baseline Survey Round 1 (2000)

โครงการกาญจนบุรี สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Kanchanaburi Project, Institute for Population and Social Research, Mahidol University
Supported by the Wellcome Trust

no. 1-1/01

IPSR Publication No. 259

ISBN 974-040505-3

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543)

Cataloging in Publication Data

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543) = Report of baseline survey round 1 (2000) / บรรณาธิการ, วรชัย ทองไทย, สุรีย์พร พันพึ่ง. – นครปฐม : โครงการกาญจนบุรี สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544

ISBN 974-040505-3

1. กาญจนบุรี – ภาวะสังคม – วิจัย. 2. การเปลี่ยนแปลงประชากร – ไทย – กาญจนบุรี. – วิจัย. 3. การวางแผนพัฒนาระดับจังหวัด – วิจัย. I. วรชัย ทองไทย, บรรณาธิการ. II. สุรีย์พร พันพึ่ง, บรรณาธิการ. III. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. โครงการกาญจนบุรี IV. Report of baseline survey round1 (2000)

HB850.2T5ร451 2544

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม 2544

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทรศัพท์ (662) 441-9666, (662) 441-0201-4 ต่อ 115
โทรสาร (662) 441-9333
E-mail: directpr@mahidol.ac.th
Homepage: URL:http://www.mahidol.ac.th/mahidol/pr/pr.html

คำนำ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล กำลังดำเนินงานโครงการกาญจนบุรี ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก The Wellcome Trust แห่งสหราชอาณาจักร เป็นระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2543 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ศึกษา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบของการดำเนินการของกิจกรรมต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีต่อชุมชน นอกจากนี้ยังมีการสร้างฐานข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรด้วย

รายงานการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543) นี้ เป็นรายงานผลการศึกษาส่วนหนึ่งของโครงการกาญจนบุรี ที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชากรในพื้นที่ศึกษา และการสำรวจนี้ จะมีการสำรวจอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รวมระยะเวลา 5 ปี

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมหวังว่า ผลการสำรวจครั้งนี้ จะได้รับการนำไปใช้เป็นฐานในการวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อไป อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนระดับชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวจังหวัดกาญจนบุรีให้เข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการศึกษาอย่างต่อเนื่องในประเด็นต่าง ๆ ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนและสังคมในจังหวัดกาญจนบุรี และประเทศต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ตติกจ์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

กิตติกรรมประกาศ

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543) นี้ จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ ถ้าปราศจากผู้ช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ประชากรในพื้นที่ศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยประสานงาน นำทางให้ข้อมูล อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนที่พักแก่ทีมสัมภาษณ์

ผู้ควบคุมงานภาคสนาม พนักงานสัมภาษณ์ และนักศึกษาปริญญาเอกที่ร่วมแรงร่วมใจในการเก็บและตรวจสอบข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและเสร็จในช่วงเวลาที่กำหนด

คุณเจด็จ มุสิกวงศ์ ปลัดจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำต่างๆ ในการเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรี

อธิการบดีสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่จัดประชุม และที่พักระหว่างการอบรม ตลอดจนศูนย์ปฏิบัติการชั่วคราวโครงการกาญจนบุรี ณ อาคารศิลาลัย สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

ผู้อำนวยการกองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ให้ความอนุเคราะห์จัดทำแผนที่เขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง

คุณอรพรรณ หันจางสิทธิ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันฯ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยทั้งในเรื่องการพิมพ์ การเงิน และอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณธัญลักษณ์ รุจิภักดิ์ คุณสมหญิง สุวรณวัฒน์ และคุณสมชาย ทรัพย์ยอดแก้ว สำหรับการจัดรูปเล่มและออกแบบปก

รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจา ยอดดำเนิน-เอ็ตติกจ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.จรรยา เศรษฐบุตร ที่ปรึกษาโครงการฯ ตลอดจนคณาจารย์และนักวิจัยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม สำหรับคำแนะนำและคำวิจารณ์ที่ ทำให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ The Wellcome Trust แห่งสหราชอาณาจักร ที่ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินการโครงการกาญจนบุรี

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2544

บทคัดย่อ

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

พื้นที่ศึกษาของโครงการกาญจนบุรีประกอบด้วยหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคาร 100 แห่ง แบ่งเป็น 5 พื้นที่ คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โดยในแต่ละพื้นที่มี 20 หมู่บ้าน/ชุมรุมอาคาร การเก็บข้อมูลมี 3 ระดับคือ หมู่บ้าน ครัวเรือนและบุคคล ใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึง 15 สิงหาคม 2543

ประชากรในพื้นที่ศึกษามีทั้งสิ้น 42,614 คน เป็นชาย 20,426 คน และ หญิง 22,188 คน จาก 11,612 ครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองและใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร คือ ทำไร่และทำนา ครัวเรือนในเขตชนบทยังพึ่งพาเงินส่งกลับมากกว่าครัวเรือนในเมือง ครัวเรือนร้อยละ 60 ในเขตชนบทมีหนี้สิน ส่วนหนี้สินของครัวเรือนในเมืองมีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามมูลค่าหนี้เฉลี่ยของครัวเรือนในเมืองกลับสูงกว่าในชนบท

ผู้ชายแต่งงานช้ากว่าผู้หญิง ประชากรในเมืองจะแต่งงานช้ากว่าในชนบท และภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองก็ต่ำกว่าในชนบทด้วย แต่แบบแผนภาวะเจริญพันธุ์นั้นคล้ายกัน วิธีคุมกำเนิดเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยผู้หญิงรู้จักมากกว่าผู้ชาย อัตราคุมกำเนิดเฉลี่ยร้อยละ 70

ไข้หวัดเป็นกันมากที่สุดในรอบหนึ่งเดือนก่อนการสัมภาษณ์ การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น บุหรี่ เบียร์ เหล้า/ยาดอง เครื่องดื่มชูกำลังมีน้อยในเกือบทุกประเภท ยกเว้นประชากรในพื้นที่สูงที่สูบบุหรี่เป็นประจำกันมาก

ภาวะการตายมีขนาดและแบบแผนคล้ายคลึงกับประชากรโดยทั่วไป เพศชายมีอัตราตายสูงกว่าเพศหญิง ส่วนแบบแผนการตายมีลักษณะคล้ายรูปตัวเจ สาเหตุการตายที่สำคัญคือ การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ และการตายตามอายุขัย การตายที่ไม่จดทะเบียนมีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น

ในกลุ่มสตรีอายุ 15 – 59 ปี มีเพียงร้อยละ 15 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน จบประถมศึกษา และมีครอบครัวแล้ว ปัญหาหลักในการดำเนินกิจกรรมคือ งบประมาณ ขาดความร่วมมือจากสมาชิก และขาดความชำนาญด้านบริหารและจัดการ

ABSTRACT

Report of Baseline Survey Round 1 (2000)
Institute for Population and Social Research, Mahidol University

The study areas of Kanchanaburi Project consists of 100 villages/census blocks which are divided into 5 strata; urban/semi-urban, rice, plantation, highland, and mixed economy. There are 20 villages/census blocks in each stratum. Three sets of data collection instruments, community, household, and individual, were used in the first annual enumeration of the field site communities. This enumeration was conducted between 1st July and 15th August 2000.

The enumeration listed 11,612 households in the study areas with a population of 42,614 (20,426 males and 22,188 females). The majority of households own land, which they use for agricultural purpose, mostly growing rice or cash crops. Migrant remittances were more likely to be received by households in rural areas than urban areas. A larger proportion of rural than urban households reported debt, although the amount of average debt was higher for urban households.

Men tend to get married later than did women, and urban residents married at later ages than did rural residents. Fertility in urban areas was also lower than in rural areas. However, fertility patterns were similar for both areas. Most people knew of at least one contraceptive method. Females were more knowledgeable about contraception than males. The average contraceptive prevalence rate was 70.

Colds were the most common sickness reported in the month prior to the interview. Consumption of addictive substances such as cigarettes, beer, liquor, and tonic drinks was not common, with the exception of the upland population who were reported as regular smokers.

Mortality levels and patterns in the field site population were similar to that found in the general population, i.e. males had higher mortality than females and the mortality pattern had a J-shape. Most causes of deaths were sickness, accidents, and old age. Nine percent of deaths were not registered.

Amongst women aged 15 – 59 years old, only 15 percent joined community development groups. The majority of the members were middle aged, had primary education, and were currently married. Budget, lack of participation of members, and lack of management skills were the most cited problems of community development groups.

สารบัญ

หน้า

คำนำ ก

กิตติกรรมประกาศ ข

บทคัดย่อ ค

Abstract ง

สารบัญ จ

สารบัญตาราง ฌ

แผนภูมิ ฎ

1 บทนำ 1

2 ระเบียบวิธีวิจัย 3

2.1 แนวคิดและคำนิยาม 3

2.1.1 ความหมายของครัวเรือน 3

2.1.2 สมาชิกครัวเรือน 4

2.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา 4

2.3 เครื่องมือเก็บข้อมูล 5

2.4 การทดสอบแบบสอบถาม 7

2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 7

2.6 ผู้เก็บข้อมูล 7

2.7 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 8

2.7.1 การทำแผนที่หมู่บ้าน 8

2.7.2 การทำบัญชีครัวเรือน 8

2.7.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม 9

2.8 การควบคุมคุณภาพข้อมูล 10

หน้า

2.9 ข้อมูลที่เก็บได้ 11

2.9.1 อัตราสัมภาษณ์และเวลาสัมภาษณ์ 11

2.9.2 คุณภาพของข้อมูล 12

3 ข้อมูลหมู่บ้าน 15

3.1 ข้อมูลทั่วไป 16

3.2 การเกษตร 17

3.3 อาชีพ 19

3.4 สาธารณูปโภคและการคมนาคม 21

3.5 การศึกษา 27

3.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม 28

3.7 การติดต่อสื่อสาร 30

3.8 สุขภาพอนามัยและบริการสาธารณสุข 30

4 ลักษณะทั่วไปของประชากร 33

4.1 จำนวนประชากร 33

4.2 อัตราส่วนเพศ 34

4.3 โครงสร้างอายุ 36

4.4 อัตราส่วนพึ่งพิง 39

5 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ 43

6 การย้ายถิ่น 45

7 การใช้ที่ดินและผลิตผลทางการเกษตร 49

7.1 การมีที่ดินเป็นของตนเอง 49

7.2 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร 50

7.3 กิจกรรมการเกษตรและรายได้จากการขายผลิตผลทางการเกษตร 51

หน้า

8 การสนับสนุนครัวเรือนและภาวะหนี้สิน 55
8.1 การสนับสนุนสมาชิกภายในครัวเรือน 55
8.1.1 การสนับสนุนของครัวเรือนแก่สมาชิกที่ไปอยู่ที่อื่น 57
8.1.2 การสนับสนุนครัวเรือนจากสมาชิกที่ไปอยู่ที่อื่น 59
8.2 การสนับสนุนจากภายนอก 60
8.3 ภาวะหนี้สิน 61
9 ภาวะสมรส 63
9.1 แบบแผนสมรส 63
9.2 การจดทะเบียน 65
10 ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว 67
10.1 ภาวะเจริญพันธุ์ 67
10.2 การวางแผนครอบครัว 69
10.2.1 ความรู้ในวิธีคุมกำเนิด 69
10.2.2 การใช้วิธีคุมกำเนิด 70
11 ภาวะสุขภาพ 73
11.1 ภาวะการเจ็บป่วย 73
11.1.1 โรคประจำตัว 73
11.1.2 การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา 75
11.2 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ 76
11.2.1 การกินเนื้อสัตว์ดิบๆ สุกๆ 76
11.2.2 การนอนในมุ้ง/มุ้งลวด 78
11.2.3 การใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระ 78
11.2.4 การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 78

หน้า

12 ภาวะการตาย 81
12.1 ข้อมูลทั่วไป 81
12.2 ขนาดและแบบแผนการตาย 81
12.3 การตายจำแนกตามพื้นที่ 84
12.4 สาเหตุการตายและการจดทะเบียนการตาย 86
13 สตรีและบทบาทการพัฒนาชุมชน 91
13.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มแบ่งตามพื้นที่ 91
13.2 ลักษณะของผู้เป็นสมาชิก 92
13.2.1 อายุ 92
13.2.2 การศึกษา 93
13.2.3 สถานภาพสมรส 94
13.2.4 จำนวนบุตร 95
13.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม 95
14 สรุป 99
ภาคผนวก 105
ภาคผนวก 1 ตาราง
ภาคผนวก 2 หน้าที่และคุณสมบัติของผู้คุมงานสนาม และพนักงานสัมภาษณ์
ภาคผนวก 3 รายชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา
ภาคผนวก 4 แบบสอบถาม
แบบสัมภาษณ์หมู่บ้าน
แบบสอบถามครัวเรือน
แบบสอบถามบุคคล
ภาคผนวก 5 รายชื่อคณะทำงาน
คณะวิจัย
ผู้เขียนรายงาน

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 2.1	จำนวนหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารและจำนวนตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่	5
ตาราง 3.1	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามการอพยพตั้งหมู่บ้านของชุมชนกลุ่มแรกของหมู่บ้านและพื้นที่	16
ตาราง 3.2	จำนวนครัวเรือนและประชากรเฉลี่ยต่อหมู่บ้าน จำแนกตามพื้นที่	17
ตาราง 3.3	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามขนาดที่ดินทำการเกษตรและพื้นที่	17
ตาราง 3.4	การกระจายของหมู่บ้าน จำแนกตามการเพาะปลูกของครัวเรือนส่วนใหญ่และพื้นที่	18
ตาราง 3.5	อัตราส่วนหมู่บ้านที่ชาวบ้านออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน (ไป:ไม่ไป) จำแนกตามกิจกรรมและพื้นที่	20
ตาราง 3.6	จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าและน้ำประปา จำแนกตามระยะเวลาและพื้นที่	22
ตาราง 3.7	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามแหล่งน้ำที่ใช้ดื่มและพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 แหล่ง)	23
ตาราง 3.8	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามสาธารณูปโภคที่มีในหมู่บ้านและพื้นที่	24
ตาราง 3.9	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามลักษณะถนน การใช้ติดต่อและพื้นที่	25
ตาราง 3.10	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามปัญหาสิ่งแวดล้อมและพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ปัญหา)	29
ตาราง 3.11	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามบริการสาธารณสุขและพื้นที่	31
ตาราง 3.12	จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามโรคที่เป็นปัญหาและพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 โรค)	32
ตาราง 4.1	จำนวนประชากร จำแนกตามเพศและพื้นที่	33
ตาราง 4.2	อัตราส่วนเพศ จำแนกตามพื้นที่ศึกษา	35
ตาราง 4.3	การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุและพื้นที่	39
ตาราง 4.4	อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก และอัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา จำแนกตามพื้นที่	40

หน้า

ตาราง 5.1	การกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพศและพื้นที่	44
ตาราง 6.1	ร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่นเข้าในช่วง 12 เดือนก่อนการสำรวจ จำแนกตามพื้นที่เพศ และอายุ	47
ตาราง 7.1	ร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองและเนื้อที่เฉลี่ย จำแนกตามพื้นที่	50
ตาราง 7.2	ร้อยละของครัวเรือนที่ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและเนื้อที่เฉลี่ยจำแนกตามพื้นที่	51
ตาราง 7.3	ร้อยละของครัวเรือนกิจกรรมการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและรายได้จากผลิตผลทางการเกษตร จำแนกตามพื้นที่	52
ตาราง 8.1	การกระจายร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกส่งเงิน (และสิ่งของ) และครัวเรือนที่มีสมาชิกได้รับเงิน (และสิ่งของ) จำแนกตามพื้นที่	56
ตาราง 8.2	จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ย (บาทต่อปี) ที่ครัวเรือนส่งไปให้สมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นในรอบปีที่ผ่านมา จำแนกตามสถานภาพของผู้รับและพื้นที่	57
ตาราง 8.3	จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ย (บาทต่อปี) ที่ครัวเรือนได้รับจากสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นในรอบปีที่ผ่านมา จำแนกตามสถานภาพของผู้รับและพื้นที่	59
ตาราง 8.4	การกระจายร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามรูปแบบความช่วยเหลือในรอบปีที่ผ่านมาและพื้นที่	61
ตาราง 8.5	การกระจายร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการมีหนี้สินและพื้นที่และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยและมัธยฐานของหนี้สิน จำแนกตามพื้นที่	62
ตาราง 9.1	กระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามสถานภาพสมรส เพศและพื้นที่	64
ตาราง 10.1	อัตราเจริญพันธุ์รายอายุ และอัตราเจริญพันธุ์รวม จำแนกตามพื้นที่	67
ตาราง 10.2	ร้อยละของผู้ชายและผู้หญิงที่รายงานว่ารู้จักวิธีคุมกำเนิด แยกตามวิธีที่ถามและพื้นที่	69

หน้า

ตาราง 10.3	อัตราคุมกำเนิดและร้อยละของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่ยังคงแต่งงานและกำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามวิธีคุมกำเนิดและพื้นที่	70
ตาราง 11.1	การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามโรคประจำตัวและการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือน และพื้นที่	73
ตาราง 11.2	การกระจายร้อยละของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ จำแนกตามพฤติกรรมและพื้นที่	77
ตาราง 11.3	การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและพื้นที่	79
ตาราง 12.1	จำนวนประชากร จำนวนตาย และอัตราตายของประชากร จำแนกตามอายุและเพศ	82
ตาราง 12.2	อัตราตายรายอายุและเพศของประชากรที่ศึกษา จำแนกตามพื้นที่โครงการกาญจนบุรี	85
ตาราง 13.1	การกระจายร้อยละของสตรี จำแนกตามสถานภาพสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชนและพื้นที่	92
ตาราง 13.2	การกระจายร้อยละของสตรีที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามกลุ่มอายุและพื้นที่	93
ตาราง 13.3	การกระจายร้อยละของสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษาและพื้นที่	94
ตาราง 13.4	การกระจายร้อยละของสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามสถานภาพสมรสและพื้นที่	94
ตาราง 13.5	การกระจายของสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามจำนวนบุตรและพื้นที่	95
ตาราง 13.6	ร้อยละของสตรีที่เป็นสมาชิก จำแนกตามปัญหาและพื้นที่ (ตอบได้หลายข้อ)	96

แผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิ 4.1	การกระจายประชากร จำแนกตามพื้นที่	34
แผนภูมิ 4.2	ปิระมิดประชากร: เมือง/กึ่งเมือง	36
แผนภูมิ 4.3	ปิระมิดประชากร: ข้าว	36
แผนภูมิ 4.4	ปิระมิดประชากร: พืชไร่	37
แผนภูมิ 4.5	ปิระมิดประชากร: ที่สูง	37
แผนภูมิ 4.6	ปิระมิดประชากร: เศรษฐกิจผสมผสาน	38
แผนภูมิ 4.7	อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก และอัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา จำแนกตามพื้นที่	40
แผนภูมิ 6.1	ร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาในครัวเรือนปัจจุบันในช่วง 12 เดือน จำแนกตามพื้นที่	45
แผนภูมิ 7.1	การกระจายร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามกิจกรรมการเกษตรที่ใช้ที่ดินและพื้นที่	53
แผนภูมิ 8.1	การกระจายร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกส่งเงิน (และสิ่งของ) และครัวเรือนที่มีสมาชิกได้รับเงิน (และสิ่งของ) จำแนกตามพื้นที่	56
แผนภูมิ 8.2	จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ยที่ครัวเรือนส่งไปให้สมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นในรอบปีที่ผ่านมา (สามอันดับแรก) จำแนกตามสถานภาพของผู้รับและพื้นที่	58
แผนภูมิ 8.3	จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ยที่ครัวเรือนได้รับจากสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นในรอบปีที่ผ่านมา (สามอันดับแรก) จำแนกตามสถานภาพของผู้รับและพื้นที่	60
แผนภูมิ 9.1	อายุเฉลี่ยแรกสมรส จำแนกตามเพศและพื้นที่	64
แผนภูมิ 9.2	ร้อยละของผู้แต่งงานที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามเพศและพื้นที่	65
แผนภูมิ 9.3	การจดทะเบียนหย่า จำแนกตามเพศและพื้นที่ศึกษา	66

แผนภูมิ 10.1	อัตราเจริญพันธุ์รายอายุ จำแนกตามพื้นที่	68
แผนภูมิ 10.2	อัตราคุมกำเนิดของสตรีที่ยังคงแต่งงาน จำแนกตามวิธีคุมกำเนิดและพื้นที่	71
แผนภูมิ 11.1	โรคประจำตัว 5 อันดับแรกของแต่ละพื้นที่	74
แผนภูมิ 11.2	การกระจายร้อยละของโรค/อาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา 5 อันดับแรก จำแนกตามพื้นที่	76
แผนภูมิ 12.1	อัตราตายรายอายุและเพศของประชากรที่ศึกษาโครงการกาญจนบุรี	83
แผนภูมิ 12.2	อัตราตายรวมของประชากร จำแนกตามพื้นที่	84
แผนภูมิ 12.3	อัตราตายรวม จำแนกตามเพศและพื้นที่	86
แผนภูมิ 12.4	การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามสาเหตุการตายและพื้นที่	87
แผนภูมิ 12.5	การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามการจดทะเบียนตาย อายุและพื้นที่	88
แผนภูมิ 12.6	การกระจายร้อยละของผู้ไม่จดทะเบียนตาย จำแนกตามเหตุผลและพื้นที่	89

1 บทนำ

โครงการกาญจนบุรีได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ด้วยความสนับสนุนของ The Wellcome Trust แห่งสหราชอาณาจักร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่ศึกษา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบของการดำเนินการของกิจกรรมต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีต่อชุมชนด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคเป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางประชากรดังกล่าว

กาญจนบุรีเป็นจังหวัดพรมแดนทางทิศตะวันตกของประเทศไทย ติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้าทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายจากประเทศสหภาพเมียนมาร์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จังหวัดกาญจนบุรียังเป็นแหล่งปลูกพืชไร่ทางเศรษฐกิจหลายชนิด เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ และที่สำคัญอยู่ไม่ไกลนักจากกรุงเทพมหานคร การเลือกพื้นที่ศึกษา 100 หมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารนี้ก็ได้คำนึงถึงความหลากหลายในเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมในจังหวัดด้วย

การแจงนับประชากรในพื้นที่ศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญหนึ่งของโครงการกาญจนบุรี รายงานฉบับนี้เป็นผลของการแจงนับครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 นี้ เรียกว่า “การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน” โดยการสำรวจนี้จะทำต่อเนื่องทุก ๆ ปีในช่วงเวลาเดียวกันคือ วันที่ 1 กรกฎาคมซึ่งเป็นวันกลางปี

ข้อมูลที่เก็บนี้มี 2 ส่วนคือ ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร อันได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น และข้อมูลอื่นๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลทางประชากรนี้ จะทำการสำรวจทุกๆปี ส่วนข้อมูลอื่น ๆ นั้น อาจสำรวจทุกปี หรือสำรวจปีเว้นปีก็ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลไม่เป็นภาระแก่ผู้ให้ข้อมูล จึงต้องให้แบบสอบถามไม่ยาวมากนัก นอกจากนี้เหตุการณ์บางอย่าง เช่น สภาพแวดล้อม เป็นต้น อาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในช่วงเวลาเพียงปีเดียว การทอดเวลาให้นานออกไปจะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงได้

ในรายงานฉบับนี้จะกล่าวถึงการเลือกพื้นที่ศึกษา ขบวนการเก็บข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัย และผลของการวิจัยเบื้องต้น โดยในส่วนที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทั้งหมด เริ่มตั้งแต่แนวคิดและนิยาม การเลือกพื้นที่ศึกษา เครื่องมือเก็บข้อมูล งานสนาม รวมถึงคุณภาพของข้อมูล ส่วนที่สามกล่าวถึงข้อมูลหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในระดับมหภาคจากการสัมภาษณ์ผู้นำหรือผู้รู้ในหมู่บ้าน บทนี้เริ่มจากข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน การเกษตร อาชีพ สาธารณูปโภคและการคมนาคม การศึกษา ปัญหาสิ่งแวดล้อม การติดต่อสื่อสาร จนถึงสุขภาพอนามัยและบริการสาธารณสุข ส่วนในบทต่อ ๆ ไปจะเป็นการวิเคราะห์ในระดับครัวเรือนหรือบุคคล

ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชากร ส่วนที่ 5 เป็นเรื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนที่ 6 กล่าวถึงการย้ายถิ่น ส่วนที่ 7 การใช้ที่ดินและผลิตผลทางการเกษตร ส่วนที่ 8 การสนับสนุนครัวเรือนและภาวะหนี้สิน ส่วนที่ 9 ภาวะสมรส ส่วนที่ 10 ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว ส่วนที่ 11 ภาวะสุขภาพ ส่วนที่ 12 ภาวะการตาย และส่วนที่ 13 สตรีและบทบาทการพัฒนาชุมชน

ส่วนการวิเคราะห์ในรายละเอียดจะทำเป็นรายงานแต่ละเล่มต่างหาก โดยมีหัวข้อดังนี้ การย้ายถิ่น แบบแผนการแต่งงาน ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว สุขภาพอนามัย บทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชน การใช้ที่ดิน และการจ้างงาน อาชีพ รายได้ หนี้สินและการสนับสนุนของครัวเรือน

2 ระเบียบวิธีวิจัย

2.1 แนวคิดและคำนิยาม

วัตถุประสงค์ของโครงการกาญจนบุรี คือ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในเขตพื้นที่ศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพื้นที่ศึกษานี้ คือ หมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารจำนวน 100 แห่งที่กระจายอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี

ในแต่ละปีจะมีการเก็บข้อมูลพื้นฐานในลักษณะการทำสำมะโนประชากร กล่าวคือ ทำการแจงนับประชากรทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารในพื้นที่ศึกษา โดยเก็บข้อมูลระดับครัวเรือนทุกครัวเรือนและระดับบุคคลตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปทุกคน ข้อมูลที่เก็บคือ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชากร เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย ซึ่งครัวเรือนนี้อาจจะมีบ้านเลขที่หรือไม่มีบ้านเลขที่ก็ได้ หรืออาจเป็นบ้านที่ไม่มีคนอาศัยอยู่ก็ได้ แต่ถ้าเป็นบ้านที่ไม่มีคนอยู่อาศัยให้บันทึกเป็น “บ้านร้าง”

2.1.1 ความหมายของครัวเรือน

ครัวเรือนส่วนบุคคล คือ ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลคนเดียวหรือหลายคนซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านหรือที่อยู่อาศัยเดียวกัน และจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภคบริโภคร่วมกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติก็ได้

ครัวเรือนกลุ่มบุคคล คือ ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลที่มาอยู่รวมกัน เพราะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับระบุให้มาอยู่รวมกัน หรือมาอยู่รวมกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง บุคคลเหล่านี้จะกินรวมกันหรือแยกก็ได้ โดยครัวเรือนกลุ่มบุคคลนี้แยกเป็น

ก. ครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทสถาบัน ได้แก่ วัด เรือนจำ สถานสงเคราะห์ เป็นต้น

ข. ครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทอื่น เช่น หอพัก โรงแรม บ้านพักคนงานที่มีคนงานตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป

2.1.2 สมาชิกครัวเรือน

สมาชิกของครัวเรือน หมายถึง บุคคลทุกคนซึ่งปกติอาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้ (กินอยู่/นอนในครัวเรือนนี้) ในวันที่เริ่มเก็บข้อมูล คือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2543

2.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา

ในพื้นที่ศึกษาจำนวน 100 หมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารนี้ ถูกแบ่งออกเป็น 5 พื้นที่ คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โดยในแต่ละพื้นที่มีหมู่บ้าน 20 หมู่บ้าน/ชุมรุมอาคาร การแบ่งนี้แบ่งตามลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งพื้นที่ ได้แก่ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว จำนวนพื้นที่ปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลังและอ้อย จำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ลักษณะสภาพภูมิประเทศ และลักษณะของประชากร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากหน่วยงานของกระทรวงต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและในจังหวัดกาญจนบุรี

พื้นที่ศึกษาในแต่ละเขตมีลักษณะเด่น คือ

- **พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง** คือ ประชากรในเขตเทศบาลโดยแบ่งออกเป็นชุมรุมอาคารตามการแบ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือหมู่บ้านที่มีลักษณะความเป็นเมืองอยู่มาก
- **พื้นที่ปลูกข้าว** เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มที่มีประชากรส่วนใหญ่ปลูกข้าว
- **พื้นที่ปลูกพืชไร่** โดยทั่วไปเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม และประชากรส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย หรือมันสำปะหลัง
- **พื้นที่สูง** แบ่งตามสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูง ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ปลูกข้าว หรือปลูกพืชไร่
- **พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน** เป็นหมู่บ้านที่เหลืออยู่ซึ่งไม่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในการเลือกตัวอย่างหมู่บ้านใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) ในทุกพื้นที่ ยกเว้นในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองซึ่งประกอบด้วยส่วนที่เป็นเขตเมืองและเขตชนบทได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two stage random sampling) โดยในขั้นแรกคำนวณอัตราส่วนของชุมรุมอาคารและหมู่บ้านโดยใช้จำนวนประชากรในเขตเมืองและเขตชนบทในเขตพื้นที่ จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ ดังตาราง 2.1

ตาราง 2.1 จำนวนหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารและจำนวนตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่

พื้นที่	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนตัวอย่าง
เมือง /กึ่งเมือง	107 ชุมรุมอาคาร 26 หมู่บ้าน	14 ชุมรุมอาคาร 6 หมู่บ้าน
ข้าว	193	20
พืชไร่	93	20
ที่สูง	94	20
เศรษฐกิจผสมผสาน	491	20

ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ได้สุ่มตัวอย่างหมู่บ้านสำรองในพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกพืชไร่ พื้นที่ละ 5 หมู่บ้าน และอีก 2 หมู่บ้านในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง โดยหมู่บ้านสำรองนี้จะใช้ในกรณีหมู่บ้านสำรวจไม่มีลักษณะตามที่กำหนด

2.3 เครื่องมือเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ประกอบด้วย หมู่บ้าน ครัวเรือน และบุคคล

แบบสอบถามหมู่บ้าน

แบบสอบถามหมู่บ้านประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 : ด้านการเกษตร

ส่วนที่ 3 : ด้านอาชีพ

ส่วนที่ 4 : ด้านสาธารณูปโภคและการคมนาคม

ส่วนที่ 5 : ด้านการศึกษา

ส่วนที่ 6 : ด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 7 : การติดต่อสื่อสาร

ส่วนที่ 8 : ด้านสุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

แบบสอบถามครัวเรือน

แบบสอบถามครัวเรือน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 : คุณสมบัติของครัวเรือน

ส่วนที่ 3 : การใช้ที่ดินและผลผลิตทางการเกษตร

ส่วนที่ 4 : ความช่วยเหลือของบุคคลในครัวเรือน

ส่วนที่ 5 : ภาวะการตาย

แบบสอบถามบุคคล

แบบสอบถามบุคคล ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 : อาชีพและรายได้

ส่วนที่ 3 : การย้ายถิ่น

ส่วนที่ 4 : สุขภาพอนามัย

ส่วนที่ 5 : ภาวะเจริญพันธุ์

ส่วนที่ 6 : วิธีคุมกำเนิด

ส่วนที่ 7 : การแต่งงาน

ส่วนที่ 8 : บทบาทสตรีต่อการพัฒนาชุมชน

(ดูแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดในภาคผนวก)

2.4 การทดสอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามทั้ง 3 ชุดได้ทำการทดสอบแบบสอบถามในหมู่บ้านนอกพื้นที่ศึกษา ดังนี้

- ครั้งที่ 1 วันที่ 17-18 กุมภาพันธ์ 2543 ทำใน 1 หมู่บ้าน
- ครั้งที่ 2 วันที่ 25-27 เมษายน 2543 ทำใน 1 หมู่บ้าน
- ครั้งที่ 3 วันที่ 28 มิถุนายน 2543 ทำใน 3 หมู่บ้าน

นอกจากนี้ ก่อนและหลังทดสอบแบบสอบถามในแต่ละครั้ง ได้จัดการประชุมคณะทำงานด้านวิจัยเพื่อตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถามด้วย ในช่วงนี้ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด พร้อมกันไปด้วย เพื่อเป็นคู่มือแก่ผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ใช้อ้างอิงในการเก็บข้อมูล

2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 – 15 สิงหาคม 2543 รวมเป็นเวลา 46 วัน

2.6 ผู้เก็บข้อมูล

ผู้เก็บข้อมูลทั้งสิ้น 84 คน แบ่งออกเป็น 10 ทีม ๆ ละ 6-10 คน ในแต่ละทีมประกอบด้วยผู้คุมงานสนาม 1 คน และพนักงานสัมภาษณ์จำนวน 5-9 คน ทั้งนี้แล้วแต่จำนวนหมู่บ้านและพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยทั้ง 10 ทีมได้เดินทางไปยังหมู่บ้านเป้าหมายในวันที่ 30 มิถุนายน 2543 และเริ่มเก็บข้อมูลพร้อมกันในวันที่ 1 กรกฎาคม 2543

การคัดเลือกผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ช่วงแรกดำเนินการคัดเลือกและอบรมผู้คุมงานสนามก่อน โดยผู้คุมงานสนามนี้จะออกไปทำแผนที่และบัญชีครัวเรือนของหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษาก่อนการเก็บข้อมูลจริง ในระยะที่สองจึงทำการคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์ (ดูรายละเอียดการคัดเลือก หน้าที่ และคุณสมบัติของผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ในภาคผนวก)

2.7 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

2.7.1 การทำแผนที่หมู่บ้าน

ผู้คุมงานสนามได้ออกไปทำแผนที่หมู่บ้านก่อน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจอาณาบริเวณของหมู่บ้านก่อน โดยสอบถามหรือให้ผู้รู้ชี้เขตแดนให้ดู จากนั้นวาดอาณาบริเวณ พร้อมทั้งเส้นทางถนนที่ติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างบ้าน ทางรถไฟ แม่น้ำ ลำคลอง และหนองน้ำ

2. แสดงตำแหน่งสถานที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน สถานีอนามัย ร้านค้าในหมู่บ้าน บ้านกำนัน และบ้านผู้ใหญ่บ้าน

3. แสดงสถานที่ตั้งของบ้านแต่ละหลัง ในกรณีที่บ้านนั้นอยู่เป็นกลุ่ม ให้แสดงตำแหน่งของกลุ่มบ้าน พร้อมทั้งบันทึกบ้านเลขที่ที่สำคัญ (หรือชื่อเจ้าของบ้าน/หัวหน้ากลุ่มบ้าน) และให้ประมาณจำนวนบ้านในกลุ่มบ้านนั้นๆ ด้วย

4. ให้ทำสัญลักษณ์บ้านที่คาดว่าจะเป็นปัญหาในการเดินทางเข้าสัมภาษณ์หรือมีคนอยู่เป็นบางเวลา

2.7.2 การทำบัญชีครัวเรือน

ขั้นตอนในการทำบัญชีครัวเรือน (listing) มีขั้นตอนดังนี้

1. เข้าพบผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอบัญชีรายชื่อครัวเรือน

2. ทำการปรับปรุงบัญชีรายชื่อครัวเรือนในหมู่บ้านให้ทันสมัย โดยการเดินสำรวจในหมู่บ้าน ในกรณีที่พบบ้านที่ไม่มีเลขที่บ้านในบัญชีรายชื่อครัวเรือนที่ได้จากผู้ใหญ่บ้าน ให้เพิ่มบ้านนั้นลงในบัญชีรายชื่อครัวเรือนด้วย หรือในกรณีที่พบบ้านและมีเลขที่ตรงกับบัญชีรายชื่อครัวเรือนแต่บ้านนั้นปิดอยู่ ให้ถามผู้ใหญ่บ้านหรือบ้านข้างเคียงว่ามีคนอยู่บ้านหลังนั้นหรือไม่ ถ้ามีเจ้าของบ้านจะกลับมาเมื่อไร ถ้าไม่มีคนอยู่ให้บันทึกว่าเป็นบ้านร้างพร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดอื่นๆ (ถ้ามี)

3. ในบ้านแต่ละหลังให้ถามว่า มีคนอยู่ประจำ (หมายถึง ที่กิน/อยู่/นอนในครัวเรือนนี้) กี่คนและในจำนวนนั้นมีผู้ที่มีอายุ 15 ปีหรือมากกว่ากี่คน

4. บันทึกรายละเอียดของจำนวนบ้าน จำนวนบุคคลในครัวเรือน จำนวนบุคคลในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมจำนวนบ้าน บุคคล และบุคคลอายุ 15 ปีขึ้นไปในหมู่บ้านนั้น รวมทั้งจำนวนบ้านที่ไม่มีเลขที่ และบ้านร้าง

2.7.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ข้อมูลที่สำรวจมี 3 ชุด การเก็บข้อมูลของแต่ละชุดมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามหมู่บ้าน

ผู้คุมงานสนามเป็นผู้รับผิดชอบการเก็บข้อมูล โดยเชิญผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้ทรงคุณวุฒิ พระสงฆ์ ครู ประธานกลุ่มสตรี ฯลฯ มาร่วมพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ในขั้นแรก ผู้คุมงานสนามต้องชี้แจงความเป็นมาของโครงการฯ และวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาเข้าใจอย่างชัดเจนก่อน พร้อมสอบถามความยินยอมด้วย

แบบสอบถามครัวเรือนและแบบสอบถามบุคคล

พนักงานสัมภาษณ์เป็นผู้รับผิดชอบเก็บข้อมูล โดยก่อนสัมภาษณ์พนักงานสัมภาษณ์ต้องชี้แจงวัตถุประสงค์และความเป็นมาของโครงการฯ ให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อน พร้อมทั้งสอบถามความยินยอมในการให้สัมภาษณ์ด้วย ผู้ให้ข้อมูลครัวเรือนคือ หัวหน้าครัวเรือน ในกรณีที่หัวหน้าครัวเรือนไม่อยู่ ผู้อาวุโสรองลงไปจะเป็นผู้ให้ข้อมูลแทน ส่วนแบบสอบถามบุคคลจะถามทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปโดยไม่มีการถามแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้อยู่ในข่ายสัมภาษณ์อยู่ในวันที่ไปเยี่ยมบ้าน ให้ทำการนัดหมายไว้ก่อน โดยพนักงานสัมภาษณ์ต้องพยายามนัดและสัมภาษณ์ให้ครบ 3 ครั้งก่อนจึงจะถูกนับว่าเป็นรายที่สัมภาษณ์ไม่ได้

ในกรณีที่พนักงานสัมภาษณ์มีปัญหาในการเข้าสัมภาษณ์ครัวเรือนหรือบุคคลที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ผู้คุมงานสนามจะเข้าไปช่วยเหลือโดยอธิบายให้หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลที่ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งช่วยทำให้จำนวนผู้ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์น้อยลง

2.8 การควบคุมคุณภาพข้อมูล

ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในสนาม มีดังนี้

- ในแต่ละวันในตอนเย็น พนักงานสัมภาษณ์แลกกันตรวจแบบสอบถามก่อนส่งให้ผู้คุมงานสนามตรวจสอบ หากข้อมูลไม่สมบูรณ์ก็จะส่งกลับให้พนักงานสัมภาษณ์ที่รับผิดชอบแก้ไขและส่งให้ผู้คุมงานสนามตรวจสอบอีกครั้ง ในบางครั้งอาจต้องกลับไปสัมภาษณ์ใหม่
- ในช่วงสองอาทิตย์แรกของการเก็บข้อมูล นักวิจัยของโครงการฯ สุ่มตรวจแบบสอบถามระหว่างไปเยี่ยม / นิเทศ หากพบข้อผิดพลาดก็จะประชุมทีมเก็บข้อมูลทั้งทีม เพื่อให้ผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์รับทราบพร้อมกันและแก้ไขในการเก็บข้อมูลต่อไป

แบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขสมบูรณ์แล้วจะส่งกลับมาที่สำนักงาน เพื่อให้นักวิจัยโครงการฯ ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อการเก็บข้อมูลภาคสนามสิ้นสุดลง ผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ที่คัดสรรแล้วจำนวน 22 คน ทำงานต่อในฐานะพนักงานลงรหัสและบันทึกข้อมูล โดยทำการตรวจแบบสอบถามอีกรอบหนึ่ง ก่อนลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ รวมระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจแบบสอบถาม ลงรหัสและบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ 4 เดือน (ระหว่างวันที่ 28 สิงหาคม 2543 – 31 ธันวาคม 2543)

จากนั้นได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั่วไปก่อน 1 รอบ ก่อนส่งให้ผู้เขียนรายงานนำไปวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งในระหว่างนี้หากพบข้อมูลไม่ถูกต้องก็จะส่งกลับมาตรวจสอบแก้ไขกับแบบสอบถามได้อีก

2.9 ข้อมูลที่เก็บได้

2.9.1 อัตราสัมภาษณ์และเวลาสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษานั้นใช้วิธีแจงนับทุกครัวเรือน (แบบสอบถามครัวเรือน) และทุกคนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป (แบบสอบถามบุคคล) โดยในครัวเรือนนั้น ผู้คุมงานสนามเป็นผู้เก็บข้อมูลจำนวนครัวเรือนจากผู้ใหญ่บ้านก่อน เพื่อให้ได้จำนวนครัวเรือนที่เป็นจริงในหมู่บ้าน และใช้จำนวนครัวเรือนที่ได้นี้เป็นเป้าหมายในการเก็บข้อมูลครัวเรือน ส่วนจำนวนคนที่อยู่ในข่ายต้องสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามบุคคลนั้น ได้มาจากผลรวมของจำนวนผู้อยู่ในข่ายที่นับได้ในแต่ละครัวเรือนที่เก็บได้จริงทั้งหมด

ในแต่ละแบบสอบถามพนักงานสัมภาษณ์ต้องพยายามนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์อย่างน้อย 3 ครั้งก่อนที่จะเลิกเก็บรายนั้น ๆ จำนวนผู้สัมภาษณ์ไม่ได้จึงรวมทั้งผู้ปฏิเสธให้สัมภาษณ์กับผู้ที่ไม่สามารถนัดหมายได้เข้าด้วยกัน สำหรับข้อมูลครัวเรือนนั้น ถ้าถูกปฏิเสธให้สัมภาษณ์ พนักงานสัมภาษณ์ต้องรายงานให้ผู้คุมงานสนามทราบ เพื่อที่ผู้คุมงานสนามจะได้เข้าไปชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง และในบางครั้งอาจขอให้ผู้ใหญ่บ้านช่วยชี้แจงอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งจะช่วยลดจำนวนผู้ไม่ให้สัมภาษณ์ลง

ทั้งครัวเรือนและบุคคลที่สัมภาษณ์ไม่ได้จะถูกบันทึกลงในแบบบันทึกเช่นกัน พร้อมทั้งเหตุผลที่สัมภาษณ์ไม่ได้ เพื่อนำมาใช้คำนวณอัตราสัมภาษณ์

จำนวนครัวเรือนที่อยู่ในข่ายมีทั้งสิ้น 11,758 ราย สัมภาษณ์ได้ 11,612 ราย คิดเป็นอัตราสัมภาษณ์เท่ากับร้อยละ 99 ส่วนจำนวนบุคคลที่อยู่ในข่ายมีทั้งสิ้น 29,828 ราย สัมภาษณ์ได้ 27,902 ราย คิดเป็นอัตราสัมภาษณ์เท่ากับร้อยละ 94 (ดูตาราง ผ 2.1 ในภาคผนวก)

เหตุผลที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้หลังจากได้พยายามครบ 3 ครั้งแล้ว สำหรับแบบสอบถามครัวเรือนคือ ไม่ให้สัมภาษณ์ (ร้อยละ 33) ติดธุระที่ไม่เกี่ยวกับอาชีพ (ร้อยละ 32) และมีภาระกิจเกี่ยวกับอาชีพ (ร้อยละ 24) ส่วนเหตุผลสำหรับแบบสอบถามบุคคลคือ ไม่ให้สัมภาษณ์ (ร้อยละ 18) ติดธุระที่ไม่เกี่ยวกับอาชีพ (ร้อยละ 24) มีภาระกิจเกี่ยวกับอาชีพ (ร้อยละ 28) และเจ็บป่วย / ชรา / พิการ (ร้อยละ 27) (ดูตาราง ผ 2.2 ในภาคผนวก)

เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีตั้งแต่ 3 นาที จนถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง สำหรับแบบสอบถามครัวเรือน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ให้สัมภาษณ์ และจำนวนบุคคลในครัวเรือนนั้นๆ ว่ามีมากหรือน้อย ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหัวหน้าครัวเรือน เวลาสัมภาษณ์ก็น้อยกว่าที่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลอื่น หรือถ้าครัวเรือนนั้นมีคนอาศัยอยู่น้อย เวลาสัมภาษณ์ก็น้อยกว่าครัวเรือนที่มีคนอาศัยอยู่มาก โดยเวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยของครัวเรือน คือ 15 นาที

สำหรับเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบสอบถามบุคคลอยู่ระหว่าง 2 นาที จนถึง 1 ชั่วโมง 51 นาที ซึ่งขึ้นอยู่กับประวัติของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ทำงานหลายอย่าง หรือย้ายบ้านในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา เวลาสัมภาษณ์ก็นานกว่าผู้ที่ทำงานอย่างเดียวหรือไม่เคยย้ายบ้านเลย หรือถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสตรีที่แต่งงานและมีบุตรหลายคน เวลาสัมภาษณ์ก็นานกว่าบุรุษหรือสตรีโสดหรือสตรีแต่งงานที่มีบุตรน้อย เป็นต้น โดยเวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยของบุคคลเท่ากับ 12 นาที

2.9.2 คุณภาพของข้อมูล

การประเมินคุณภาพข้อมูลในการสำรวจครั้งนี้ทำได้หลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งซึ่งได้รวมเข้าไว้ในแบบสอบถามด้วยคือ ข้อสรุปของพนักงานสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ในแต่ละแบบสอบถามหลังจากได้สัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว โดย “ความเห็นของพนักงานสัมภาษณ์” นี้จะบันทึกในตั้งแต่ สภาพสถานที่สิ่งแวดล้อม มีใครอยู่ด้วยในขณะสัมภาษณ์ คนๆ นั้นได้ช่วยตอบคำถามหรือแสดงความเห็นหรือไม่ ความร่วมมือและปฏิกิริยาของผู้ให้สัมภาษณ์ ตลอดจนประเมินคุณภาพโดยทั่วไปของข้อมูลที่ได้ทั้งหมด (ดูรายละเอียดในแบบสอบถามภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์พบว่า คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามทั้งสองแบบใกล้เคียงกันมากในเกือบทุกคำถาม (คำถามเหมือนกันทั้งสองแบบ) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า 3 ใน 4 ของพนักงานสัมภาษณ์ได้ประเมินให้คุณภาพโดยทั่วไปของข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ดี อีกร้อยละ 17 บอกว่า “ดีมาก” เพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่คิดว่า “พอใช้” และน้อยกว่าร้อยละ 1 ที่เห็นว่าไม่ดี (ดูตาราง ผ ในภาคผนวก)

สภาพสิ่งแวดล้อมขณะสัมภาษณ์มีความเป็นส่วนตัวมาก ปราศจากสิ่งรบกวน (ร้อยละ 50 สำหรับครัวเรือน และร้อยละ 49 ในแบบสัมภาษณ์บุคคล) ส่วนที่มีบ้างก็ไม่มีผลต่อการสัมภาษณ์ (ร้อยละ 44 สำหรับครัวเรือน และร้อยละ 46 สำหรับบุคคล) แต่ที่มีสิ่งรบกวน

และมีผลต่อการสัมภาษณ์มีเพียงร้อยละ 5 เท่ากันในทั้งสองแบบสอบถาม และที่ต้องหยุดการสัมภาษณ์บ่อยๆ มีไม่ถึงร้อยละ 1

การมีผู้อื่นอยู่ด้วยในขณะให้สัมภาษณ์นั้นออกจะเป็นเรื่องปกติ โดยมีเพียงร้อยละ 42 ที่ให้สัมภาษณ์สองต่อสอง (ดูตาราง ผ ในภาคผนวก) อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ของผู้ที่อยู่ด้วยก็เป็นบุคคลในครัวเรือนนั่นเอง (ร้อยละ 74 สำหรับครัวเรือน และร้อยละ 81 สำหรับบุคคล) ผู้ที่อยู่ด้วยอื่นๆ คือ เพื่อนบ้านและเพื่อนของผู้ตอบ โดยเพื่อนบ้านจะมาฟังในการสัมภาษณ์ครัวเรือนมากกว่าการสัมภาษณ์บุคคล (ร้อยละ 31 และร้อยละ 25 ตามลำดับ) ส่วนเพื่อนของผู้ตอบมีอัตราส่วนพอ ๆ กันในทั้งสองแบบสอบถาม (ร้อยละ 8)

ส่วนใหญ่ของผู้ที่มาร่วมฟังนั้นเป็นการฟังอย่างเดียว โดยไม่ช่วยตอบหรือออกความเห็น (ร้อยละ 44 สำหรับครัวเรือน และร้อยละ 52 สำหรับบุคคล) และส่วนใหญ่ของผู้ออกความเห็นก็จะให้ความเห็นเพียงบางตอนเท่านั้น (ดูตาราง ผ2.3 ในภาคผนวก)

เกือบทั้งหมดของผู้ให้สัมภาษณ์จะให้ความร่วมมือดีถึงดีมาก มีไม่ถึงร้อยละ 1 ที่ให้ความร่วมมือน้อย และผู้ให้ความร่วมมือปานกลางก็มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ส่วนผู้ให้ความร่วมมือดีมีถึง 3 ใน 4 และอีกร้อยละ 22 ก็ให้ความร่วมมือดีมาก ซึ่งความเห็นนี้เหมือนกันในทั้งสองแบบสอบถาม (ดูตาราง ผ ในภาคผนวก)

ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบจะเฉย ๆ ในระหว่างสัมภาษณ์ (7 ใน 10 คน) อีก 3 ใน 10 คนกลับรู้สึกสนุกในการตอบคำถาม โดยมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่ “มีท่าทีไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์บางเรื่อง” หรือ “ไม่พอใจในคำถามบางคำถาม” เรื่องหรือคำถามที่มีผู้ไม่พอใจเกิน 100 คน คือ คำถามเกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิดในแบบสอบถามส่วนบุคคล (111 คน) ส่วนในแบบครัวเรือนนั้นเรื่องที่ไม่พอใจมากที่สุดคือ เรื่องเกี่ยวกับหนี้สิน ซึ่งก็มีเพียง 20 รายเท่านั้น

จึงกล่าวได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก ทั้งนี้เพราะได้มีการทดสอบแบบสอบถามถึง 3 ครั้ง รวมทั้งขบวนการคัดเลือกและอบรมผู้ควบคุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ที่ดี

3 ข้อมูลหมู่บ้าน

การสำรวจข้อมูลหมู่บ้านของโครงการกาญจนบุรีรอบแรก พ.ศ.2543 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในระดับหมู่บ้านในปีต่อๆ ไป

ในการสำรวจรอบแรกนี้ ได้สุ่มหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารทั้งสิ้น 100 หมู่บ้าน/ชุมรุมอาคาร (ดังรายละเอียดในส่วนที่ 2) แยกเป็นชุมรุมอาคารในเขตเมือง 14 แห่ง และหมู่บ้านในเขตชนบท 86 แห่ง ทุกหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารที่ตกเป็นพื้นที่ศึกษาได้ทำสำมะโนครัวเรือนและเก็บข้อมูลรายบุคคล ณ วันที่สำรวจไว้ทั้งหมด

ในรายงานบทนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลระดับหมู่บ้านในชนบทจำนวน 86 หมู่บ้าน ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) ผู้นำของหมู่บ้าน อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน ฯลฯ การเสนอข้อมูลจะแยกหมู่บ้านออกเป็น 5 พื้นที่คือ

1. พื้นที่กึ่งเมือง จำนวน 6 หมู่บ้าน
2. พื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 20 หมู่บ้าน
3. พื้นที่ปลูกพืชไร่ จำนวน 20 หมู่บ้าน
4. พื้นที่สูง จำนวน 20 หมู่บ้าน
5. พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน จำนวน 20 หมู่บ้าน

ผลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน แยกออกเป็น 8 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ส่วนที่ 2 การเกษตร
ส่วนที่ 3 อาชีพ
ส่วนที่ 4 สาธารณูปโภคและคมนาคม
ส่วนที่ 5 การศึกษา
ส่วนที่ 6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม
ส่วนที่ 7 การติดต่อสื่อสาร
ส่วนที่ 8 สุขภาพอนามัยและบริการสาธารณสุข

3.1 ข้อมูลทั่วไป

ในการซักถามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านทั้ง 86 แห่ง พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของหมู่บ้านที่สำรวจก่อตั้งโดยชาวบ้านที่อพยพมาจากพื้นที่อื่นภายในจังหวัดกาญจนบุรี โดยเฉพาะในเขตพื้นที่สูงซึ่งมี 20 หมู่บ้านนั้น ก่อตั้งโดยคนที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีเอง 16 หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ ครึ่งหนึ่งก่อตั้งโดยคนที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี และอีกครึ่งหนึ่งนั้น ส่วนใหญ่มาจากจังหวัดรอบๆ กาญจนบุรี เช่น ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลบางหมู่บ้านไม่ทราบว่า ชาวบ้านกลุ่มแรกของหมู่บ้านของตนอพยพมาจากที่ใด โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กึ่งเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน

ตาราง 3.1 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามการอพยพมาตั้งหมู่บ้านของชุมชนกลุ่มแรกของหมู่บ้านและพื้นที่

อพยพมาจาก	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ภายในจังหวัดกาญจนบุรี	1	11	8	16	6
จังหวัดอื่นๆ	1	5	7	1	5
ต่างประเทศ	1	0	0	0	0
ไม่ทราบมาจากไหน	3	4	5	3	9
จำนวนหมู่บ้าน	6	20	20	20	20

จำนวนครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ พบว่า ในพื้นที่สูงมีจำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อหมู่บ้านสูงกว่าพื้นที่อื่นคือ 136 ครัวเรือน รองลงมาคือ พื้นที่กึ่งเมือง พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พื้นที่ปลูกพืชไร่ และพื้นที่ปลูกข้าว (ดูตาราง 3.2)

จำนวนประชากรโดยเฉลี่ยต่อหมู่บ้านกลับพบว่า พื้นที่กึ่งเมืองมีประชากรเฉลี่ยต่อหมู่บ้านสูงที่สุด (756 คน) รองลงมาคือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พื้นที่สูง พื้นที่ปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกพืชไร่ (ดูตาราง 3.2)

ตาราง 3.2 จำนวนครัวเรือนและประชากรเฉลี่ยต่อหมู่บ้าน จำแนกตามพื้นที่

	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
จำนวนครัวเรือนเฉลี่ย	119.8	101.6	111.9	136.0	114.8
จำนวนประชากรเฉลี่ย	756.2	494.8	476.5	556.8	576.0

3. 2 การเกษตร

หมู่บ้านทั้งหมดในพื้นที่ศึกษามีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร จากตาราง 3.3 พบว่า มีการใช้ที่ดินที่เพื่อการเกษตรโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 2,200 – 4,500 ไร่ ต่อหมู่บ้าน หมู่บ้านในเขตปลูกพืชไร่จะมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าพื้นที่ในเขตอื่นๆ (4,521 ไร่) ส่วนพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีที่ดินทำการเกษตรน้อยที่สุด (2,282 ไร่)

ตาราง 3.3 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามขนาดที่ดินทำการเกษตรและพื้นที่

ที่ดินทำการเกษตร	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ต่ำกว่า 1000 ไร่	3	2	1	0	3
1000-2999 ไร่	2	11	10	13	10
3000-5999 ไร่	0	5	5	2	7
6000+ ไร่	1	1	4	3	0
จำนวนหมู่บ้าน	6	19	20	18	20
พื้นที่เฉลี่ย/ไร่	3,395.3	2,889.7	4,521.6	3,333.1	2,282.1

ในพื้นที่ปลูกข้าวชาวบ้านส่วนใหญ่จะปลูกข้าวเป็นหลัก และในเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ชาวบ้านในหมู่บ้านจะปลูกพืชไร่เป็นหลัก แต่ก็พบว่าในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานชาวบ้านปลูกพืชไร่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนพื้นที่สูงและพื้นที่กึ่งเมืองในส่วนที่ทำการเกษตรนั้น มีทั้งหมู่บ้านที่ปลูกข้าวเป็นหลัก หมู่บ้านที่ปลูกพืชไร่เป็นหลักและหมู่บ้านที่ส่วนใหญ่ทำสวนผัก

ตาราง 3.4 การกระจายของหมู่บ้าน จำแนกตามการเพาะปลูกของครัวเรือนส่วนใหญ่และพื้นที่

เพาะปลูก	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ข้าว	3	15	2	6	3
พืชไร่	2	5	18	12	15
สวนผัก	1	0	0	0	1
สวนผลไม้	0	0	0	2	0
จำนวนหมู่บ้าน	6	20	20	20	19

เฉพาะหมู่บ้านในพื้นที่ปลูกข้าว ครึ่งหนึ่งทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง อีกครึ่งหนึ่งทำนาได้ปีละหนึ่งครั้ง ในพื้นที่อื่นส่วนมากทำนาได้ปีละครั้ง ยกเว้นมีเพียง 1 หมู่บ้านในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานที่ทำนาได้ถึงปีละ 3 ครั้ง ทำให้ได้ผลผลิตข้าวเปลือกโดยเฉลี่ยสูงกว่าเขตพื้นที่อื่น แต่ที่ได้ผลผลิตข้าวต่ำสุด ได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ จากการสอบถามถึงผลผลิตในปีที่แล้ว พบว่า ในพื้นที่ปลูกข้าวได้ผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 492 กก. ต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าพื้นที่ปลูกข้าวในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและเขตพื้นที่กึ่งเมือง

สำหรับค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยมาใส่ที่นาในการทำนาปีที่แล้ว พบว่า ประมาณร้อยละ 72 ของหมู่บ้านทั้งหมดต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ หมู่บ้านในเขตพื้นที่ไร่เสียค่าใช้จ่ายเรื่องปุ๋ยสำหรับนาน้อยที่สุด หมู่บ้านในกึ่งเมืองเสียค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยสูงสุด (633 บาทต่อไร่) ส่วนหมู่บ้านที่ทำนาเป็นหลัก เสียค่าปุ๋ยเฉลี่ย 558 บาทต่อไร่

นอกจากค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยแล้ว เกษตรกรเกือบทุกหมู่บ้าน (ยกเว้น 4 หมู่บ้านในเขตพื้นที่สูง) ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงวัชพืช โรคพืช และสัตว์ที่เป็นศัตรูในนาข้าว โดยเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ หมู่บ้านในพื้นที่สูง (2 หมู่บ้าน) เสียค่าใช้จ่าย 650 บาทต่อไร่ ขณะที่พื้นที่พืชไร่เสียค่าใช้จ่าย 21.50 บาทต่อไร่

อ้อยเป็นพืชที่ปลูกมากที่สุดในพื้นที่ศึกษา รองลงมาคือ ข้าวโพด มันสำปะหลัง พริก ถั่วเหลือง แต่เมื่อพิจารณารายพื้นที่กลับพบว่า ในพื้นที่ปลูกพืชไร่จะปลูกอ้อยมากที่สุด รองลงมา

คือ มันสำปะหลัง และข้าวโพด ส่วนในพื้นที่สูงจะปลูกข้าวโพดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ถั่วเหลือง พริก มันสำปะหลัง ที่เหลือเป็นพืชอื่นๆ

สำหรับค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยสำหรับพืชไร่ พบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85) ต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อไร่แตกต่างกันตามเขตพื้นที่ ในพื้นที่พืชไร่เสียค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยน้อยที่สุด (308 บาทต่อไร่) รองลงมาคือพื้นที่สูง (332 บาท) พื้นที่ปลูกข้าว (485 บาท) พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (559 บาท)

ค่าใช้จ่ายสำหรับยาฆ่าแมลงและวัชพืชสำหรับพืชไร่โดยเฉลี่ยประมาณ 305 บาทต่อไร่ พื้นที่ที่เสียค่าใช้จ่ายเรื่องนี้น้อยที่สุดคือ พื้นที่กึ่งเมือง (200 บาทต่อไร่) รองลงมาคือ พื้นที่ปลูกพืชไร่ (275 บาทต่อไร่) พื้นที่ปลูกข้าว (313 บาทต่อไร่) พื้นที่สูง (315 บาทต่อไร่) พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (341 บาทต่อไร่)

ในฤดูแล้งปีที่แล้ว มีบางหมู่บ้านที่สามารถปลูกพืชในฤดูแล้งได้ ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกแตงโม แตงกวา ข้าวโพด ผักกาดหัว เป็นต้น พบว่า หมู่บ้านในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (2 หมู่บ้าน) มีรายได้จากการขายผลผลิตในฤดูแล้งได้ถึง 27,500 บาทต่อไร่ หมู่บ้านในเขตปลูกข้าว (11 หมู่บ้าน) สามารถทำรายได้เฉลี่ยถึง 10,413 บาทต่อไร่ จากการขายพืชผลที่ปลูกในฤดูแล้ง รองลงมาคือ หมู่บ้านในพื้นที่ปลูกพืชไร่ (3 หมู่บ้าน) มีรายได้เฉลี่ย 6,933 บาท หมู่บ้านพื้นที่กึ่งเมือง (1 หมู่บ้าน) มีรายได้ประมาณ 4,000 บาท ในปีที่แล้ว ส่วนหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำสุดคือ ในเขตพื้นที่สูง คือมีรายได้เฉลี่ยในการปลูกพืชฤดูแล้งปีที่แล้วเพียง 1,250 บาท

3. 3 อาชีพ

นอกจากทำอาชีพเกษตรกรรมในหมู่บ้านแล้ว ชาวบ้านบางส่วนยังอพยพออกไปทำงานภาคเกษตรนอกหมู่บ้านด้วยเช่นกัน จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านพบว่า ในรอบปีที่ผ่านมา มีชาวบ้านในหมู่บ้านออกไปเป็นกลุ่มเพื่อทำงานในภาคเกษตรกรรม เมื่อเปรียบเทียบตามเขตพื้นที่ 5 เขต พบว่า หมู่บ้านที่ปลูกข้าวและปลูกพืชไร่ครึ่งหนึ่งออกไปรับจ้างทำการเกษตร ส่วนเขตพื้นที่อื่นจะมีสัดส่วนหมู่บ้านที่มีชาวบ้านออกไปหางานทำนอกหมู่บ้านน้อยกว่า โดยเฉพาะพื้นที่กึ่งเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนใหญ่ของผู้ที่ออกไปทำงานรับจ้างภาคเกษตรกรรมไป

รับจ้างทำงานภายในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ในจำนวนนี้หนึ่งในสี่ไปทำงานอยู่ในพื้นที่อำเภอเดียวกัน ช่วงเวลาที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้านกระจายกันตลอดทั้งปี และมีทั้งไปทำงานระยะสั้นและระยะยาว

ลักษณะงานที่ชาวบ้านออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้านที่เป็นงานด้านเกษตรกรรม ได้แก่ รับจ้างทำนา ทำไร่ ดายหญ้า เกี่ยวข้าว รับจ้างขับรถไถ ทำฟาร์มเลี้ยงเป็ด ไก่ เป็นต้น

ตาราง 3.5 อัตราส่วนหมู่บ้านที่ชาวบ้านออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน (ไป : ไม่ไป) จำแนกตามกิจกรรมและพื้นที่

การออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ในภาคเกษตรกรรม	1 : 5	9 : 11	10 : 10	6 : 14	4 : 16
นอกภาคเกษตรกรรม	4 : 2	12 : 8	14 : 6	13 : 7	13 : 7
จำนวนหมู่บ้าน	6	20	20	20	20

นอกจากงานในภาคเกษตรกรรมแล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านยังออกไปหางานทำนอกภาคเกษตรกรรมอีกด้วย จากการสำรวจจะพบว่ามีอยู่ร้อยละ 65 ของหมู่บ้านทั้งหมด โดยในพื้นที่พืชไร่มีชาวบ้านออกไปหางานทำนอกภาคเกษตรกรรมมากที่สุด (14 หมู่บ้าน) รองลงมาคือพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (13 หมู่บ้าน) และพื้นที่สูง (13 หมู่บ้าน) ตามลำดับ สถานที่ที่คนในหมู่บ้านออกไปหางานทำมากที่สุดพบว่า มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างสถานที่ในจังหวัดกาญจนบุรี กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกตามพื้นที่พบว่าชาวบ้านในพื้นที่สูงและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ออกไปหางานทำในกรุงเทพมหานครมากที่สุด

งานส่วนใหญ่ที่ทำได้แก่ งานที่ใช้แรงงาน เช่น กรรมกรก่อสร้าง คนงานในโรงงาน ช่างทำเครื่องประดับ (เกือบร้อยละ 90) มีเพียงส่วนน้อยที่ออกไปทำงานบริการและงานอื่นๆ

นอกจากชาวบ้านใน 86 หมู่บ้าน จะออกไปหางานทำเป็นกลุ่มๆ นอกหมู่บ้านแล้ว ยังมีคนภายนอกหมู่บ้านเข้ามาทำงานรับจ้างภาคเกษตรกรรมในหมู่บ้านด้วยเช่นกัน จากข้อมูลที่ปรากฏพบว่า หมู่บ้านที่มีบุคคลภายนอกมารับจ้างทำงานมากที่สุดคือ หมู่บ้านในพื้นที่พืชไร่และหมู่บ้านในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ผู้ที่เข้ามารับจ้างทำงานมาจากหลากหลายพื้นที่ เฉพาะคนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีเพียงร้อยละ 22 ที่เหลือมาจากจังหวัดอื่น เช่น ชัยภูมิ ขอนแก่น และจากประเทศพม่า หมู่บ้านในเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ จะมีคนงานภายนอกจังหวัดกาญจนบุรีมาทำงานมากที่สุด รองลงมาคือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน

สำหรับงานนอกภาคเกษตรกรรมที่คนนอกหมู่บ้านเข้ามารับจ้างทำในหมู่บ้าน มีพบเพียงร้อยละ 13 ของหมู่บ้านทั้งหมด หมู่บ้านที่มีคนเข้ามาทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากที่สุด คือ หมู่บ้านในพื้นที่สูง (4 ใน 20 หมู่บ้าน) และหมู่บ้านในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (3 ใน 20 หมู่บ้าน) ผู้ที่เข้ามาทำงานรับจ้างส่วนใหญ่ เป็นคนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี งานที่ทำได้แก่งานรับจ้างทั่วไป ทำเครื่องประดับ ทอผ้า เป็นต้น

3.4 สาธารณูปโภคและการคมนาคม

จากข้อมูลระดับหมู่บ้าน 86 หมู่บ้าน พบว่ามีเพียง 5 หมู่บ้านในเขตพื้นที่สูงเท่านั้นที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ในหมู่บ้านที่พบว่ามีไฟฟ้าใช้แล้วในปีสำรวจ (พ.ศ. 2543) พบว่า มี 3 หมู่บ้านที่เพิ่งมีไฟฟ้าใช้ในเวลาไม่เกิน 5 ปีที่ผ่านมา หมู่บ้านส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้ในระหว่าง 10-19 ปี (ดูตาราง 3.6)

ตาราง 3.6 จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าและน้ำประปา จำแนกตามระยะเวลาและพื้นที่

ระยะเวลา	กึ่งเมือง		ปลูกข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
	ไฟฟ้า	ประปา	ไฟฟ้า	ประปา	ไฟฟ้า	ประปา	ไฟฟ้า	ประปา	ไฟฟ้า	ประปา
ต่ำกว่า 5 ปี	0	4	0	3	1	2	1	3	1	12
5-9 ปี	0	2	1	5	3	11	3	6	1	7
10-19 ปี	2	0	8	7	15	1	7	7	8	0
20 ปีขึ้นไป	4	0	11	2	1	0	4	4	8	0
- จำนวนหมู่บ้านที่มีใช้	6	6	20	17	20	14	15	20	20*	19
- ระยะเวลานานที่สุดที่มีใช้(ปี)	31	7	30	26	24	10	28	24	37	9
- ระยะเวลาน้อยที่สุดที่มีใช้(ปี)	15	1	6	1	2	1	4	1	2	1

* ขาดข้อมูล 2 หมู่บ้าน

หมู่บ้านส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้เร็วกว่ามีน้ำประปาใช้ อย่างไรก็ตามยังพบว่า ยังมีหมู่บ้านที่ไม่มีประปาใช้อยู่ถึง 10 หมู่บ้านจากจำนวน 86 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ยังไม่มีประปาใช้ได้แก่ หมู่บ้านในเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ (6 หมู่บ้าน) พื้นที่ปลูกข้าว (3 หมู่บ้าน) และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (1 หมู่บ้าน) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่เพิ่งมีประปาในช่วงเวลา 10 ปีนี้เอง (ดู ตาราง 3.6)

นอกจากการประปาในหมู่บ้านแล้ว ชาวบ้านยังต้องอาศัยแหล่งน้ำอื่นๆ อีก สำหรับใช้ดื่ม จากการสอบถามแหล่งน้ำที่ใช้ดื่มสำหรับชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยสามารถระบุได้ทุกแหล่ง พบว่า น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำหลักสำหรับการดื่มในเกือบทุกเขตพื้นที่ ยกเว้นในขตพื้นที่กึ่งเมืองที่ระบุว่าต้องซื้อน้ำดื่มเป็นขวดมาใช้ดื่มมากกว่าแหล่งน้ำอื่นๆ (ดูตาราง 3.7)

ตาราง 3.7 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามแหล่งน้ำที่ใช้ดื่มและพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 แหล่ง)

แหล่งน้ำที่ใช้ดื่ม	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
น้ำฝน	3	9	20	20	16
น้ำประปา	4	6	3	4	9
แหล่งน้ำธรรมชาติ	0	2	0	4	1
บ่อน้ำตื้น	0	4	3	1	0
บ่อบาดาล	4	1	3	3	4
ซื้อน้ำดื่ม	5	5	4	1	6

ข้อสังเกตว่า น้ำประปาเป็นแหล่งน้ำดื่มสำหรับชาวบ้านส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ กึ่งเมือง และราวครึ่งหนึ่งในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนแหล่งน้ำดื่มอื่นๆ รองลงมาคือ บ่อบาดาล บ่อน้ำตื้น

จากการสำรวจสาธารณูปโภคด้านอื่นๆ พบว่าหมู่บ้านที่สำรวจครึ่งหนึ่งมีโทรศัพท์สาธารณะใช้ โดยหมู่บ้านในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีโทรศัพท์ใช้มากที่สุด รองลงไปคือพื้นที่สูง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่กึ่งเมือง และพืชไร่ ตามลำดับ (ดูตาราง 3.8) และเป็นที่น่าสังเกตว่าโทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้านใช้การไม่ได้ในหลายหมู่บ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่สูงใช้ไม่ได้มากกว่าครึ่ง และในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ใช้ไม่ได้ถึงหนึ่งในสี่ โดยรวมโทรศัพท์สาธารณะใช้ไม่ได้ประมาณร้อยละ 30 ของหมู่บ้านทั้งหมด

นอกจากโทรศัพท์สาธารณะแล้ว ชาวบ้านยังมีโทรศัพท์ใช้ประจำบ้านอีกด้วย ใน 36 หมู่บ้านจากจำนวน 86 หมู่บ้าน พื้นที่ที่มีโทรศัพท์ใช้ในบ้านมากที่สุด คือพื้นที่เขตกึ่งเมือง มี 5 ใน 6 หมู่บ้าน รองลงมาคือ เขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน เขตพื้นที่สูง เขตปลูกข้าว และเขตพืชไร่ ตามลำดับ (ดูตาราง 3.8)

ตาราง 3.8 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามสาธารณูปโภคที่มีในหมู่บ้านและพื้นที่

สาธารณูปโภค	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
โทรศัพท์สาธารณะติดตั้งอยู่	2	8	6	14	15
โทรศัพท์สาธารณใช้การได้	1	7	6	6	11
โทรศัพท์มือถือ	5	17	14	10	18
หอกระจายข่าว	4	13	12	14	12
วิทยุสำหรับสื่อสาร	4	14	16	16	17
การติดต่อทางอินเตอร์เนต	1	2	0	1	2
วัด/สำนักสงฆ์ในหมู่บ้าน	0	11	13	18	8
มีรถประจำทางผ่านหมู่บ้าน	2	6	12	14	6

โทรศัพท์มือถือ เป็นอุปกรณ์สื่อสารที่ชาวกาญจนบุรีมีใช้กันสามในสี่ของหมู่บ้านที่สำรวจทั้งหมด หมู่บ้านที่มีโทรศัพท์มือถือใช้มากที่สุดอยู่ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานคือ มีถึง 18 หมู่บ้าน รองลงมาคือ พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกพืชไร่ และพื้นที่สูง ตามลำดับ (ดูตาราง 3.8)

หอกระจายข่าวในหมู่บ้านที่มีและใช้ได้ มีอยู่ประมาณสองในสามของหมู่บ้านทั้งหมด หมู่บ้านที่มีหอกระจายข่าวใช้ได้มากที่สุดคือ หมู่บ้านในพื้นที่สูง รองลงมาคือพื้นที่กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว ส่วนพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและพื้นที่พืชไร่มีเท่ากัน (ดูตาราง 3.8)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า ร้อยละ 78 ของหมู่บ้านทั้งหมดมีวิทยุสื่อสารใช้ โดยในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีวิทยุสื่อสารใช้มากที่สุด รองลงมาคือ พื้นที่สูง พื้นที่พืชไร่ พื้นที่ปลูกข้าว และพื้นที่กึ่งเมือง (ดูตาราง 3.8)

ส่วนการรับข่าวสารที่ใช้เทคโนโลยีสูงคือ การใช้อินเตอร์เนตนั้น พบว่า มีใช้อยู่เพียง 6 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 7 จากทั้งหมด 86 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน 2 หมู่บ้าน พื้นที่ ปลูกข้าว 2 หมู่บ้าน พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและพื้นที่สูง เขตละ 1 หมู่บ้าน

ในส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาพบว่า ในจำนวน 86 หมู่บ้านมีวัดหรือสำนักสงฆ์ในหมู่บ้าน 50 แห่ง ในเขตพื้นที่สูงพบว่า มีวัดในหมู่บ้านถึง 18 หมู่บ้าน รองลงมาเป็นเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่

เขตพื้นที่ปลูกข้าว เขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ดูตาราง 3.8) ส่วนในเขตพื้นที่กึ่งเมืองทั้ง 6 หมู่บ้านไม่มีวัดเลย เป็นที่น่าสังเกตว่าใน 7 หมู่บ้านในเขตพื้นที่สูงมีวัด/สำนักสงฆ์ในหมู่บ้านถึง 2 แห่ง ในหมู่บ้านเดียว แต่ส่วนใหญ่มีวัดหรือสำนักสงฆ์เพียง 1 แห่งต่อหมู่บ้าน

เส้นทางคมนาคมในพื้นที่ศึกษาใช้ถนนเป็นหลัก จากการสอบถามพบว่า ถนนสายหลักที่ใช้ติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ครึ่งหนึ่งยังเป็นลูกรังหรือดิน หรือผสมระหว่างลูกรังและราดยาง ส่วนถนนที่ระดับดีกว่าคือ ถนนลาดยางหรือลาดยางผสมกับคอนกรีต พบว่า ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมี 9 หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่สูงมี 8 หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ปลูกข้าวมี 7 หมู่บ้านและในพื้นที่ปลูกพืชไร่มี 4 หมู่บ้าน ส่วนถนนระดับดีที่เป็นคอนกรีต พบเพียง 2 หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ดูตาราง 3.9)

ตาราง 3.9 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามลักษณะถนน การใช้ติดต่อและพื้นที่

ลักษณะถนน	กึ่งเมือง		ข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
	ภายในหมู่บ้าน	ระหว่างอำเภอ	ภายในหมู่บ้าน	ระหว่างอำเภอ	ภายในหมู่บ้าน	ระหว่างอำเภอ	ภายในหมู่บ้าน	ระหว่างอำเภอ	ภายในหมู่บ้าน	ระหว่างอำเภอ
- ดิน/ลูกรังและลาดยาง	1	0	10	2	16	4	12	6	9	3
- ลาดยางและคอนกรีต	4	6	7	17	4	15	8	11	9	17
- คอนกรีต	0	0	3	1	0	1	0	0	2	0

เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้านไปสู่อำเภอพบว่า ถนนจะดีกว่าถนนระหว่างหมู่บ้านด้วยกัน กล่าวคือ ร้อยละ 80 เป็นถนนที่ลาดยาง หรือลาดยางผสมกับคอนกรีต หมู่บ้านในพื้นที่ปลูกข้าว 17 หมู่บ้านและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน 17 หมู่บ้าน มีถนนประเภทนี้ใช้เดินทางติดต่อกับอำเภอ ส่วนในเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่มี 15 หมู่บ้าน และพื้นที่สูงมี 11 หมู่บ้าน ที่มีถนนลาดยางและคอนกรีตใช้

การเดินทางจากหมู่บ้านไปยังอำเภอ โดยใช้เส้นทางถนนนั้น พบว่าบางเดือนมีความยากลำบากในการเดินทาง เนื่องจากน้ำท่วม ซึ่งพบในร้อยละ 28 ของหมู่บ้านทั้งหมด เมื่อปีที่แล้ว หมู่บ้านในเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่มี 9 หมู่บ้าน ประสบปัญหาน้ำท่วมน้ำขัง ขณะที่พื้นที่

เศรษฐกิจผสมผสาน มีน้ำท่วม 6 หมู่บ้าน พื้นที่สูง 5 หมู่บ้าน พื้นที่ปลูกข้าว 4 หมู่บ้าน ส่วนพื้นที่กึ่งเมืองชาวบ้านไม่มีปัญหาน้ำท่วมในปีที่แล้วเลย เมื่อถามว่าก่อนปีที่แล้วมีน้ำท่วมหรือไม่ พบว่า มีหมู่บ้านที่ประสบปัญหานี้ใกล้เคียงกับปีที่แล้ว คือร้อยละ 29 ของหมู่บ้านทั้งหมด

ระยะเวลาที่น้ำท่วมขัง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2-3 เดือน เดือนที่ประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม

ระยะทางจากหมู่บ้านที่ศึกษาไปถึง ตัวอำเภอที่หมู่บ้านตั้งอยู่ มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 1 กิโลเมตร ถึง 120 กิโลเมตร หมู่บ้านที่อยู่ห่างจากอำเภอมากที่สุด (ตั้งแต่ 30 กม. ขึ้นไป) คือ หมู่บ้านในเขตพื้นที่สูงซึ่งมีถึง 10 หมู่บ้าน หมู่บ้านเขตปลูกพืชไร่มี 5 หมู่บ้าน และเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมี 4 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่อยู่ใกล้อำเภอไม่เกิน 10 กม. ได้แก่ หมู่บ้านที่ปลูกข้าว (12 หมู่บ้าน) หมู่บ้านที่ทำเศรษฐกิจผสมผสาน (8 หมู่บ้าน) และหมู่บ้านกึ่งเมืองมี 5 หมู่บ้าน จากจำนวน 6 หมู่บ้าน

ประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของหมู่บ้านทั้งหมดที่มีรถประจำทางผ่านหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านในเขตพื้นที่สูง (14 หมู่บ้าน) และเขตปลูกพืชไร่ (12 หมู่บ้าน) ในบรรดาหมู่บ้านที่มีรถประจำทางผ่านพบว่า ประมาณหนึ่งในสามมีรถผ่านวันละ 1 เที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านในพื้นที่สูงและพื้นที่ปลูกพืชไร่ ส่วนหมู่บ้านที่มีรถประจำทางผ่านวันละ 2-5 เที่ยวขึ้นไปก็เป็นหมู่บ้านในพื้นที่สูงและพื้นที่ไร่เช่นกัน อย่างไรก็ตามพบอีกว่า พื้นที่กึ่งเมือง (2 หมู่บ้าน) มีรถประจำทางผ่านบ่อยมากถึงวันละ 6-10 เที่ยว แต่มีข้อสังเกตว่าหมู่บ้านที่มีรถประจำทางผ่านมากที่สุดเป็นหมู่บ้านในพื้นที่สูง (14 หมู่บ้าน) (ดูตาราง 3.8)

ในกรณีที่หมู่บ้านไม่ได้เป็นทางผ่านหรือจุดเริ่มต้นของรถประจำทาง ชาวบ้านต้องเดินทางจากหมู่บ้านไปหาเส้นทางถนนที่มีรถโดยสารประจำทางผ่านภายในรัศมี 5 กม. มีประมาณครึ่งหนึ่งของหมู่บ้านทั้งหมด ส่วนที่หมู่บ้านอยู่ห่างไกลจากเส้นทางเดินรถประจำทางตั้งแต่ 10 กม. ขึ้นไป มีอยู่ 6 หมู่บ้าน กระจายกันในพื้นที่ต่างๆ ยกเว้นพื้นที่สูง หมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากเส้นทางเดินทางประจำทางตั้งแต่ 20 กม. ขึ้นไปมีอยู่ 3 หมู่บ้าน (2 หมู่บ้านอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน อีก 1 หมู่บ้านอยู่ในพื้นที่สูง)

3.5 การศึกษา

ในพื้นที่ศึกษามีหมู่บ้านร้อยละ 56 หรือ 48 หมู่บ้านเป็นที่ตั้งของโรงเรียนหรือสถานศึกษาของรัฐ เมื่อแยกตามพื้นที่พบว่า ในเขตพื้นที่สูง 16 หมู่บ้านมีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้าน รองลงมาในพื้นที่ไร่มี 13 หมู่บ้าน พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมี 9 หมู่บ้าน และพื้นที่ปลูกข้าวมี 8 หมู่บ้าน พื้นที่กึ่งเมืองมี 2 หมู่บ้าน โรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านทั้ง 48 โรงเรียน มีถึง 18 โรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นก่อน พ.ศ. 2515 หรือ 30 ปีที่แล้ว โรงเรียนเก่าแก่ที่สุดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2476 ส่วนโรงเรียนที่เพิ่งตั้งใหม่ไม่เกิน 10 ปี มีเพียง 4 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่สูง 3 โรงเรียน ในพื้นที่ปลูกข้าว 1 โรงเรียน อย่างไรก็ตาม ในเขตพื้นที่สูงมีโรงเรียนภายในหมู่บ้านมากที่สุด ดังได้กล่าวมาแล้ว

จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้านที่เปิดสอนชั้นต่ำสุดคือ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลหรือเด็กเล็กมีเพียง 6 โรง (อยู่ในพื้นที่สูง 5 โรงเรียน) โรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษามี 41 โรง (ร้อยละ 74) ส่วนมากเป็นโรงเรียนในพื้นที่สูง พื้นที่ปลูกพืชไร่และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โรงเรียนในหมู่บ้านที่เปิดถึงชั้นมัธยมศึกษา (ม.3) มี 8 โรง โดยอยู่ในเขตพื้นที่ที่สูง 4 โรง พื้นที่ปลูกพืชไร่ 2 โรง และพื้นที่ปลูกข้าว 2 โรง

เด็กในหมู่บ้านนอกจากจะเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านแล้ว เด็กบางส่วนยังต้องออกไปเรียนที่อื่นอีก ซึ่งมีในทุกหมู่บ้านยกเว้น 6 หมู่บ้านในพื้นที่สูงที่ไม่มีเด็กในหมู่บ้านออกไปเรียนข้างนอกเลย โรงเรียนที่เด็กออกไปเรียนส่วนใหญ่เรียนในโรงเรียนรัฐที่ตั้งอยู่ภายในตำบลเดียวกัน อย่างไรก็ตามมีอยู่ร้อยละ 41 ที่อยู่นอกตำบลของนักเรียน และอีกร้อยละ 18 ตั้งอยู่ในเขตเมือง (เป็นอำเภอเมืองร้อยละ 20 ที่เหลือเป็นอำเภออื่นๆ) นอกจากนี้ยังมีเด็กจำนวนเล็กน้อย (จากไม่กี่หมู่บ้าน) ที่ออกไปเรียนในจังหวัดอื่นรอบๆ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ สุพรรณบุรี ราชบุรี และนครปฐม

จำนวนเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล/เด็กเล็กใน 48 หมู่บ้านที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ โดยเฉลี่ยมีนักเรียนชั้นอนุบาล/เด็กเล็กประมาณ 27 คนต่อหมู่บ้าน จำนวนเด็กชั้นประถมเข้าเรียนในโรงเรียน (ป.1 – ป.6) เฉลี่ย 105 คนต่อหมู่บ้าน และชั้น ม.1 – ม.3 เข้าเรียนในโรงเรียน เฉลี่ย 12 คนต่อหมู่บ้าน

3.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผู้นำหมู่บ้านระบุว่าเป็นปัญหาของหมู่บ้านตน (ดูตาราง 3.10) แม้ว่าที่มาของปัญหาอาจไม่ได้เกิดจากการกระทำของชาวบ้านในหมู่บ้านก็ตาม คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมี อาทิ หน้าดินกระด้าง ดินเสื่อม สภาพดินจืด ดินเป็นกรด เป็นต้น โดยมีถึงร้อยละ 21 ของหมู่บ้านทั้งหมด จำแนกได้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน 6 หมู่บ้าน พื้นที่ปลูกข้าว 5 หมู่บ้าน และพื้นที่พืชไร่ 4 หมู่บ้าน

สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการใช้ยาฆ่าแมลงนั้น ปัญหาที่มี ได้แก่ ปัญหาสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำทำให้ปลา ข้าวและพืชผักของชาวบ้านตาย ปัญหาการแพ้สารเคมีเมื่อใช้น้ำอุปโภคบริโภค ปัญหาต่อสุขภาพจากการใช้ยาฆ่าแมลงโดยตรง และปัญหาทำให้ดินเสียหรือเสื่อมสภาพ

หมู่บ้านในพื้นที่สูง 6 หมู่บ้าน ระบุว่ามีปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาฆ่าแมลง ขณะที่ 3 หมู่บ้านในพื้นที่ปลูกข้าว และ 3 หมู่บ้านในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ระบุว่ามีปัญหานี้เช่นกัน ส่วนในพื้นที่ปลูกพืชไร่ พบว่ามีปัญหาเพียง 1 หมู่บ้าน และในพื้นที่กึ่งเมืองไม่มีปัญหาดังกล่าว

ส่วนปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาฆ่าหญ้าหรือยาปราบศัตรูพืช พบว่าร้อยละ 26 ของหมู่บ้านทั้งหมดเผชิญกับปัญหานี้ ซึ่งส่งผลให้ผักที่ชาวบ้านปลูกเสียหาย ทำให้น้ำเน่า และหน้าดินเสียดินแข็ง เป็นต้น

หมู่บ้านในพื้นที่สูง 8 หมู่บ้านระบุว่ามีปัญหาดังกล่าว ขณะที่ 7 หมู่บ้านในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน 4 หมู่บ้านในพื้นที่ปลูกข้าว 3 หมู่บ้านในพื้นที่ปลูกพืชไร่ ระบุว่ามีปัญหาเช่นกัน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า มีเพียง 7 หมู่บ้านจาก 86 หมู่บ้าน (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหมู่บ้านที่ศึกษาห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม) ผลจากน้ำเสียที่ปล่อยโดยโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น พืชผักเสียหาย ปลาตาย น้ำเน่าเสีย และน้ำคันเกิดจากหอยคันในพื้นที่เพาะปลูก

หมู่บ้านที่ระบุว่ามีปัญหาน้ำเสียมี 4 หมู่บ้านในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน 2 หมู่บ้านในพื้นที่สูง และ 1 หมู่บ้านในพื้นที่เขตกึ่งเมือง

ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ พบประมาณร้อยละ 37 ของหมู่บ้านได้แก่ ปัญหาน้ำเสีย ฝุ่นละออง การตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากสัตว์ พบมากในพื้นที่สูง 13 หมู่บ้าน พื้นที่ปลูกพืชไร่ 6 หมู่บ้าน พื้นที่ปลูกข้าว 5 หมู่บ้าน พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน 5 หมู่บ้าน และพื้นที่เขตกึ่งเมือง 3 หมู่บ้าน

ตาราง 3.10 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามปัญหาสิ่งแวดล้อมและพื้นที่(ตอบได้มากกว่า 1 ปัญหา)

สาเหตุ : ปัญหา	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
จากการใช้ปุ๋ยเคมี					
- ดินจืด	0	2	0	1	1
- หน้าดินกระด้าง	1	5	3	1	3
- ดินเป็นกรด	1	2	2	0	4
- ดินแน่น	0	2	1	0	2
- ดินเสื่อมสภาพ	1	3	3	1	4
จากการใช้ยาฆ่าแมลง					
- ปลา/ข้าว/พืชผักตาย	0	3	0	3	0
- คนใช้มีอาการแพ้	1	1	0	1	1
- มีผลต่อสุขภาพ	0	2	0	3	1
- ดินเสีย, เสื่อม	0	1	2	0	4
จากยาฆ่าหญ้าหรือยาปราบวัชพืช					
- พืชผักตาย	0	2	0	2	5
- ดินแข็ง	0	1	2	3	3
- หน้าดินเสีย	0	0	2	1	4
- น้ำเสีย	0	1	1	2	1
เกิดจากน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	1	0	0	2	4

3.7 การติดต่อสื่อสาร

จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมีการอพยพย้ายถิ่นของผู้คนจากภูมิภาคอื่นๆ มาก จึงพบว่าชาวบ้านสามารถพูดภาษากันได้หลายภาษา อย่างไรก็ตามเกือบทั้งหมดของชาวบ้านในหมู่บ้านที่ศึกษาสามารถพูดภาษาไทยภาคกลางได้ ส่วนภาษาอื่นๆ ที่พบได้แก่ ภาษาอีสาน ภาษามอญ ภาษาลาวโซ่ง/ลาวพวน ภาษากระเหรี่ยง ภาษาจีน ภาษาญวน ภาษาลาว ภาษาขมุ ภาษาไทยใหญ่ เป็นต้น แต่ภาษาที่ใช้พูดจาในชีวิตประจำวันมากที่สุดในทุกหมู่บ้าน (ร้อยละ 91) คือภาษาไทยกลาง รองลงมาคือภาษากระเหรี่ยง พบในพื้นที่สูง 5 หมู่บ้านของหมู่บ้านในพื้นที่สูงทั้งหมด

3.8 สุขภาพอนามัยและบริการสาธารณสุข

ในพื้นที่ศึกษามีเพียง 1 หมู่บ้าน (ในเขตพื้นที่สูง) ที่เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลชุมชนของรัฐ ส่วนหมู่บ้านที่มีสถานีอนามัยของตำบลตั้งอยู่มีประมาณหนึ่งในสาม ซึ่งพบมากในเขตพื้นที่สูง และเขตปลูกพืชไร่ (มี 7 หมู่บ้านใน 20 หมู่บ้าน) และเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมี 6 หมู่บ้าน (ใน 20 หมู่บ้าน) อย่างไรก็ตาม มากกว่าครึ่งหนึ่งของหมู่บ้านทั้งหมดมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (สสมช.) อยู่ในหมู่บ้าน ที่พบมากคือในพื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่ทำนาและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ดูตาราง 3.11)

มี 3 หมู่บ้านที่มีหน่วยมาเลเรียตั้งอยู่ คือในพื้นที่สูงมี 2 หมู่บ้านเนื่องจากเป็นเขตชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านและเป็นเขตที่มีมาเลเรียชุกชุม อีก 1 หมู่บ้านอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน อย่างไรก็ตามพบว่า มีอาสาสมัครมาเลเรียอยู่ถึงหนึ่งในสี่ของหมู่บ้านทั้งหมด ส่วนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พบว่ามีอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน พื้นที่ที่มี อสม. มากที่สุดคือ พื้นที่ในเขตที่สูง รองลงมาคือพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พื้นที่ปลูกพืชไร่และพื้นที่ปลูกข้าว ตามลำดับ ส่วนพื้นที่กึ่งเมืองมีจำนวน อสม. น้อยกว่าพื้นที่อื่น (ดูตาราง 3.11)

ตาราง 3.11 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามบริการสาธารณสุขและพื้นที่

บริการสาธารณสุขที่มี	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
สถานีอนามัยประจำตำบล	3	7	4	7	6
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน (ศสมช)	4	13	13	7	11
หน่วยมาเลเรีย	0	0	0	2	1
กองทุนยา/สหกรณ์ยา	2	7	8	4	7
ผดุงครรภ์ที่ไม่ผ่านการอบรม	0	2	3	11	1
ผดุงครรภ์ที่ผ่านการอบรม	0	2	1	4	1
หมอกลางบ้าน	2	4	2	9	2
ร้านค้าที่มียาขาย	6	16	15	19	19

สำหรับสหกรณ์ยาหรือกองทุนยา ซึ่งมีประมาณหนึ่งในสามของหมู่บ้านทั้งหมด พบว่าพื้นที่ที่มีการจัดตั้งกองทุนยาน้อยที่สุด คือพื้นที่กึ่งเมือง รองลงมาคือพื้นที่สูง ส่วนพื้นที่อื่นๆ มีสหกรณ์ยาอยู่ใน 7-8 หมู่บ้าน (ดูตาราง 3.11)

หมอตำแยหรือผดุงครรภ์ที่ยังไม่ได้รับการอบรม พบว่ามีมากในพื้นที่สูง ส่วนพื้นที่อื่นๆ มีน้อยมาก 1-3 ราย แต่ผดุงครรภ์ที่ผ่านการอบรมก็มีอยู่ไม่มากเช่นกัน (ดูตาราง 3.11)

แม้ว่าการแพทย์ปัจจุบันจะเข้าไปทั่วทุกตำบลแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่ามีการใช้หมอกลางบ้าน หมอแผนโบราณ และหมอฉีดยาอยู่ประปราย เขตพื้นที่สูงมีมากที่สุด (9 หมู่บ้าน) รองลงมาคือพื้นที่ปลูกข้าว (4 หมู่บ้าน) ส่วนพื้นที่อื่นๆ มีพื้นที่ละ 2 หมู่บ้าน (ดูตาราง 3.11)

ชาวบ้านสามารถซื้อหายามารักษาตัวเองได้ตามร้านขายของชำที่มีอยู่ในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1-2 แห่ง เป็นส่วนใหญ่ โดยร้านขายของชำในหมู่บ้านที่ขายยาด้วยนี้ มีมากในเขตพื้นที่สูงและเขตเศรษฐกิจผสมผสาน (ดู ตาราง 3.11)

จากคำบอกกล่าวของผู้นำหมู่บ้านพบว่า โรคที่เป็นปัญหาหลักของหมู่บ้านคือ โรคหวัด พบมากเกือบทุกพื้นที่ยกเว้นพื้นที่กึ่งเมือง รองลงมาคือ มาเลเรียพบในเกือบทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่สูง มีบ้างในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและพื้นที่ไร่ โรคอื่นๆ ที่คิดว่าเป็นปัญหาในบาง

หมู่บ้าน ได้แก่ ไข้เลือดออก ความดัน เบาหวาน ปวดเมื่อยตามร่างกาย ตาแดงและโรคเท้าช้าง ดังตารางข้างล่าง

ตาราง 3.12 จำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามโรคที่เป็นปัญหาและพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 โรค)

โรคที่เป็นปัญหา	กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ไข้หวัด	0	11	12	6	7
มาเลเรีย	0	0	2	17	5
ไข้เลือดออก	1	0	1	3	0
ความดันสูง/ต่ำ	1	2	0	0	1
เบาหวาน	1	2	0	0	1
ปวดเมื่อยตามร่างกาย	0	4	0	0	0
ตาแดง	0	0	0	2	0
เท้าช้าง	0	0	0	1	0

4 ลักษณะทั่วไปของประชากร

4.1 จำนวนประชากร

ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 42,614 คน เป็นชาย 20,426 คน และหญิง 22,188 คน จาก 11,612 ครัวเรือน โดยมีการกระจายของประชากรเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ร้อยละ 25 ของประชากรอาศัยบนพื้นที่สูง ร้อยละ 22 อาศัยในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ร้อยละ 20 อยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ร้อยละ 17 อยู่ในพื้นที่ปลูกข้าว และร้อยละ 16 อาศัยอยู่ในเขตพืชไร่ (ดูตาราง 4.1 และแผนภูมิ 4.1)

ตาราง 4.1 จำนวนประชากร จำแนกตามเพศ และพื้นที่

พื้นที่	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
เมือง/กึ่งเมือง	4,257	4,941	9,198	2,580
ข้าว	3,371	3,825	7,196	1,888
ไร่	3,256	3,450	6,706	1,845
ที่สูง	5,454	5,414	10,868	2,939
ผสมผสาน	4,088	4,558	8,646	2,360

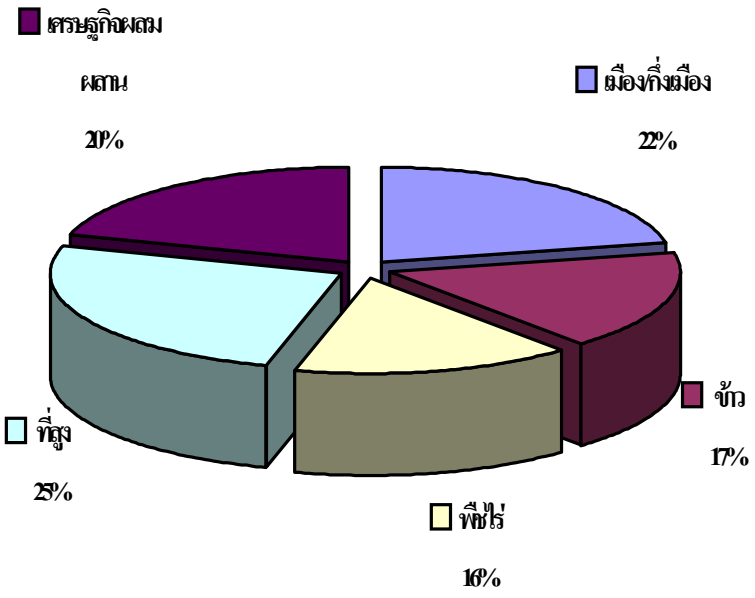

แผนภูมิ 4.1 การกระจายประชากรจำแนกตามพื้นที่

4.2 อัตราส่วนเพศ

อัตราส่วนเพศ คือ จำนวนของผู้ชายต่อผู้หญิง 100 คน ปรากฏว่า ในภาพรวมอัตราส่วนเพศน้อยกว่าร้อยเกือบทุกพื้นที่ยกเว้นในเขตพื้นที่สูง แสดงว่า มีหญิงมากกว่าชายในทุกพื้นที่ศึกษา (ดูตาราง 4.2)

เมื่อวิเคราะห์ตามกลุ่มอายุพบว่า ในเขตเมือง/กึ่งเมืองมีประชากรชายมากกว่าประชากรหญิงในกลุ่มอายุ (0-14) และกลุ่มอายุ 85-89 ปี ในพื้นที่ปลูกข้าวมีหญิงมากกว่าชายในทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มอายุ 15-19, 70-74 และ 95-99 ปี ที่มีชายมากกว่าหญิง ในพื้นที่ปลูกพืชไร่มีเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง (อายุ 0-9) และมีชายมากกว่าหญิงในกลุ่มอายุ 45-49, 60-69 และอายุ 100 ปีขึ้นไป ในพื้นที่สูงซึ่งภาพทั่วไปมีจำนวนผู้ชายและผู้หญิงพอ ๆ กันนั้นพบว่า มีหญิงมากกว่าชายในวัยแรงงาน (อายุ 20-39, 50-54) และวัยสูงอายุ (65-69 และ 75-94) ส่วนวัย

นอกนั้นมีผู้ชายมากกว่าผู้หญิง สำหรับในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานนั้นพบว่า มีชายมากกว่าหญิงในกลุ่มอายุ 35-39, 55-59 และ 85-89 ในขณะที่มีจำนวนผู้สูงอายุชายและหญิง เกือบเท่าๆ กัน ในกลุ่มอายุ 80-84 และ 95-99 (ดูตาราง 4.2)

ตาราง 4.2 อัตราส่วนเพศ จำแนกตามพื้นที่ ศึกษา

อายุ	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
0-4	115.1	92.3	113.6	103.2	99.2
5-9	100.5	94.3	114.0	112.6	99.0
10-14	116.6	96.3	97.4	101.8	99.0
15-19	85.5	122.2	98.4	103.1	82.9
20-24	75.4	88.9	77.4	82.9	81.3
25-29	85.5	83.6	94.3	88.7	92.4
30-34	78.7	84.4	89.3	85.8	73.2
35-39	86.5	75.3	92.8	99.5	102.1
40-44	74.7	79.6	90.4	100.3	80.3
45-49	81.6	83.3	101.7	113.2	76.9
50-54	73.9	82.9	79.6	92.5	99.6
55-59	81.8	69.0	77.6	106.2	108.0
60-64	72.6	86.7	104.5	110.9	76.9
65-69	68.3	90.1	109.6	96.2	90.5
70-74	96.6	115.9	65.0	119.7	83.3
75-79	39.1	76.4	60.5	96.6	73.2
80-84	81.8	57.5	55.0	70.6	100.0
85-89	130.8	50.0	31.3	55.6	120.0
90-94	37.5	44.4	33.3	66.7	50.0
95-99	0.0	200.0	0.0	-	100.0
100+	-	-	100.0	-	-
รวม	86.2	88.1	94.4	100.7	89.8

4.3 โครงสร้างทางอายุ

ปิระมิดประชากรของพื้นที่ศึกษา (ดูแผนภูมิ 4.2 ถึง 4.6) แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปประชากรในพื้นที่สูงเป็น "ประชากรวัยเยาว์" ในขณะที่ประชากรของพื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่และเศรษฐกิจผสมผสานเป็น "ประชากรวัยกลางๆ" ส่วนประชากรของพื้นที่เมือง/ กึ่งเมืองเป็น "ประชากรชรา"

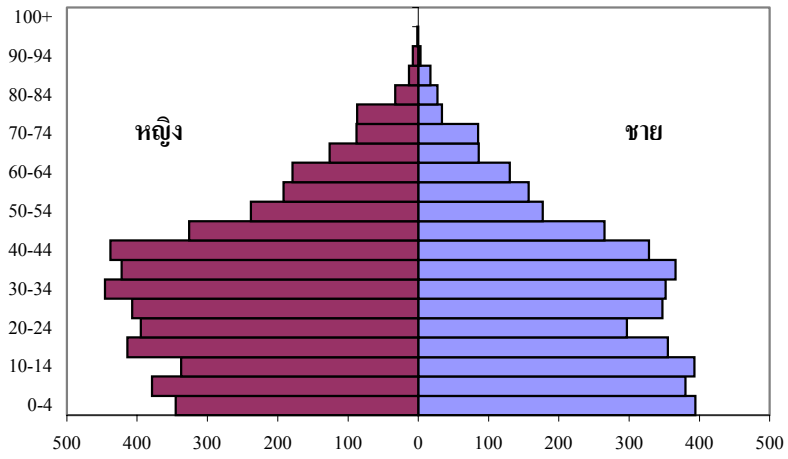

แผนภูมิ 4.2 ปิระมิดประชากร: เมือง/กึ่งเมือง

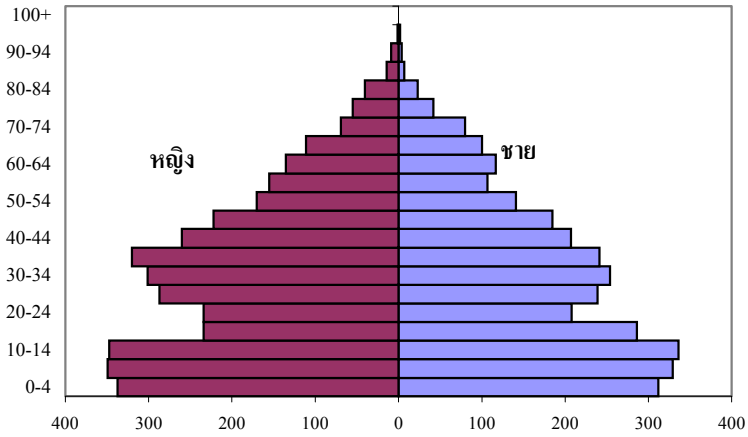

แผนภูมิ 4.3 ปิระมิดประชากร: ข้าว

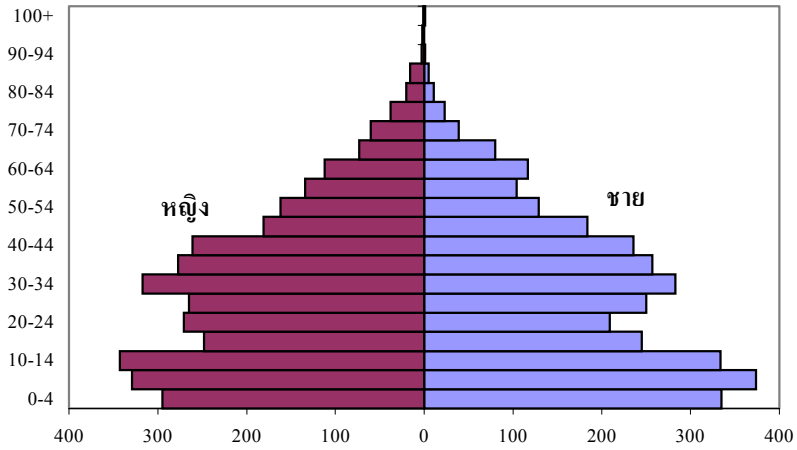

แผนภูมิ 4.4 ปิระมิดประชากร: พืชไร่

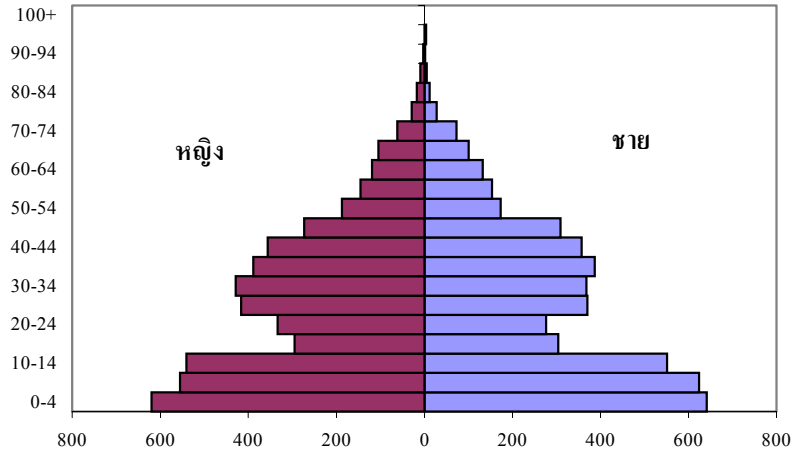

แผนภูมิ 4.5 ปิระมิดประชากร: ที่สูง

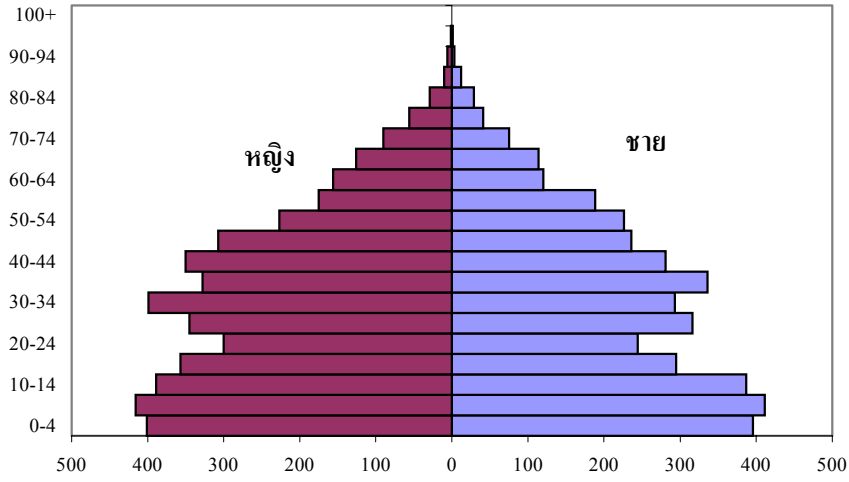

แผนภูมิ 4.6 ปิระมิดประชากร : เศรษฐกิจผสมผสาน

ปิระมิดของประชากรในพื้นที่สูงมีฐานกว้างที่สุด (กลุ่มอายุ 0-4 และ5-9) เมื่อเปรียบเทียบกับปิระมิดประชากรในพื้นที่อื่น ๆ อีก 4 พื้นที่ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประชากรในพื้นที่สูงมีภาวะเจริญพันธุ์สูง ส่วนประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ปลูกข้าว และเศรษฐกิจผสมผสานมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำ (ดูส่วนที่ 9 ภาวะเจริญพันธุ์)

การย้ายถิ่นของประชากรวัยแรงงานส่งผลให้อายุมัธยฐานของประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองสูงที่สุดคือ 30 ปี ในขณะที่อายุมัธยฐานของประชากรในพื้นที่สูงต่ำที่สุดคือ 25 ปี ส่วนอายุมัธยฐานของประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวและเศรษฐกิจผสมผสานเท่ากับ 29 ปี และอายุมัธยฐานของประชากรในพื้นที่ไร่เท่ากับ 28 ปี

นอกจากนี้ การย้ายถิ่นยังมีผลต่อโครงสร้างอายุของประชากรด้วย ดังจะเห็นได้จากรูปปิระมิดที่ผิดปกติของประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองโดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 15-44 ปี ซึ่งเกิดจากการย้ายถิ่นเข้าของประชากรในกลุ่มอายุนี้ (ดูแผนภูมิ 4.2) นอกจากนี้ปิระมิดประชากรในพื้นที่สูงก็แสดงถึงการย้ายถิ่นออกอย่างมากของประชากรกลุ่มอายุ 15-29 ปี (ดูแผนภูมิ 4.5)

การย้ายถิ่นก็มีผลกระทบต่อโครงสร้างอายุของประชากรในเขตพื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่ และเศรษฐกิจผสมผสานด้วย โดยแสดงว่ามีการย้ายถิ่นออกในกลุ่มประชากรอายุ 15-24 ปี (ดูแผนภูมิ 4.3 4.4 และ4.6)

4.4 อัตราส่วนพึ่งพิง

โครงสร้างอายุของประชากรแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มอย่างกว้างๆ คือ ประชากรอายุต่ำกว่าวัยแรงงานคือ อายุต่ำกว่า 15 ปี ประชากรวัยทำงานคือ ประชากรอายุ 15-59 ปี และประชากรสูงอายุ คือประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป ตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบทุกพื้นที่ศึกษา พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีประชากรวัยเด็กน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 15 เท่านั้น ในขณะที่ในพื้นที่สูงมีประชากรวัยเด็กมากที่สุด คือร้อยละ 36 ในทางตรงกันข้าม พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีประชากรวัยทำงานมากที่สุด คือร้อยละ 65 ในขณะที่ในพื้นที่สูงมีประชากรวัยทำงานน้อยที่สุด คือร้อยละ 57 พื้นที่ปลูกข้าวมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุมากที่สุด คือ ร้อยละ 12 และพื้นที่สูงมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 7 เท่านั้น

ตาราง 4.3 การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุและพื้นที่

พื้นที่	0-14	15-59	60+
เมือง/กึ่งเมือง	24.6	65.3	10.1
ข้าว	29.3	59.0	11.8
พืชไร่	30.3	60.6	9.1
ที่สูง	36.2	56.6	7.2
ผสมผสาน	28.3	61.4	10.3

จากข้อมูลข้างต้นแสดงอย่างชัดเจนว่า พื้นที่สูงต้องดูแลประชากรวัยเด็กมากกว่าพื้นที่อื่นๆ โดยที่ “อัตราส่วนพึ่งพิง (ทางอายุ) วัยเด็ก” มีค่าเท่ากับ 64 และ “อัตราส่วนพึ่งพิง” มีค่าเท่ากับ 77 ซึ่งหมายความว่า ประชากรวัยทำงาน 100 คน จะต้องดูแลประชากรวัยเด็ก 64 คน และประชากรวัยสูงอายุ 13 คน ในขณะที่ประชากรวัยทำงาน 100 คนในพื้นที่ปลูกข้าวจะต้องดูแลประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป 20 คน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่การศึกษาทั้งหมด อัตราส่วนพึ่งพิง ในเขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ต่ำที่สุด คือ 53 ทั้งนี้เนื่องมาจาก

มีประชากรวัยทำงานมาก ในขณะที่มีประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี น้อยที่สุด (ดูตาราง 4.4 และแผนภูมิ 4.7)

ตาราง 4.4 อัตราส่วนพึ่งพิง อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก และอัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา จำแนกตามพื้นที่

พื้นที่	อัตราส่วนพึ่งพิง	อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก	อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา
เมือง/กึ่งเมือง	53.1	37.6	15.5
ข้าว	69.6	49.6	20.0
พืชไร่	65.1	50.1	15.0
ที่สูง	76.6	64.0	12.6
ผสมผสาน	62.8	46.1	16.7

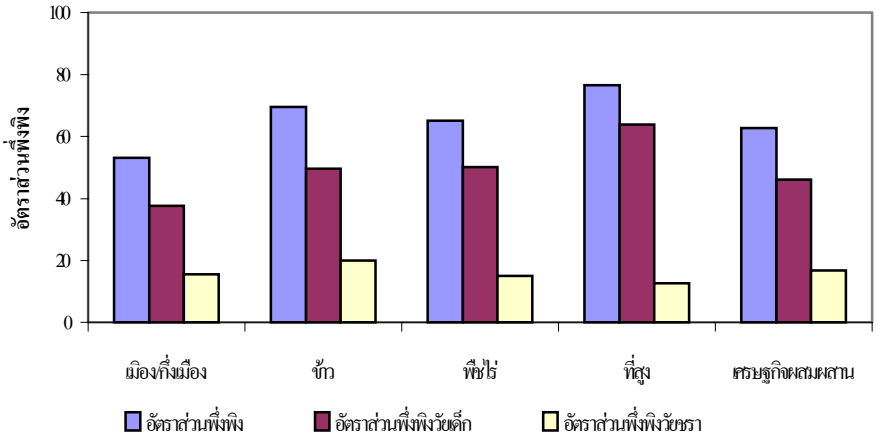

แผนภูมิ 4.7 อัตราส่วนพึ่งพิง อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก อัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา จำแนกตามพื้นที่

โดยสรุปในทุกพื้นที่ยกเว้นพื้นที่สูงมีประชากรหญิงมากกว่าประชากรชาย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน แต่ในกลุ่มประชากรสูงอายุนั้นมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในทุกพื้นที่ศึกษา พื้นที่สูงมีอัตราส่วนพึ่งพิงสูงที่สุด ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีอัตราส่วนพึ่งพิงต่ำที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการย้ายถิ่น ภาวะเจริญพันธุ์ หรือภาวะการตาย ที่แตกต่างกัน

5 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในพื้นที่ศึกษา คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่พืชไร่พบว่า มีมากที่สุด (ชายร้อยละ 71 และหญิงร้อยละ 61) รองลงไปคือ พื้นที่สูง พื้นที่ปลูกข้าวและเศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนในเขตเมือง/กึ่งเมืองมีน้อยที่สุด (ชายร้อยละ 13 หญิงร้อยละ 13) (ดูตาราง 5.1)

ประชากรในเขตเมือง/กึ่งเมืองมีอาชีพที่หลากหลาย คือ วิชาชีพ/วิชาการ ค้าขาย และอาชีพที่ต้องใช้ฝีมือแรงงาน โดยสัดส่วนของเพศหญิงที่ประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพ/วิชาการและค้าขายมีมากกว่าเพศชาย ส่วนอาชีพที่ต้องใช้ฝีมือแรงงานนั้น เพศชายจะมากกว่าเพศหญิง

พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานก็มีความหลากหลายของกิจกรรมด้านเศรษฐกิจเช่นกัน ซึ่งพบว่า เพศชายถึงร้อยละ 13 ประกอบอาชีพที่ต้องใช้ฝีมือและแรงงาน และเกือบร้อยละ 18 ของเพศหญิงประกอบอาชีพค้าขายหรืออาชีพที่ต้องใช้ฝีมือและแรงงาน ส่วนในอีก 3 พื้นที่ที่เหลือได้แก่ พื้นที่ข้าว พืชไร่ และพื้นที่สูง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมทั้งเพศชายและเพศหญิง

อย่างไรก็ตามสัดส่วนของเพศชายที่ไม่มีส่วนร่วมในกำลังแรงงานมีอยู่สูงในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ส่วนเพศหญิงนั้นมีสัดส่วนที่สูงในพื้นที่สูง ในกรณีนี้พบว่าเกี่ยวข้องกับการมีสัดส่วนที่สูงของชายสูงอายุในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง เมื่อเปรียบเทียบกับชายสูงอายุในเขตพื้นที่อื่นๆ (ชายสูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทำงาน) ส่วนสตรีนั้นไม่เป็นที่ชัดเจนว่าทำไมถึงมีสัดส่วนที่ไม่ทำงานสูง (เป็นแม่บ้าน)ในเขตพื้นที่สูง ทั้งนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับอุปสรรคหรือความยากลำบากในการหางานทำของสตรีในพื้นที่สูงก็ได้ นอกจากนี้สัดส่วนที่สูงของนักเรียน/นักศึกษาที่พบมากในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ชายร้อยละ 10 และหญิงร้อยละ 10) ก็เป็นสาเหตุให้พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีจำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ

ตาราง 5.1 การกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพศและพื้นที่

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	เมือง/ กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
เพศชาย					
ไม่มีอาชีพ	13.4	11.9	7.8	7.4	10.7
วิชาชีพ / วิชาการ	8.0	1.1	1.1	2.6	3.5
ธุรการ และการจัดการ	5.1	1.0	1.6	4.7	4.8
ค้าขาย	15.5	3.1	2.8	2.9	5.2
การบริการ	7.3	1.1	1.8	2.3	2.9
เกษตรกรรม	13.1	63.4	71.0	69.4	48.8
การคมนาคมขนส่ง	6.3	2.2	2.3	1.9	4.4
ฝีมือและแรงงาน	21.6	8.9	7.4	5.4	12.8
อาชีพอื่นๆ	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1
นักเรียน	9.5	7.1	4.1	3.3	6.7
ไม่ทราบ	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	3,087	2,366	2,192	2,414	2,865
เพศหญิง					
ไม่มีอาชีพ	26.5	20.6	20.5	29.0	22.9
วิชาชีพ / วิชาการ	9.9	1.5	1.1	2.7	2.1
ธุรการ และการจัดการ	4.6	0.8	1.1	2.3	3.0
ค้าขาย	20.0	5.1	4.2	7.3	7.9
การบริการ	6.0	0.9	1.9	1.5	2.7
เกษตรกรรม	12.5	55.2	61.1	51.8	44.1
การคมนาคมขนส่ง	0.4	0.1	0.1	0.0	0.1
ฝีมือและแรงงาน	10.3	8.8	5.4	2.1	9.6
อาชีพอื่นๆ	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
นักเรียน	9.7	6.9	4.6	3.2	7.4
ไม่ทราบ	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	3,871	2,770	2,474	3,515	3,317

6 การย้ายถิ่น

ข้อมูลการย้ายถิ่นของประชากรได้มาจากแบบสอบถามในส่วนครัวเรือน เนื่องจาก การสำรวจนี้เป็นการแจงนับบุคคลที่ประจำในครัวเรือนนั้นในวันที่สำรวจ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะมีข้อมูลของการย้ายถิ่นเข้ามากกว่าการย้ายถิ่นออก โดยข้อมูลการย้ายถิ่นออกนั้นสามารถจะวิเคราะห์ได้จากรายชื่อบุคคลในครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไปในปีต่อๆ ไป

การวิเคราะห์ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในครัวเรือนปัจจุบันในช่วง 12 เดือนก่อนการสำรวจ พบว่าการย้ายถิ่นเข้าจะสูงสุดในเขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองถึงร้อยละ 7 รองลงไปคือ ในพื้นที่พืชไร่ ที่สูงและเศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวต่ำที่สุดคือ มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น (ดูแผนภูมิ 6.1) การที่เขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง เป็นพื้นที่ที่มีการย้ายเข้าเป็นจำนวนมาก เป็นตัวชี้วัดถึงสภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่นี้ รวมถึงลักษณะของความเป็นเมือง/กึ่งเมือง ที่ดึงดูดผู้ย้ายถิ่นเข้า

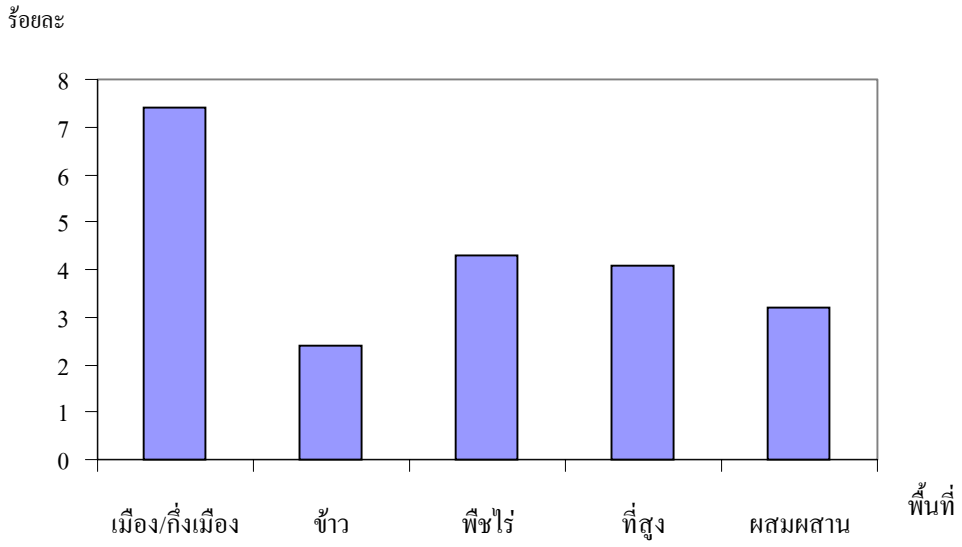

แผนภูมิ 6.1 ร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาในครัวเรือนปัจจุบันในช่วง 12 เดือน จำแนกตามพื้นที่

ผู้ที่ย้ายเข้าในเขตพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (ดูตาราง 6.1) โดยเฉพาะในเขตเมือง/กึ่งเมืองของจังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นแหล่งของการศึกษา และการจ้างงานที่สำคัญของกลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้น โดยเฉพาะในเพศหญิง

ส่วนในเขตพื้นที่ปลูกข้าวนั้นสามารถดึงดูดผู้ย้ายถิ่นเข้ามาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และการย้ายเข้ามาในพื้นที่นี้น่าจะมีความสัมพันธ์กับการแต่งงาน หรือการย้ายตามคู่สมรสมากกว่าเรื่องของการประกอบอาชีพ หรือหางานทำ สำหรับในเขตพื้นที่พืชไร่และพื้นที่สูงนั้นมีระดับของการย้ายถิ่นเข้าพอสมควร ซึ่งดูเหมือนว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการหารายได้ในเขตพื้นที่เกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม อาจมีบุคคลอีกจำนวนมากย้ายถิ่นเข้าในพื้นที่เหล่านี้ แต่ไม่ได้ถูกนับระหว่างการสำรวจ เพราะว่าเป็นการย้ายถิ่นชั่วคราว เช่น ผู้ย้ายถิ่นชั่วคราวที่เข้ามารับจ้าง ตัดอ้อย (Cane cutting) ในเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม ซึ่งการย้ายถิ่นแบบนี้จะถูกบันทึกในการสำรวจประชากรปีต่อไป

การย้ายถิ่นเข้าทั้งหมดในช่วง 12 เดือนก่อนการสำรวจ เป็นการย้ายถิ่นในระยะทางสั้นๆ โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นการย้ายถิ่นเข้าใน 4 จาก 5 พื้นที่การศึกษา มาจากตำบลหรืออำเภออื่นภายในจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อแยกตามพื้นที่พบว่า เกือบ 2 ใน 3 ของการย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง/กึ่งเมือง เป็นการย้ายภายในจังหวัดกาญจนบุรีนั่นเอง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเขตเมือง/กึ่งเมืองเป็นแหล่งงานของคนกาญจนบุรี

น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ย้ายถิ่นเข้าของพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นผู้ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่น โดยส่วนใหญ่มาจากจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในจำนวนนี้คาดว่าจะเป็นผู้ย้ายถิ่นตามฤดูกาลมากกว่า

นอกจากผู้ย้ายถิ่นเข้าในพื้นที่ศึกษาเหล่านี้ เป็นผู้ที่อยู่ภายในจังหวัดกาญจนบุรีเองแล้ว ยังมีผู้ย้ายถิ่นเข้ามาจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นเข้าที่เคยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนสูงที่สุดในเขตพื้นที่สูง (ร้อยละ 13.4) และต่ำที่สุดในเขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง และผู้ย้ายถิ่นที่มาจากภาคเหนือและภาคใต้นั้นมีจำนวนเล็กน้อย และเป็นที่น่าสังเกตก็คือกลุ่มบุคคลที่ย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศมีน้อยมากเพียงแค่ร้อยละ 3.9 ที่ย้ายเข้าสู่พื้นที่สูง และร้อยละ 2.5 ที่ย้ายเข้าสู่พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน บุคคลที่ย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศ

นั้นส่วนใหญ่จะย้ายมาจากประเทศพม่า และเป็นไปได้ว่าผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศแต่ไม่สามารถระบุประเทศได้นั้นย้ายมาจากประเทศพม่าเช่นกัน

ตาราง 6.1 ร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่นเข้าในช่วง 12 เดือนก่อนการสำรวจ จำแนกตามพื้นที่เพศ และอายุ

อายุ	เมือง / กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
เพศชาย					
0-9	4.9	2.8	5.5	2.9	2.6
10-14	3.6	1.6	1.8	2.7	5.2
15-19	13.7	1.5	3.9	6.7	4.7
20-24	14.2	5.0	6.3	10.4	8.2
25-29	15.9	4.1	9.0	7.8	4.9
30-34	9.9	4.6	4.8	6.6	3.6
35-39	8.0	1.2	4.0	4.3	4.7
40-44	2.7	0.9	2.5	2.5	1.7
45-49	2.9	0.5	2.1	3.7	2.5
50-54	2.1	0.7	6.0	3.8	1.3
55-59	1.9	0.9	4.7	1.2	1.0
60 ปีขึ้นไป	1.8	0.2	1.8	2.0	1.0
ไม่ทราบ	5.0	5.6	0.0	14.3	0.0
รวม	6.9	2.1	4.3	4.3	3.4
จำนวน	4,189	3,317	3,196	5,304	4,007
เพศหญิง					
0-9	6.0	3.7	4.3	2.8	2.9
10-14	6.4	2.6	3.0	2.9	1.8
15-19	17.2	3.3	6.5	10.0	5.7
20-24	21.8	9.0	11.0	8.7	5.2
25-29	11.2	6.4	8.9	5.4	5.1
30-34	9.2	2.2	3.8	4.3	3.8
35-39	4.8	0.9	2.5	2.5	3.8
40-44	4.5	0.7	3.9	5.5	2.8
45-49	2.6	0.9	1.6	2.2	1.9
50-54	3.7	0.5	0.6	1.0	0.8
55-59	2.5	1.8	0.7	3.1	1.1
60 ปีขึ้นไป	3.1	0.4	1.2	0.8	1.4
ไม่ทราบ	8.0	0.0	0.0	0.0	0.0
รวม	7.9	2.7	4.2	3.9	3.1
จำนวน	4,875	3,779	3,399	5,287	4,505

7 การใช้ที่ดินและผลิตผลทางการเกษตร

ที่ดินมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากร ที่ดินจะเป็นทั้งที่อยู่อาศัยและปัจจัยในการผลิตอย่างหนึ่งของครัวเรือน โดยเฉพาะการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดผลิตผลทางเกษตร ในส่วนนี้ จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามข้อมูลครัวเรือนในเรื่องการใช้ที่ดินและผลิตผลทางการเกษตร มาวิเคราะห์การมีที่ดินเป็นของตนเอง การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร กิจกรรมการเกษตรและรายได้จากการขายผลิตผลทางการเกษตรของครัวเรือน

7.1 การมีที่ดินเป็นของตนเอง

ครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งรวมถึงที่ดินที่ปลูกบ้านด้วย มีจำนวนมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองในทุกพื้นที่ ร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองในพื้นที่ปลูกข้าวสูงที่สุด คือ ร้อยละ 86 ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองต่ำที่สุด คือ เพียงร้อยละ 58 เท่านั้น พื้นที่พืชไร่และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 70 ส่วนในพื้นที่สูงเท่ากับร้อยละ 62

เมื่อพิจารณาขนาดที่ดินที่เป็นของตนเองเฉลี่ยต่อจำนวนครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง พบว่า สูงที่สุดในพื้นที่พืชไร่ (26 ไร่) รองลงมา คือ พื้นที่สูง พื้นที่ปลูกข้าว และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน และน้อยที่สุด คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ดูตาราง 7.1) แต่ถ้าพิจารณาขนาดที่ดินที่เป็นของตนเองเฉลี่ยต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด พื้นที่ปลูกข้าวมีเนื้อที่ดังกล่าวมากที่สุด (19 ไร่) รองลงมาคือพื้นที่พืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ดังกล่าวน้อยที่สุด คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ดูตาราง 7.1) จะเห็นได้ว่าขนาดที่ดินเฉลี่ยเมื่อคิดเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ดินจะมีมากกว่าเมื่อคิดรวมหมดทุกครัวเรือน ทั้งนี้เป็นเพราะครัวเรือนที่ไม่มีที่ดิน จะถือว่ามีที่ดินเป็นศูนย์เมื่อนำไปเฉลี่ยทั้งหมด อันทำให้ค่าเฉลี่ยลดลงเป็นสัดส่วนกับร้อยละของผู้ไม่มีที่ดิน

ตาราง 7.1 ร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองและเนื้อที่เฉลี่ย จำแนกตามพื้นที่

	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	พื้นที่สูง	ผสมผสาน
การมีที่ดินเป็นของตนเอง (ร้อยละของครัวเรือน)	57.9	85.8	70.0	62.1	69.7
เนื้อที่เฉลี่ย (ไร่ต่อจำนวน ครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง)	8.0	22.5	26.4	23.4	19.2
เนื้อที่เฉลี่ย (ไร่ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)	4.7	19.3	18.4	14.6	13.4

7.2 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

ในการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรนี้ จะดูที่การใช้จริงๆ ของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา โดยรวมการเช่าหรือใช้ที่ดินของคนอื่นด้วยซึ่งพบว่า พื้นที่ปลูกข้าวมีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมากที่สุด (ร้อยละ 76) รองลงมา คือ พื้นที่พืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีการใช้ที่ดินทางการเกษตรน้อยที่สุด (ดูตาราง 7.2)

พื้นที่พืชไร่และพื้นที่ปลูกข้าว มีเนื้อที่ที่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ยต่อจำนวนครัวเรือนที่ใช้ที่ดินในการเกษตรมากที่สุดจำนวน 30 ไร่ ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีเนื้อที่ดังกล่าวน้อยที่สุดคือเพียง 15 ไร่เท่านั้น เมื่อพิจารณาเนื้อที่ที่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ยต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด พบว่าพื้นที่ปลูกข้าวมีเนื้อที่ดังกล่าวมากที่สุด จำนวน 22 ไร่ รองลงมาคือพื้นที่พืชไร่ มีจำนวน 19 ไร่ และน้อยที่สุดคือพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีจำนวน 3 ไร่ (ตาราง 7.2)

เมื่อพิจารณาการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกับการมีที่ดินเป็นของตนเอง จะเห็นได้ว่า ในทุกพื้นที่ มากกว่าครึ่งหนึ่งของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จะใช้ดินที่มีอยู่เพื่อการเกษตร ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองที่มีการใช้ที่ดินที่มีอยู่เพื่อการเกษตรน้อยที่สุด (ตาราง 7.1 และตาราง 7.2)

ตาราง 7.2 ร้อยละของครัวเรือนที่ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและเนื้อที่เฉลี่ย จำแนกตามพื้นที่

	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	พื้นที่สูง	ผสมผสาน
การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร (ร้อยละของ ครัวเรือน)	22.7	75.5	64.6	59.1	54.3
เนื้อที่เฉลี่ย (ไร่ต่อจำนวน ครัวเรือน ที่ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร)	15.0	29.6	29.9	19.0	21.1
เนื้อที่เฉลี่ย (ไร่ต่อจำนวนครัวเรือน ทั้งหมด)	3.4	22.3	19.3	11.2	11.5

7.3 กิจกรรมการเกษตรและรายได้จากการขายผลิตผลทางการเกษตร

กิจกรรมทางการเกษตรที่นิยมทำกันในพื้นที่ศึกษา เรียงตามลำดับ ได้แก่ ทำไร่ ทำนา/ไร่ข้าว ทำสวน สวนผัก และไร่นาสวนผสม กิจกรรมอื่นๆ ที่มีเพียงเล็กน้อย ได้แก่ ปศุสัตว์ ขุดบ่อปลา/ ประมง (ดูตาราง 7.3 และแผนภูมิ 7.1)

อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่มีการทำไร่และทำนาควบคู่กันไป โดยสัดส่วนการทำไร่จะมากกว่าในทุกพื้นที่ ยกเว้นพื้นที่ทำนา หรือกล่าวได้ว่ากิจกรรมการเกษตรหลักในพื้นที่ทั้งหมด คือทำไร่และทำนา ส่วนการเกษตรอื่นๆ มีประปราย ได้แก่ ทำสวนและสวนผัก ซึ่งมีมากในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง

ตาราง 7.3 ร้อยละของครัวเรือนกิจกรรมการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและรายได้จากผลิตผลทางการเกษตร จำแนกตามพื้นที่

	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
กิจกรรมการเกษตรที่ใช้ที่ดิน					
ทำนา/ไร่ข้าว	19.8	72.7	10.1	28.9	13.5
ทำไร่	42.6	23.0	74.5	53.5	61.2
ทำสวน	18.1	1.5	8.2	9.9	13.6
สวนผัก	10.6	0.6	5.4	4.4	8.6
ไร่นาสวนผสม	6.0	0.6	0.9	2.3	1.9
อื่นๆ	2.9	1.6	0.9	1.0	1.2
รายได้เฉลี่ยจากการขายผลิตผลทางการเกษตร(บาทต่อปี)	62,656	73,897	83,467	35,124	82,434

สำหรับรายได้จากการขายผลิตผลทางการเกษตรเฉพาะครัวเรือนที่ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร พบว่า พื้นที่พืชไร่มีรายได้เฉลี่ยจากการขายผลิตผลทางการเกษตรในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาโดยไม่ได้หักค่าใช้จ่ายใดๆ สูงที่สุด (83,467 บาท) ซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนพื้นที่สูงเป็นพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยจากการขายผลิตผลทางการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาต่ำที่สุด (ตาราง 7.3) ถ้าจะอนุมานผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ก็อาจกล่าวได้ว่าครัวเรือนในพื้นที่สูงได้ผลตอบแทนต่ำที่สุด คือ เพียงครึ่งหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ

สรุป ในทุกพื้นที่ศึกษา ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองและใช้ที่ดินดังกล่าวเพื่อการเกษตร ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรน้อยที่สุด กิจกรรมการเกษตรหลักในทุกพื้นที่ คือ การทำไร่และทำนา ซึ่งได้รับผลตอบแทนสูงที่สุดในเขตพืชไร่ และต่ำที่สุดในเขตพื้นที่สูง

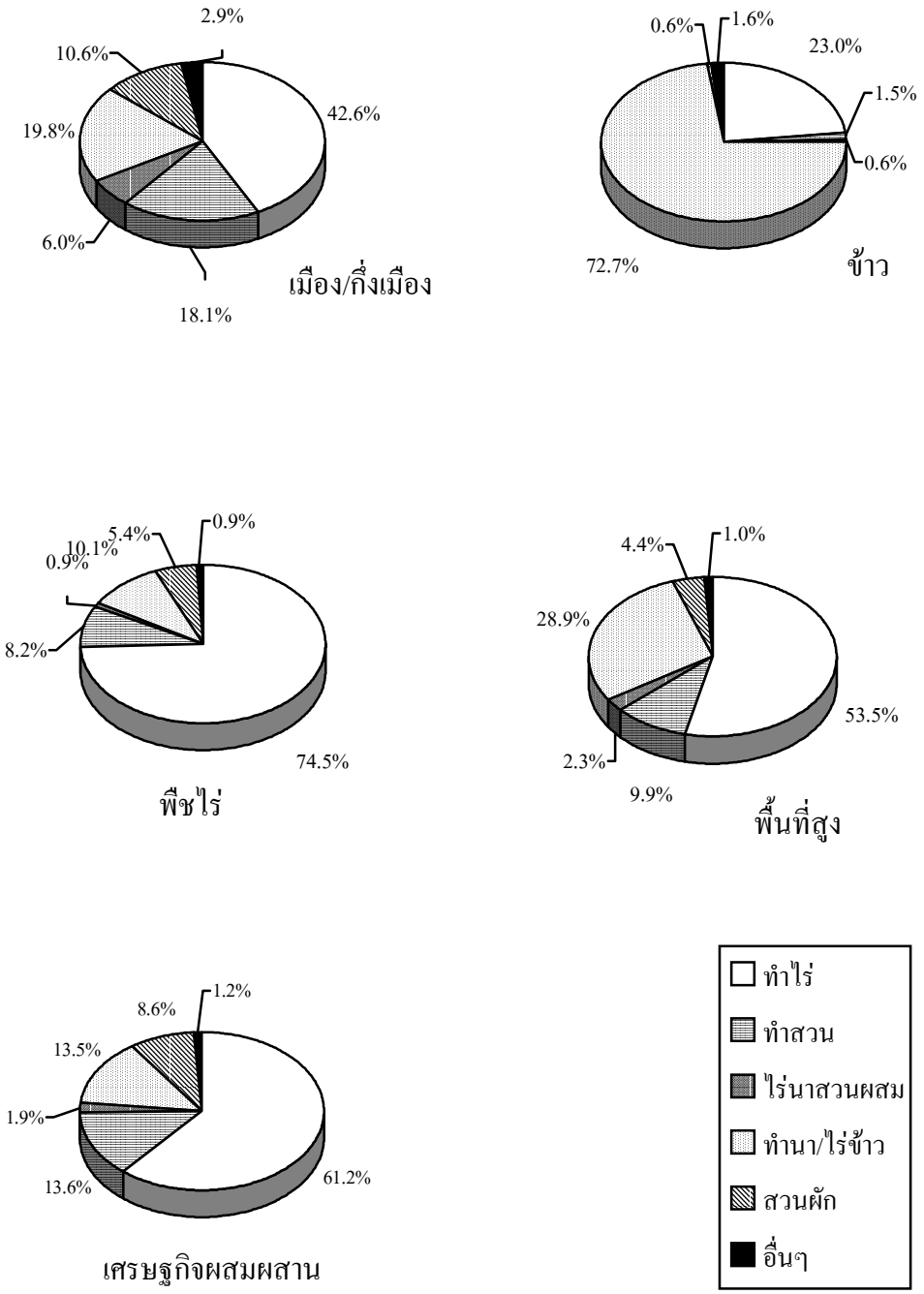

แผนภูมิ 7.1 การกระจายร้อยละของครัวเรือน
จำแนกตามกิจกรรมการเกษตรที่ใช้ที่ดินและพื้นที่

8 การสนับสนุนครัวเรือน และภาวะหนี้สิน

ในการศึกษาการสนับสนุนครัวเรือน (Household Support) ครั้งนี้ มีการศึกษา 2 ทาง คือ

1) การสนับสนุนสมาชิกภายในครัวเรือน ได้แก่ การสนับสนุนที่บุคคลในครัวเรือนส่งไปช่วยเหลือสมาชิกครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่น และการสนับสนุนของสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นส่งกลับมาช่วยเหลือสมาชิกในครัวเรือน

2) การสนับสนุนจากภายนอก ได้แก่ ความช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐที่ให้แก่สมาชิกในครัวเรือนภายใต้แผนงานหรือโครงการของกระทรวงต่างๆ

8.1 การสนับสนุนสมาชิกภายในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาการสนับสนุนสมาชิกภายในครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่นในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ครัวเรือนในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองส่งเงินหรือสิ่งของไปช่วยเหลือสมาชิกครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่นมากที่สุด (ร้อยละ 31) รองลงมาคือครัวเรือนในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและพื้นที่ปลูกพืชไร่ และส่วนที่น้อยที่สุด คือ พื้นที่ที่สูงและพื้นที่ปลูกข้าว ในทางตรงกันข้ามครัวเรือนในพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่ปลูกพืชไร่ ซึ่งค่อนข้างยากจน ประมาณครึ่งหนึ่งได้รับเงินและสิ่งของจากสมาชิกครัวเรือนที่ย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่นมากที่สุด (ร้อยละ 51 และ 50 ตามลำดับ) รองลงมา คือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 40) และพื้นที่พื้นที่สูง (ร้อยละ 33) (ดูตาราง 8.1)

แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีแนวโน้มที่จะส่งเงินและสิ่งของไปช่วยเหลือสมาชิกที่ไปอยู่ที่อื่นมากกว่ารับ ในขณะที่ครัวเรือนในพื้นที่ชนบททุกพื้นที่มีสัดส่วนของการได้รับเงินและสิ่งของจากสมาชิกครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่นมากกว่าส่งไปให้ (ดูแผนภูมิ 8.1)

ตาราง 8.1 การกระจายร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกส่งเงิน (และสิ่งของ) และครัวเรือนที่มีสมาชิกได้รับเงิน (และสิ่งของ) จำแนกตามพื้นที่

	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ครัวเรือนที่มีสมาชิกส่งเงินและสิ่งของ					
ส่ง	30.9	17.1	20.5	17.3	22.5
ไม่ส่ง	69.1	82.9	79.5	82.7	77.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(2,578)	(1,888)	(1,845)	(2,936)	(2,359)
ครัวเรือนที่มีสมาชิกได้รับเงินและสิ่งของ					
ได้รับ	26.0	51.2	50.4	32.7	39.8
ไม่ได้รับ	74.0	48.8	49.6	67.3	60.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(2,578)	(1,888)	(1,845)	(2,936)	(2,359)

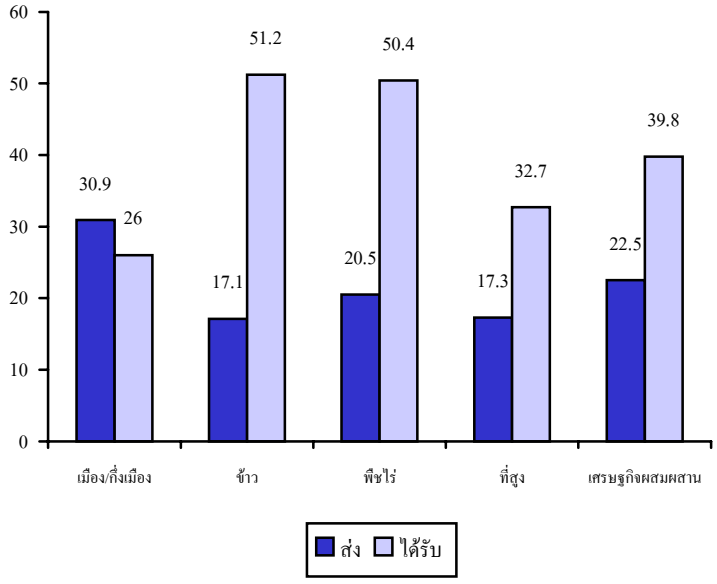

แผนภูมิ 8.1 ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกส่งเงิน(และสิ่งของ) และครัวเรือนที่มีสมาชิกได้รับเงิน(และสิ่งของ) จำแนกตามพื้นที่

8.1.1 การสนับสนุนของครัวเรือนแก่สมาชิกที่ไปอยู่ที่อื่น

เมื่อพิจารณามูลค่าเงินและสิ่งของที่สมาชิกครัวเรือนส่งไปช่วยเหลือ/สนับสนุนสมาชิกครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่น พบว่า พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง และพื้นที่สูงส่งเงินและสิ่งของไปให้ลูกมากที่สุด รองลงมาคือคู่สมรส ในขณะที่พื้นที่ปลูกพืชไร่ และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานส่งเงินไปให้คู่สมรสมากที่สุด รองลงมาคือส่งไปให้ลูกและหลาน/เหลน ตามลำดับ แต่ในพื้นที่ปลูกข้าวกลับส่งเงินไปให้หลาน/เหลนมากที่สุด รองลงมาคือลูกและคู่สมรส ตามลำดับ (ดูตาราง 8.2 และแผนภูมิ 8.2)

ตาราง 8.2 จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ย(บาทต่อปี)ที่ครัวเรือนส่งไปให้สมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่น ในรอบปีที่ผ่านมา จำแนกตามสถานภาพของผู้รับและพื้นที่

สถานภาพของผู้รับ	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
คู่สมรส	78,875	22,900	84,626	25,500	50,900
พ่อ	11,459	5,218	7,569	8,242	8,406
แม่	12,971	6,835	6,921	9,615	6,879
บุตร	109,748	31,806	28,063	26,860	43,807
หลาน/เหลน	17,483	50,807	12,500	12,853	22,341
พี่น้อง/ญาติ	16,406	8,616	8,936	10,127	12,078

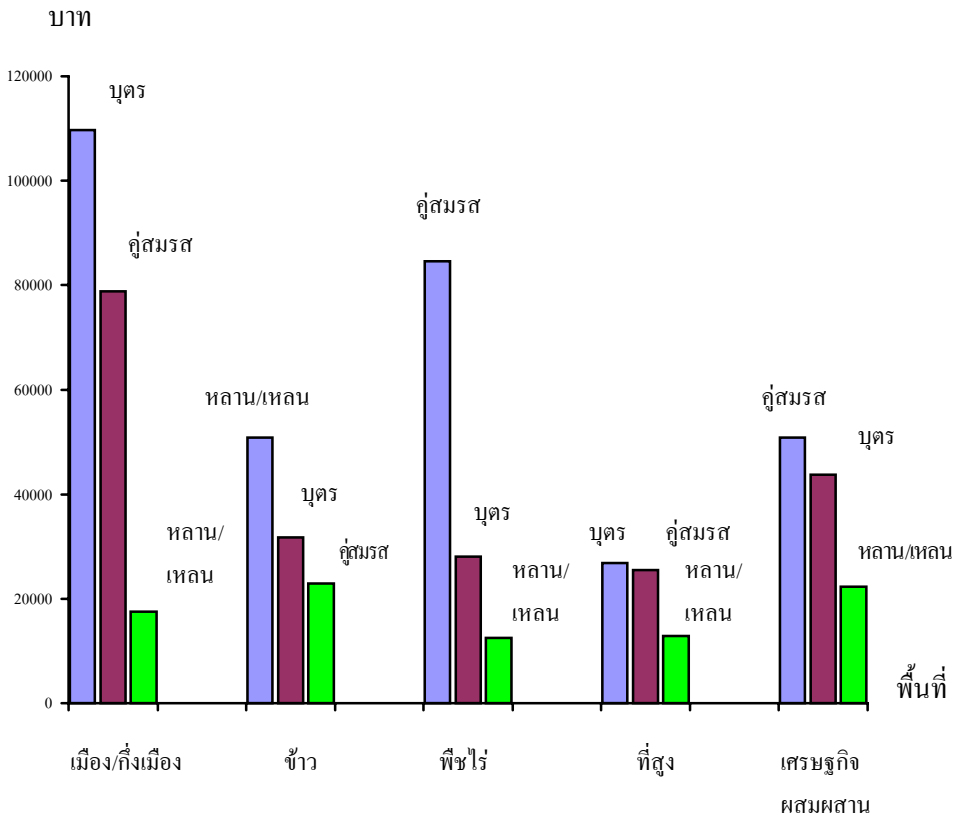

แผนภูมิ 8.2 จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ยที่ครัวเรือนส่งไปให้สมาชิกครัวเรือน ที่อยู่ที่อื่น ในรอบปีที่ผ่านมา (สามอันดับแรก) จำแนกตามสถานภาพของผู้รับและพื้นที่

8.1.2 การสนับสนุนครัวเรือนจากสมาชิกที่ไปอยู่ที่อื่น

สำหรับเงิน/สิ่งของส่งกลับ (Remittances) ที่ครัวเรือนได้รับจากสมาชิกของครัวเรือนที่ย้ายไปอยู่ที่อื่นพบว่า คู่สมรสเป็นบุคคลที่ได้รับเงินส่งกลับมากที่สุดในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ปลูกข้าวได้รับเงินที่ส่งมาให้คู่สมรสเฉลี่ยมากที่สุดถึงปีละ 113,194 บาท ซึ่งสูงกว่าพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานถึงหนึ่งเท่าตัว ทั้งยังสูงกว่าพื้นที่พืชไร่และพื้นที่สูงถึงเกือบสามเท่า ส่วนบุคคลที่ได้รับเงินส่งกลับในลำดับรองลงมาคือ พี่น้อง/ญาติ พ่อ และบุตร โดยอาจเรียงลำดับต่างกันในแต่ละพื้นที่ (ดูตาราง 8.3 และแผนภูมิ 8.3)

ตาราง 8.3 จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ย(บาทต่อปี)ที่ครัวเรือนได้รับจากสมาชิกของครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นในรอบปีที่ผ่านมา จำแนกตามสถานภาพผู้รับและพื้นที่

สถานภาพของผู้รับ	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
คู่สมรส	52,335	113,194	29,611	26,102	59,302
พ่อ	16,155	16,760	8,366	7,505	26,386
แม่	13,720	9,192	5,585	6,539	15,961
บุตร	14,209	12,432	13,086	10,862	19,127
หลาน/เหลน	7,741	6,286	11,192	4,611	12,688
พี่น้อง/ญาติ	17,924	17,535	14,787	10,835	27,668

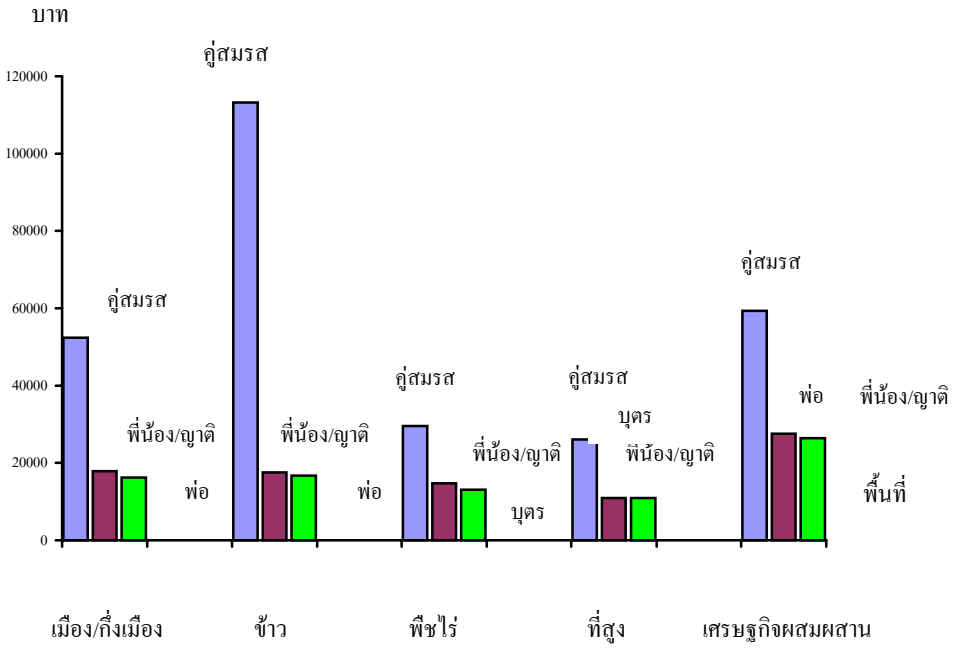

แผนภูมิ 8.3 จำนวนเงินและมูลค่าสิ่งของเฉลี่ยที่สมาชิกครัวเรือน ได้รับจากสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่น ในรอบปีที่ผ่านมา (สามอันดับแรก) จำแนกตามสถานภาพผู้รับและพื้นที่

8.2 การสนับสนุนจากภายนอก

ความช่วยเหลือที่ครัวเรือนได้รับจากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าเกือบทุกพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่ปลูกพืชไร่ ได้รับความช่วยเหลือในรูปเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพมากที่สุด (กว่าร้อยละ 80) รองลงมา คือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย และเงินช่วยเหลือบุตรตามลำดับ ซึ่งมีสัดส่วนน้อยมาก

ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและเขตพื้นที่สูงก็เช่นกัน ความช่วยเหลือในรูปได้รับเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพมีมากที่สุด (ร้อยละ 77 และ 58 ตามลำดับ) รองลงมา คือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเงินกู้เพื่อการศึกษา ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในเขตพื้นที่สูงสัดส่วนของความช่วยเหลือด้วยเงินสองประเภทหลังค่อนข้างสูง (ประมาณ 1 ใน 4 ของเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพ) ส่วนพื้นที่เมืองหรือกึ่งเมือง ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกในรูปของเงินช่วยเหลือบุตรมากที่สุด (เกือบ

ร้อยละ 40) รองลงมา คือ เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย (ร้อยละ 25) เงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 17) และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (ร้อยละ 12) ตามลำดับ (ดูตาราง 8.4)

ตาราง 8.4 การกระจายร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามรูปแบบความช่วยเหลือในรอบปีที่ผ่านมาและพื้นที่

รูปแบบความช่วยเหลือ	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ	16.5	86.3	81.4	58.0	77.3
เงินกู้เพื่อการศึกษา	2.4	1.1	2.5	15.4	5.2
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	11.8	6.7	7.4	15.4	8.1
เงินประกันสังคม	2.4	0.5	-	0.7	0.6
เงินช่วยเหลือบุตร	38.9	1.6	3.1	6.3	2.9
เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย	24.7	2.2	4.7	1.4	4.7
เบี้ยยังชีพผู้พิการ	3.5	1.6	1.2	2.8	1.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(85)	(371)	(258)	(143)	(172)

8.3 ภาวะหนี้สิน

ประมาณครึ่งของครัวเรือนในทุกพื้นที่มีหนี้สิน ครัวเรือนในพื้นที่ที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ พื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 65 และ 64 ตามลำดับ) รองลงมาคือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานและพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 52 และ 48 ตามลำดับ) แต่เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าหนี้สินแล้วพบว่า พื้นที่เมืองมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยสูงที่สุดประมาณ 300,000 บาท (ค่ามัธยฐาน 70,000 บาท) ในขณะที่พื้นที่อื่น ๆ มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย ประมาณ 100,000 บาทต่อครัวเรือน (มัธยฐานประมาณ 16,000-40,000 บาท) (ดูตาราง 8.5)

ตาราง 8.5 การกระจายร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการมีหนี้สินและพื้นที่ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยและมัธยฐานของหนี้สิน จำแนกตามพื้นที่

การมีหนี้สิน	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
มี	48.2	65.0	63.5	46.3	52.5
ไม่มี	51.8	35.0	36.5	53.7	47.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนครัวเรือน)	(2,558)	(1,887)	(1,835)	(2,926)	(2,532)
ค่าเฉลี่ย (บาท)	311,464	102,683	101,142	101,618	112,406
ค่ามัธยฐาน (บาท)	70,000	40,000	30,000	16,000	30,000

สรุปแล้วการสำรวจครั้งนี้พบว่า มีการสนับสนุนครัวเรือนพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกของครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่นได้ส่งเงินและสิ่งของกลับมาให้สมาชิกในครัวเรือน โดยเฉพาะคู่สมรสมากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นยังพบอีกว่า ในทุกพื้นที่สัดส่วนของครัวเรือนที่ได้รับเงินหรือสิ่งของจากผู้ย้ายถิ่นจะสูงกว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ส่งเงินหรือสิ่งของออก ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองที่มีสัดส่วนของครัวเรือนส่งเงินและสิ่งของออกไป (ให้บุตรมากที่สุด) สูงกว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ได้รับ แสดงว่าครัวเรือนในพื้นที่ชนบทยังพึ่งพาเงินส่งกลับมากกว่าครัวเรือนในเมือง/กึ่งเมือง

สำหรับการมีภาวะหนี้สินกลับตรงกันข้าม กล่าวคือ พื้นที่เมืองมีหนี้สินเฉลี่ยมากกว่าเขตชนบททุกพื้นที่ถึงสามเท่า แต่สัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินกลับมีน้อยกว่า นั่นคือครัวเรือนเกือบครึ่งเท่านั้นที่มีหนี้สิน ในขณะที่เขตชนบทโดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกพืชไร่กว่าร้อยละ 60 มีหนี้สิน

9 ภาวะสมรส

การศึกษารูปแบบภาวะสมรสนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของประชากร การวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนบุคคลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบตามเพศ และพื้นที่ 5 เขต คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โดยรูปแบบการสมรสในการศึกษาครั้งนี้แบ่งสถานภาพสมรสออกเป็น โสด แต่งงาน หม้าย และหย่า/แยก

9.1 แบบแผนสมรส

ในการวิเคราะห์แบบแผนสมรสพบว่า สัดส่วนคนแต่งงานมีมากที่สุด รองลงมาคือ คนโสด หม้าย และหย่า/แยก ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบตามเพศและพื้นที่ศึกษาในประเด็นของคนแต่งงานพบว่า สัดส่วนผู้ชายแต่งงานมากกว่าผู้หญิงแต่งงานในเกือบทุกพื้นที่ ยกเว้นเขตพื้นที่สูงที่พบสัดส่วนผู้หญิงแต่งงานมากกว่า

ส่วนคนโสดนั้นพบว่ามีสัดส่วนชายโสดมากกว่าผู้หญิงโสดทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่สูงจะเห็นความแตกต่างระหว่างเพศอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงการเป็นหม้ายและหย่า/แยก กลับพบว่า อัตราส่วนผู้หญิงที่เป็นหม้ายและหย่า/แยกมากกว่าผู้ชายในทุกพื้นที่ (ดูตาราง 9.1)

สำหรับอายุแรกสมรสพบว่า อายุเฉลี่ยแรกสมรสจะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยประชากรที่อยู่ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองจะมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งเพศชายและหญิง (25 ปี และ 22 ปี ตามลำดับ) ส่วนประชากรในเขตพื้นที่สูง พบว่า มีอายุแรกสมรสต่ำที่สุด (ดูแผนภูมิ 9.1)

เพศชายมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ โดยทั่วไปอายุเฉลี่ยแรกสมรสของชายสูงกว่าหญิงประมาณ 3 ปี ยกเว้นเขตพื้นที่สูงจะมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสแตกต่างกันถึง 4 ปี (ดูแผนภูมิ 9.1)

ตาราง 9.1 การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามสถานภาพสมรส เพศและพื้นที่

สถานภาพ	เมือง/กึ่งเมือง		ข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
สมรส	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
โสด	27.9	26.4	23.6	19.6	22.2	15.7	18.8	9.1	22.0	18.8
แต่งงาน	66.1	57.5	71.8	65.3	73.1	69.6	76.6	79.0	72.5	67.5
หม้าย	2.0	9.8	2.6	10.0	1.4	9.6	2.1	9.0	2.9	9.4
หย่า/แยก	4.0	6.3	2.0	5.1	3.3	5.1	2.5	2.9	2.6	4.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2,734	3,619	2,150	2,665	2,021	2,360	3,148	3,403	2,613	3,189

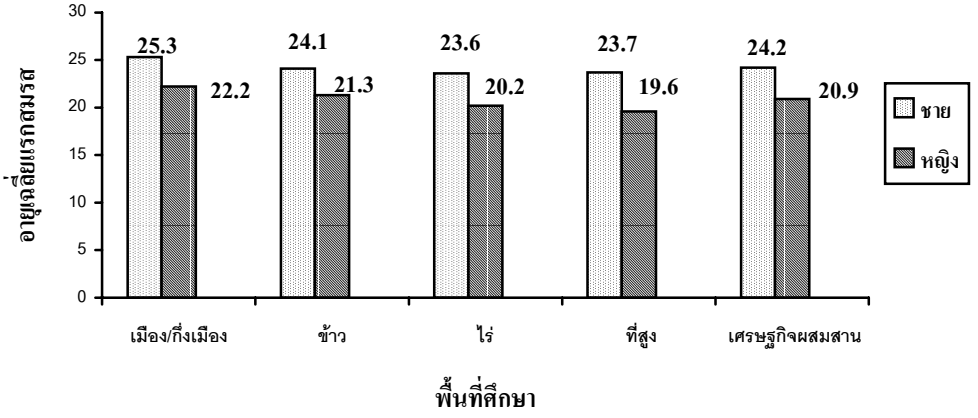

แผนภูมิ 9.1 อายุเฉลี่ยแรกสมรส จำแนกตามเพศ และพื้นที่

9.2 การจดทะเบียน

ในการศึกษาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสและทะเบียนหย่า พบว่า ประชากรทั้งเพศชายและหญิงไม่ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสมากนัก กล่าวคือ มีผู้จดทะเบียนสมรสไม่เกินร้อยละ 61 และเมื่อเปรียบเทียบตามพื้นที่ศึกษาพบว่า ทั้งชายและหญิงในพื้นที่สูงให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสน้อยที่สุด (เพียงร้อยละ 33) ส่วนเขตที่ประชากรให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสมากที่สุด คือ เมือง/กึ่งเมือง รองลงมาคือ พื้นที่ข้าว พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน และพื้นที่ไร่ ตามลำดับ (ดูแผนภูมิ 9.2)

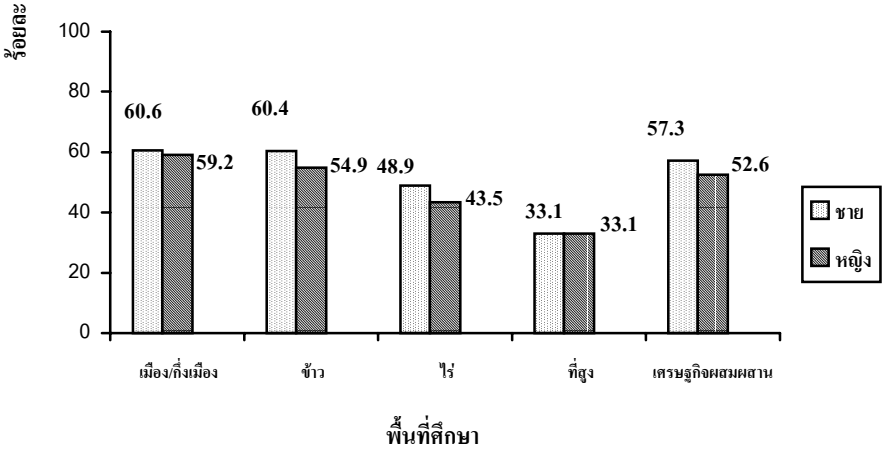

แผนภูมิ 9.2 ร้อยละของผู้แต่งงานที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามเพศและพื้นที่

ส่วนการจดทะเบียนหย่าของผู้ที่เคยจดทะเบียนสมรสนั้นพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ทุกพื้นที่ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนหย่ามาก (ร้อยละ 75 หรือมากกว่า) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า เพศชายให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนหย่ามากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ข้าวและพืชไร่ ยกเว้นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงที่ผู้ชายให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนหย่าน้อยกว่าผู้หญิง (ชายร้อยละ 80 หญิงร้อยละ 93) สำหรับพื้นที่ที่เพศหญิงให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนหย่ามากที่สุด คือ พื้นที่ไร่ และน้อยที่สุดคือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ดูแผนภูมิ 9.3)

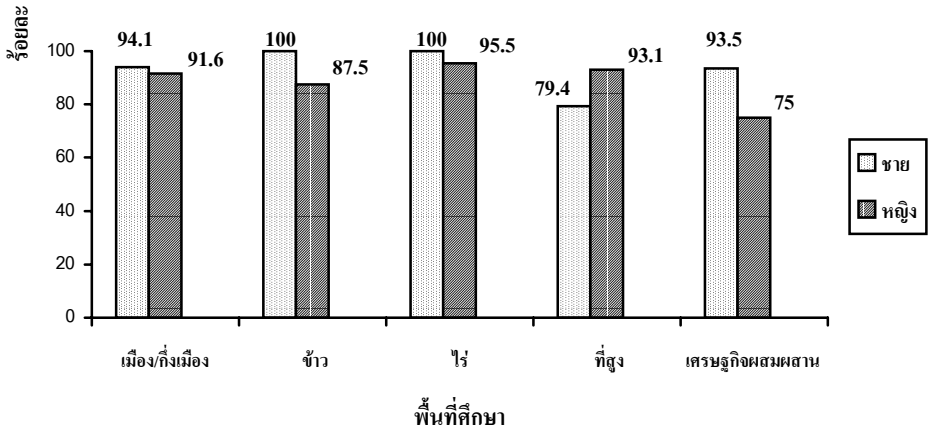

แผนภูมิ 9.3 การจดทะเบียนหย่าจำแนกตามเพศ และพื้นที่ศึกษา

สรุปแล้ว ประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่กำลังแต่งงานอยู่ รองลงมาคือ คนโสด หม้าย และหย่า/แยก สัดส่วนผู้ชายที่แต่งงานและโสดมีมากกว่าผู้หญิงในเกือบทุกพื้นที่ ทั้งนี้เพราะผู้หญิงมีสัดส่วนของผู้เป็นหม้าย และหย่า/แยกสูงกว่าผู้ชายนั่นเอง

เพศชายมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองจะแต่งงานช้ากว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งเพศชายและหญิง ส่วนประชากรในพื้นที่สูง จะแต่งงานเร็วที่สุด

สำหรับผู้เคยสมรส มีผู้จดทะเบียนสมรสไม่เกินร้อยละ 61 แต่ในกลุ่มผู้จดทะเบียนสมรสและหย่ากลับพบว่า มีผู้จดทะเบียนหย่าถึงร้อยละ 75 หรือมากกว่า โดยเพศชายจดทะเบียนหย่ามากกว่าเพศหญิง

10 ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว

10.1 ภาวะเจริญพันธุ์

ภาวะเจริญพันธุ์รวมของประชากรในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ ประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุด (อัตราเจริญพันธุ์รวมเท่ากับ 1.4) ซึ่งต่ำกว่าในระดับประเทศมาก โดยอัตราเจริญพันธุ์รวมของประเทศเท่ากับ 1.8 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2544) อย่างไรก็ตามภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรในพื้นที่สูงซึ่งสูงที่สุดก็สูงกว่าของประเทศมาก (อัตราเจริญพันธุ์รวมเท่ากับ 3.2) ส่วนภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรในพื้นที่อื่นจะอยู่ระหว่างสองพื้นที่นี้ (ดูตาราง 10.1)

ตาราง 10.1 อัตราเจริญพันธุ์รายอายุ และอัตราเจริญพันธุ์รวม จำแนกตามพื้นที่

อายุ	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
15-19	0.04304	0.06731	0.07234	0.16879	0.04651
20-24	0.07843	0.13027	0.13492	0.17708	0.11972
25-29	0.07467	0.09622	0.09225	0.12987	0.08511
30-34	0.05908	0.05449	0.06485	0.07565	0.05102
35-39	0.02005	0.02951	0.03745	0.06697	0.04070
40-44	0.00985	0.00391	0.01581	0.01902	0.00580
45-49	0.00000	0.00000	0.00000	0.00866	0.00000
อัตราเจริญพันธุ์รวม	**1.43**	**1.91**	**2.09**	**3.23**	**1.74**

อย่างไรก็ตาม แบบแผนภาวะเจริญพันธุ์มีความคล้ายคลึงกันในทุกพื้นที่ กล่าวคือ เริ่มต้นที่ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำในกลุ่มอายุ 15-19 ปี แล้วสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มอายุถัดไป (20-24 ปี) จากนั้นก็ลดต่ำลงมาเรื่อยๆ เมื่ออายุมากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกพื้นที่จะมีระดับภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละอายุใกล้เคียงกันและจะหยุดให้กำเนิดบุตร (เท่ากับศูนย์) ในกลุ่มอายุ 45-49 ปี ยกเว้นกลุ่มประชากรในพื้นที่สูงที่ระดับภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ในทุกอายุ และยังให้กำเนิดบุตรอยู่อีกในกลุ่มอายุ 45-49 ปีด้วย (ดูตาราง 10.1 และแผนภูมิ 10.1)

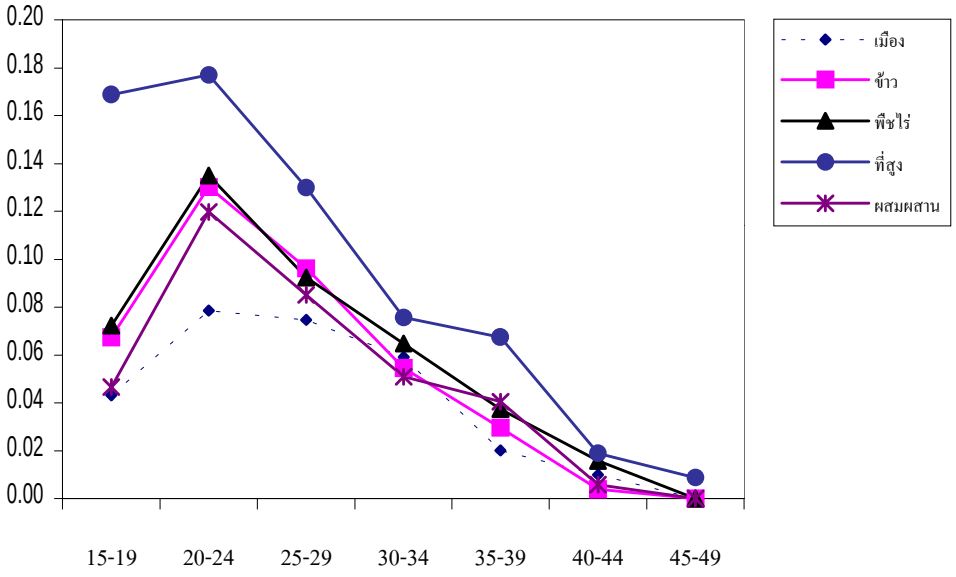

แผนภูมิ 10.1 อัตราเจริญพันธุ์รายอายุ จำแนกตามพื้นที่

10.2 การวางแผนครอบครัว

การวางแผนครอบครัวในที่นี้หมายถึง ความรู้ในวิธีคุมกำเนิดและการใช้วิธีคุมกำเนิด โดยคำถามในเรื่องความรู้ของวิธีคุมกำเนิดนั้นจะถามผู้ชายทุกวัยและผู้หญิงอายุ 15-49 ปี ส่วนการใช้วิธีคุมกำเนิดถามเฉพาะสตรีวัยเจริญพันธุ์ (อายุ 15-49 ปี) ที่แต่งงานแล้วเท่านั้น

10.2.1 ความรู้ในวิธีคุมกำเนิด

ประชากรในพื้นที่ศึกษามีความรู้ในเรื่องวางแผนครอบครัวดีมากในทุกพื้นที่ กล่าวคือ ประชากรทั้งชายและหญิงเกือบทุกคนจะรู้จักวิธีคุมกำเนิดอย่างน้อยหนึ่งวิธี อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ชายที่รู้จักวิธีคุมกำเนิดจะน้อยกว่าผู้หญิงในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่รู้จักโดยไม่ต้องถามนำยิ่งมีน้อยลงไปอีก (ดูตาราง 10.2)

ความรู้เกี่ยวกับวิธีคุมกำเนิดนี้ไม่แตกต่างกันนักในแต่ละพื้นที่ ยกเว้นประชากรในพื้นที่สูงที่มีความรู้ในวิธีคุมกำเนิดต่ำกว่าพื้นที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่ได้ถามนำ และผู้ชายในพื้นที่สูงนี้ก็มีความรู้น้อยกว่าผู้หญิงอีกด้วย ความแตกต่างในความรู้คุมกำเนิดระหว่างชายและหญิงในพื้นที่สูงมีมากเมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น (ดูตาราง 10.2)

ตาราง 10.2 ร้อยละของผู้ชายและผู้หญิงที่รายงานว่ารู้จักวิธีคุมกำเนิด แยกตามวิธีที่ถามและพื้นที่

พื้นที่	ผู้ชาย			ผู้หญิง		
	ไม่ถามนำ	ถามนำ	รวมรู้จัก	ไม่ถามนำ	ถามนำ	รวมรู้จัก
เมือง/กึ่งเมือง	83.3	13.8	97.1	94.1	5.2	99.3
ข้าว	73.2	21.2	94.4	92.7	5.7	98.4
พืชไร่	76.1	20.1	96.2	93.3	5.2	98.5
ที่สูง	57.1	27.7	84.8	75.5	16.1	91.6
ผสมผสาน	79.5	16.4	95.9	94.5	4.4	98.9

10.2.2 การใช้วิธีคุมกำเนิด

ประชากรในพื้นที่ศึกษานอกจากจะมีความรู้ในวิธีคุมกำเนิดสูงแล้วยังมีการใช้วิธีคุมกำเนิดสูงด้วย กล่าวคือ ในทุกพื้นที่ยกเว้นพื้นที่สูงมีสตรีถึง 3 ใน 4 ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่ยังคงแต่งงานกำลังใช้วิธีคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่ อย่างไรก็ตามอัตราคุมกำเนิดในพื้นที่สูงซึ่งต่ำที่สุดก็ยังมีถึงร้อยละ 64 (ดูตาราง 10.3)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรในพื้นที่สูงซึ่งอัตราคุมกำเนิดต่ำที่สุดนั้นมีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุดด้วย

ตาราง 10.3 อัตราคุมกำเนิดและร้อยละของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่ยังคงแต่งงานและกำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามวิธีคุมกำเนิด และพื้นที่

วิธีคุมกำเนิด	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
หมันหญิง	34.6	24.8	23.9	17.5	33.5
หมันชาย	1.6	0.7	1.4	0.9	1.6
ยาฝังคุมกำเนิด	0.6	0.9	2.6	2.9	2.9
ยาฉีดคุมกำเนิด	9.0	24.1	23.7	15.2	17.6
ห่วงคุมกำเนิด	1.2	0.8	1.0	2.9	0.6
ยาเม็ดคุมกำเนิด	21.3	21.6	24.3	23.2	22.0
ถุงยางคุมกำเนิด	2.9	0.5	0.5	0.7	0.8
หลั่งนอกช่องคลอด	1.1	0.2	0.2	0.3	0.3
นับระยะปลอดภัย	2.2	0.2	0.5	0.2	0.3
วิธีคุมกำเนิดอื่น	0.6	0.5	0.7	0.5	0.5
อัตราคุมกำเนิด	**74.9**	**74.3**	**78.7**	**64.3**	**80.2**

หมันหญิงเป็นวิธีคุมกำเนิดที่นิยมใช้มากที่สุดในเกือบทุกพื้นที่ ส่วนยาเม็ดคุมกำเนิดและยาฉีดคุมกำเนิดก็เป็นวิธีที่นิยมใช้มากเช่นกัน โดยสตรีกว่า 8 คนใน 10 คนที่กำลังคุมกำเนิดอยู่จะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในสามวิธีที่กล่าวถึงนี้ ส่วนวิธีคุมกำเนิดอื่นๆ มีผู้ใช้น้อยมาก

อย่างไรก็ตาม ในแต่ละพื้นที่สัดส่วนการใช้วิธีกำเนิดมีความแตกต่างกันในลำดับที่ของความนิยม นั่นคือ สตรีในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองและในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานนิยมหมันหญิงมากที่สุด รองลงมาคือ ยาเม็ดคุมกำเนิด และยาฉีดคุมกำเนิดตามลำดับ ในขณะที่สตรีในพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่พืชไร่นิยมใช้ทั้งสามวิธีใกล้เคียงกัน ส่วนสตรีในพื้นที่สูงกลับนิยมยาเม็ดคุมกำเนิดมากที่สุด รองลงมาคือ หมันหญิง และยาฉีดคุมกำเนิด ตามลำดับ โดยสองวิธีหลังความนิยมไม่แตกต่างกันนัก (ดูตาราง 10.3 และแผนภูมิ 10.2)

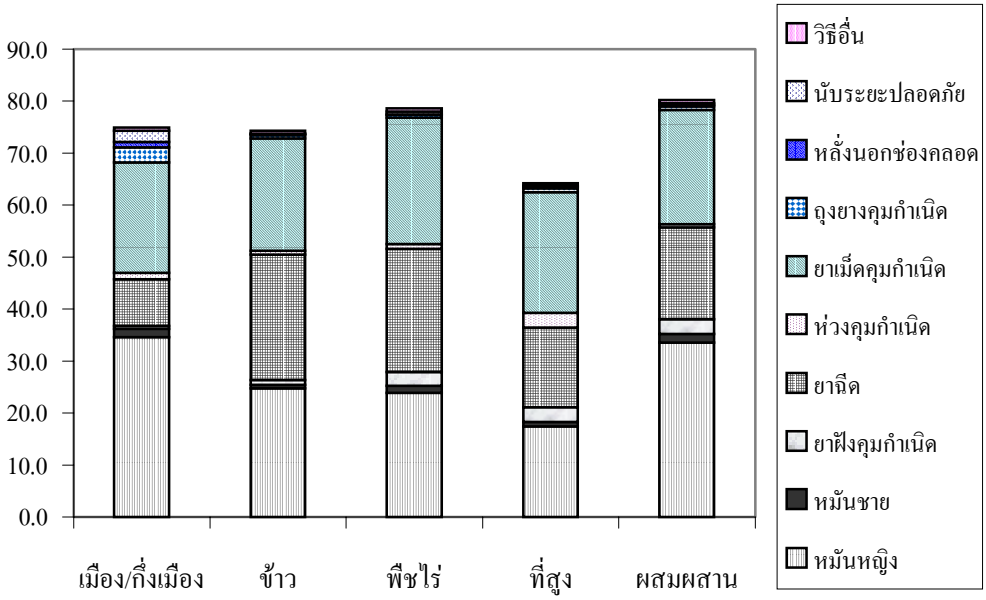

แผนภูมิ 10.2 อัตราคุมกำเนิดของสตรีที่ยังคงแต่งงาน จำแนกตามวิธีคุมกำเนิดและพื้นที่

กล่าวโดยสรุปแบบแผนภาวะเจริญพันธุ์มีความคล้ายคลึงกันในทุกพื้นที่ อย่างไรก็ตามภาวะเจริญพันธุ์กลับแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุดในพื้นที่เมือง/

กึ่งเมือง และสูงที่สุดในพื้นที่สูง ส่วนภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรในพื้นที่อื่นจะอยู่ระหว่างสองพื้นที่นี้

ประชากรทั้งชายและหญิงเกือบทุกคนจะรู้จักวิธีคุมกำเนิดอย่างน้อยหนึ่งวิธี แต่สัดส่วนของผู้ชายที่รู้จักวิธีคุมกำเนิดมีน้อยกว่าผู้หญิงในทุกพื้นที่ และที่รู้จักโดยไม่ต้องถามนำยิ่งมีน้อยลงไปอีก

พื้นที่สูงมีความรู้ในวิธีคุมกำเนิดต่ำกว่าพื้นที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่ได้ถามนำ และความแตกต่างในความรู้ระหว่างชายและหญิงในพื้นที่สูงก็มีมากกว่าเมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น

ในทุกพื้นที่ยกเว้นพื้นที่สูงมีสตรีถึง 3 ใน 4 ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่ยังคงแต่งงานกำลังใช้วิธีคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่ อย่างไรก็ตามอัตราคุมกำเนิดในพื้นที่สูงซึ่งต่ำที่สุดก็ยังมีถึงร้อยละ 64 เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรในพื้นที่สูงซึ่งมีความรู้เรื่องวิธีคุมกำเนิดน้อยที่สุด และมีอัตราคุมกำเนิดต่ำที่สุด ก็มีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุดด้วย

หมันหญิงเป็นวิธีคุมกำเนิดที่นิยมใช้มากที่สุดเกือบทุกพื้นที่ รองลงมาคือ ยาเม็ดคุมกำเนิดและยาฉีดคุมกำเนิด โดยสตรีกว่า 8 คนใน 10 คนที่กำลังคุมกำเนิดอยู่จะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในสามวิธีนี้

11 สุขภาพอนามัย

ภาวะสุขภาพอนามัยในรายงานนี้ จะดูที่ภาวะการเจ็บป่วยและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามบุคคล ซึ่งครอบคลุมผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 – 70 ปี

11.1 ภาวะการเจ็บป่วย

11.1.1 โรคประจำตัว

ถึงแม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่จะไม่มีโรคประจำตัว แต่สัดส่วนผู้มีโรคประจำตัวก็ค่อนข้างสูง โดยประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวมีโรคประจำตัวมากที่สุด (ร้อยละ 45) และประชากรในพื้นที่สูงมีโรคประจำตัวน้อยที่สุด (ร้อยละ 36) (ดูตาราง 11.1)

ตาราง 11.1 การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามโรคประจำตัวและการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือน และพื้นที่

	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
โรคประจำตัว					
มี	37.0	44.8	40.0	36.0	38.9
ไม่มี	63.0	55.2	60.0	64.0	61.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
การเจ็บป่วยในรอบเดือน					
ป่วย	44.8	48.0	40.2	41.6	42.9
ไม่ป่วย	55.2	52.0	59.8	58.4	57.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

สำหรับโรคประจำตัวที่ประชากรในแต่ละพื้นที่เป็นกันมาก 5 อันดับแรก ประกอบด้วยโรคต่าง ๆ 7 โรคต่อไปนี้คือ

1) ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ
2) ทางเดินทางอาหาร/กระเพาะอาหาร/ลำไส้อักเสบ
3) ภูมิแพ้
4) ปวดศีรษะ/มึนศีรษะ/ไมเกรน/เวียนศีรษะ
5) เบาหวาน
6) ปวดกระดูก/ปวดเมื่อย/ปวดร่างกาย และ
7) ปวดหลัง/เอว

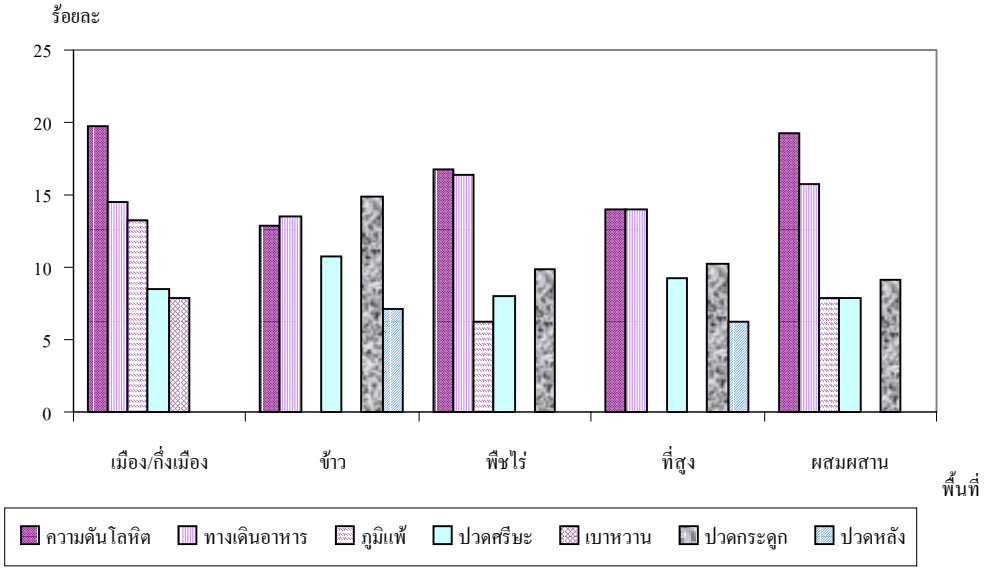

แผนภูมิ 11.1 โรคประจำตัว 5 อันดับแรกของแต่ละพื้นที่

จากแผนภูมิ 11.1 จะเห็นว่า โรคประจำตัว 5 อันดับแรกของประชากรในแต่ละพื้นที่ ไม่ใช่โรคเดียวกันทั้งหมด อย่างไรก็ตามโรคประจำตัวอันดับ 1 และ 2 ของประชากรในทุกพื้นที่ก็เหมือนกันด้วย คือโรคความดันโลหิต และโรคทางเดินอาหาร ยกเว้นในกลุ่ม

พื้นที่ปลูกข้าวเท่านั้นที่โรคประจำตัวอันดับ 1 คือ ปวดกระดูก/ปวดเมื่อย/ปวดร่างกาย ลำดับ 2 คือ ทางเดินอาหารและโรคความดันโลหิตกลายเป็นอันดับที่ 3

สำหรับโรคประจำตัวอันดับ 3-5 ของประชากรในแต่ละพื้นที่นั้นไม่เหมือนกันเสีย ทีเดียว เช่นโรคภูมิแพ้ติดอันดับ 1-5 เฉพาะในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่พืชไร่และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนโรคเบาหวานก็เป็นกันมากเฉพาะในเขตเมือง/กึ่งเมืองเท่านั้น

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าประชากรในพื้นที่ที่ทำการเกษตรล้วนมีอาการปวดกระดูก/ปวดเมื่อย/ปวดร่างกาย และปวดหลัง/เอว รวมอยู่ด้วยทั้งสิ้น

11.1.2 การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

สัดส่วนการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมาของประชากรในแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวเจ็บป่วยมากที่สุด (ร้อยละ 48) และประชากรในพื้นที่พืชไร่เจ็บป่วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 40) (ดูตาราง 11.1)

กลุ่มผู้เจ็บป่วยส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคหรืออาการใน 5 โรคนี้มากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ

1) ไข้หวัด
2) ปวดศีรษะ/มึนศีรษะ/เวียนศีรษะ/ไมเกรน
3) ปวดกระดูก /ปวดเมื่อย/ปวดข้อ/ปวดขา
4) ปวดท้อง/ท้องอืด/ท้องเฟ้อ และ
5) มาลาเรีย

แบบแผนการเจ็บป่วยเช่นนี้เป็นเหมือนกันในทุกพื้นที่ ยกเว้นโรคมาลาเรียที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน กล่าวคือ ประชากรในพื้นที่สูงเป็นมาลาเรียมากที่สุด (ร้อยละ 7) และประชากรในเขตเมืองแทบจะไม่เป็นโรคมาลาเรียเลย (ร้อยละ 0.07) (ดูแผนภูมิ 11.2)

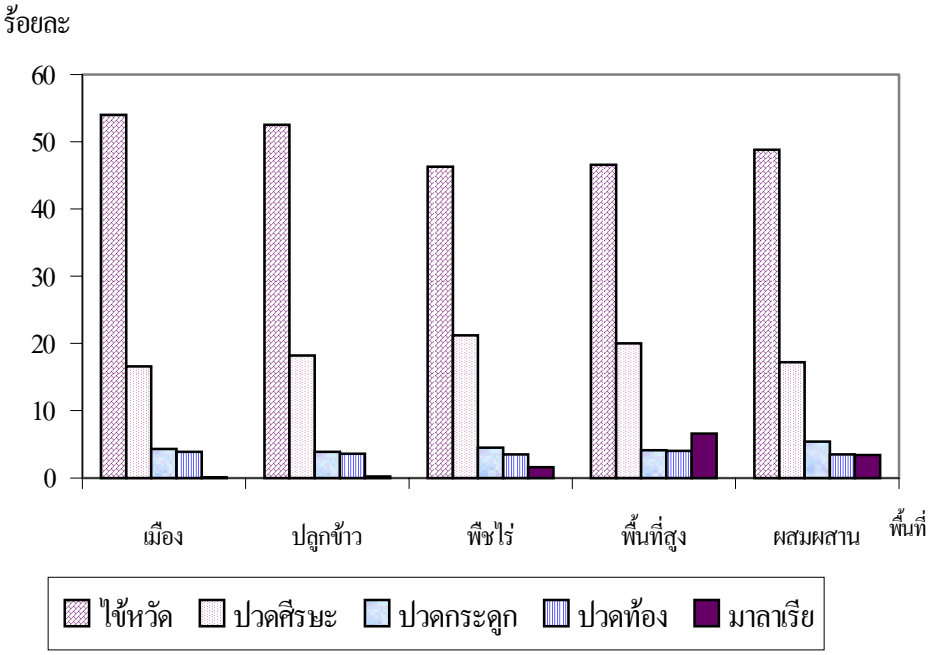

แผนภูมิ 11.2 การกระจายร้อยละของโรค/อาการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา 5 อันดับแรก จำแนกตามพื้นที่

11.2 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพคือ การกินเนื้อสัตว์สุกๆ ดิบๆ การนอนในมุ้ง/มุ้งลวด การใช้ส้วม และการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

11.2.1 การกินเนื้อสัตว์ดิบๆ สุกๆ

ประชากรส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่ไม่เคยกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ดิบ ๆ สุก ๆ เลย ส่วนที่เคยกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ดิบ ๆ สุก ๆ มากที่สุดคือ พื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 39) และที่สูง (ร้อยละ 38) รองลงไปคือ พื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 32) ส่วนที่มีน้อยคือ เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 28) และเศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 26) ส่วนผู้ที่บริโภคประจำมีน้อยมาก ไม่ถึงร้อยละ 5 ในแต่ละพื้นที่

ตาราง 11.2 การกระจายร้อยละของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ จำแนกตามพฤติกรรมและพื้นที่

พฤติกรรมเสี่ยง	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
การบริโภคอาหารดิบๆ สุกๆ ประเภทเนื้อสัตว์					
ไม่เคยเลย	72.4	68.1	61.2	61.9	74.2
นานๆ ครั้ง	23.6	29.8	34.3	34.6	23.0
บ่อยหรือแทบทุกวัน	4.0	2.1	4.5	3.5	2.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
นอนในมุ้ง/มุ้งลวด					
ไม่ได้นอนในมุ้ง	6.7	2.5	2.4	4.1	3.3
นอนในมุ้งเป็นบางวัน	1.6	3.8	2.7	3.6	2.3
นอนในมุ้งทุกวัน	91.7	93.7	94.8	92.3	94.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระ					
ไม่ได้ใช้	0.6	2.5	6.6	7.9	3.7
ใช้เป็นบางครั้ง	0.5	5.6	5.2	4.1	2.1
ใช้เป็นประจำ	98.8	91.9	88.2	88.0	94.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

11.2.2 การนอนในมุ้ง/มุ้งลวด

เนื่องด้วยในพื้นที่ศึกษามีโรคระบาดที่มียุงเป็นพาหะอยู่มาก พฤติกรรมที่เสี่ยงคือการไม่นอนในมุ้ง/มุ้งลวด แต่จากการศึกษา พบว่า ประชากรเกือบทั้งหมดในแต่ละพื้นที่นอนในห้องมิดชิดหรือนอนในมุ้งทุกวัน (ร้อยละ 92-95 ซึ่งไม่แตกต่างกัน) ดังนั้นประชากรจึงไม่น่าจะถูกยุงกัดในช่วงที่เข้านอนแล้ว แต่อาจถูกกัดในช่วงเวลาก่อนเข้านอน หรือเมื่อตื่นนอนในตอนเช้ามืด หรือเมื่อนอนกลางวันโดยไม่ได้กางมุ้ง หรือนอนในห้องที่ไม่มีมุ้งลวด

11.2.3 การใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระ

ถึงแม้ว่าประชากรในพื้นที่ศึกษาต่างๆ ส่วนมากใช้ส้วมเป็นประจำเวลาถ่ายอุจจาระ อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างกันตามพื้นที่อยู่บ้าง กล่าวคือ ประชากรในเขตเมือง/กึ่งเมืองใช้ส้วมเป็นประจำเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) แต่ประชากรในพื้นที่พืชไร่และพื้นที่สูงใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระเป็นประจำน้อยที่สุด (ร้อยละ 88 เท่ากันในทั้งสองพื้นที่) (ดูตาราง 11.2)

11.2.4 การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

สิ่งบริโภคที่วิเคราะห์ได้แก่ บุหรี่ เบียร์ เหล้า/ยาดอง เครื่องดื่มชูกำลัง กาแฟ กระป๋อง และอื่นๆ (ยาแก้ปวด ยานอนหลับ) ในภาพรวมพบว่า ประชาชนในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่บริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า เพราะการวิเคราะห์นี้รวมทั้งหญิงและชายเข้าด้วยกัน

การสูบบุหรี่ก็เช่นกัน ประชาชนในทุกพื้นที่ส่วนมากไม่สูบบุหรี่ ยกเว้นในพื้นที่สูง มีเพียงครึ่งเดียวเท่านั้นที่ไม่สูบบุหรี่ สำหรับผู้ที่เคยสูบส่วนใหญ่เป็นการสูบทุกวันหรือสูบบ่อยๆ โดยประชากรในเขตเมือง/กึ่งเมืองสูบบุหรี่น้อยที่สุด (ร้อยละ 21) และประชากรในพื้นที่สูงสูบบุหรี่มากที่สุด (ร้อยละ 51) (ดูตาราง 11.3)

ต่อไปนี้จะวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ที่เคยบริโภคเท่านั้น ซึ่งพบว่า ผู้ที่เคยดื่มเบียร์ ส่วนใหญ่เป็นการดื่มนานๆ ครั้ง คนในพื้นที่ปลูกข้าวดื่มเบียร์มากที่สุด (ร้อยละ 40) ส่วนคนในพื้นที่สูงดื่มเบียร์น้อยที่สุด (ร้อยละ 29)

ตาราง 11.3 การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและพื้นที่

สิ่งที่บริโภค	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
บุหรี่					
ไม่บริโภค	79.0	73.6	68.7	49.4	72.5
นานๆ ครั้ง	1.9	2.0	2.3	2.8	2.0
บ่อยหรือแทบทุกวัน	19.2	24.3	29.0	47.8	25.5
เบียร์					
ไม่บริโภค	69.4	60.1	65.2	71.2	68.5
นานๆ ครั้ง	21.6	33.7	29.8	26.6	25.7
บ่อยหรือแทบทุกวัน	9.1	6.2	5.0	2.3	5.8
เหล้า/ยาดอง					
ไม่บริโภค	75.5	72.9	71.4	69.8	74.8
นานๆ ครั้ง	14.8	17.3	17.6	22.7	15.3
บ่อยหรือแทบทุกวัน	9.6	9.8	11.1	7.5	9.8
เครื่องดื่มชูกำลัง					
ไม่บริโภค	79.2	71.1	74.3	82.4	75.5
นานๆ ครั้ง	11.6	19.3	18.2	14.4	16.8
บ่อยหรือแทบทุกวัน	9.2	9.6	7.6	3.2	7.7
กาแฟกระป๋อง					
ไม่บริโภค	86.1	81.2	82.8	88.8	87.3
นานๆ ครั้ง	9.8	14.8	13.8	9.3	9.9
บ่อยหรือแทบทุกวัน	4.1	4.0	3.4	2.0	2.9
อื่นๆ เช่น ยาแก้ปวด ยานอนหลับ					
ไม่บริโภค	93.7	95.8	92.6	96.2	96.2
นานๆ ครั้ง	1.2	0.5	1.6	0.6	0.5
บ่อยหรือแทบทุกวัน	5.1	3.7	5.8	3.2	3.3

ผู้ที่เคยดื่มเหล้า/ยาดอง ส่วนใหญ่ดื่มนานๆ ครั้งมากกว่าดื่มบ่อยๆ หรือดื่มทุกวัน โดยประชากรในพื้นที่สูงดื่มเหล้ามากที่สุด (ร้อยละ 30) ส่วนประชากรในเมือง/กึ่งเมืองดื่มเหล้าน้อยกว่าประชากรในพื้นที่อื่นๆ (ร้อยละ 24)

ผู้ที่เคยบริโภคเครื่องดื่มชูกำลัง ส่วนใหญ่เป็นการบริโภคนานๆ ครั้ง อย่างไรก็ตามพบว่า ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวบริโภคเครื่องดื่มชูกำลังมากที่สุด (ร้อยละ 29) ส่วนประชากรในพื้นที่สูงบริโภคเครื่องดื่มชูกำลังน้อยที่สุด (ร้อยละ 18)

ผู้ที่เคยดื่มกาแฟกระป๋อง ส่วนใหญ่จะดื่มนาน ๆ ครั้ง ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวดื่มกาแฟกระป๋องมากที่สุด (ร้อยละ 19) ในทางตรงกันข้ามประชากรในพื้นที่สูงดื่มกาแฟกระป๋องน้อยที่สุด (ร้อยละ 11)

ร้อยละของผู้ที่เคยกินยาอื่นๆ เช่น ยาแก้ปวดหรือยานอนหลับมีน้อยมาก (มีเพียงร้อยละ 4 – 7 เท่านั้น) และส่วนใหญ่เป็นการบริโภคบ่อยหรือแทบทุกวัน พื้นที่พืชไร่กินยาแก้ปวดหรือยานอนหลับมากที่สุด (ร้อยละ 7) ส่วนที่น้อยที่สุดคือ ประชากรในพื้นที่สูงและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 4 เท่ากัน) (ดูตาราง 11.4)

โดยสรุปประชากรในพื้นที่ศึกษามีการเจ็บป่วยค่อนข้างมากคือ ร้อยละ 36 – 45 มีโรคประจำตัว โรคประจำตัวเป็นอันดับหนึ่งในเกือบทุกพื้นที่ได้แก่โรคความดันโลหิตสูง ยกเว้นในพื้นที่ปลูกข้าวที่โรคประจำตัวอันดับหนึ่งคือ ปวดกระดูก/ปวดเมื่อย/ปวดร่างกาย

การเจ็บป่วยในรอบหนึ่งเดือนที่ผ่านมามีรายงานถึงร้อยละ 40 – 48 โดยโรคที่เป็นมากที่สุดในทุกพื้นที่คือ ไข้หวัด (ร้อยละ 49 – 53)

พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ได้แก่ การกินเนื้อสัตว์ดิบๆ สุกๆ มีอยู่มากพอควร (ร้อยละ 26 – 39) โดยเกือบทั้งหมดจะรับประทานนานๆ ครั้ง สำหรับการไม่นอนกางมุ้งหรือมุ้งลวดมีไม่ถึงร้อยละ 8 ส่วนการไม่ใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระพบว่ามีน้อยมากในเมือง/กึ่งเมือง และที่มากที่สุดคือ พื้นที่ราบสูง (ร้อยละ 12) และพืชไร่ (ร้อยละ 12)

การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ เบียร์ เหล้า/ยาดอง เครื่องดื่มชูกำลัง กาแฟกระป๋อง และยาแก้ปวด /ยานอนหลับ เป็นประจำ มีไม่มากนักในเกือบทุกประเภท ยกเว้นประชากรในพื้นที่สูงที่สูบบุหรี่เป็นประจำมากถึงร้อยละ 42

12 ภาวะการตาย

การวิเคราะห์ภาวะการตายแบ่งเป็นสามส่วนประกอบด้วย ส่วนแรกเป็นข้อมูลทั่วไป ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ขนาดและแบบแผนการตาย และส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์สาเหตุของการตายรวมไปถึงการจดทะเบียนการตาย การวิเคราะห์นี้ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามครัวเรือน

12.1 ข้อมูลทั่วไป

จากแบบสอบถามข้อมูลครัวเรือนพบว่า จำนวนครัวเรือนที่ศึกษามีทั้งสิ้น 11,612 ครัวเรือนประกอบด้วยประชากร 42,614 คน เป็นชาย 20,426 คน หญิง 22,188 คน เฉลี่ยแต่ละครอบครัวมีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ในจำนวนครัวเรือนทั้งหมดมี 408 ครัวเรือนที่สมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิตในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา (นับถึงวันเก็บข้อมูล)

สำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิต 395 ครัวเรือน มีสมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิตครัวเรือนละ 1 คน อีก 13 ครัวเรือนมีสมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิตครัวเรือนละ 2 คน และไม่มีครัวเรือนใดที่มีสมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิตถึง 3 คน

12.2 ขนาดและแบบแผนการตาย

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมครั้งนี้ พบว่ามีผู้ที่เสียชีวิตทั้งหมด 421 คน แบ่งเป็นชาย 256 คน หญิง 165 คน หรือร้อยละ 61 และ 39 ตามลำดับ คิดเป็นอัตราตายเพศชาย 13 คนต่อประชากรชายพันคน อัตราตายเพศหญิง 7 คนต่อประชากรหญิงพันคน และอัตราตายทั้งหมด 10 คนต่อประชากรพันคน

ตาราง 12.1 จำนวนประชากร จำนวนตาย และอัตราตายของประชากร จำแนกตามอายุและเพศ

อายุ	ประชากร		จำนวนตาย		อัตราตาย (ต่อพัน)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
0	414	360	1	5	2.4	13.9
1-4	1,718	1,689	5	6	2.9	3.6
5-9	2,241	2,127	3	3	1.3	1.4
10-14	2,116	2,053	4	1	1.9	0.5
15-19	1,538	1,608	4	5	2.6	3.1
20-24	1,276	1,586	11	7	8.6	4.4
25-29	1,593	1,778	23	8	14.4	4.5
30-34	1,609	1,940	28	6	17.4	3.1
35-39	1,646	1,804	17	11	10.3	6.1
40-44	1,466	1,722	9	4	6.1	2.3
45-49	1,236	1,376	16	4	12.9	2.9
50-54	889	1,019	17	5	19.1	4.9
55-59	737	835	15	7	20.4	8.4
60-64	642	729	20	17	31.2	23.3
65-69	498	567	22	10	44.2	17.6
70-74	378	392	21	10	55.6	25.5
75-79	178	279	12	20	67.4	71.7
80-84	104	149	13	16	125.0	107.4
85-89	50	65	4	10	80.0	153.9
90+	91	102	11	10	120.9	98.0
รวม	20,420	22,180	256	165	12.5	7.4
	42,600		421		9.9	

เมื่อจำแนกการตายตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่า อัตราตายรายอายุและเพศของประชากรในพื้นที่ศึกษามีแบบแผนเช่นเดียวกันกับการตายของประชากรโดยทั่วไป คือ หลังคลอดอัตราตายของทารก (อายุ 0 ปี) จะสูง และจะค่อย ๆ ต่ำลงจนถึงกลุ่มอายุ 10-14 ปี อัตราตายในกลุ่มอายุนี้จะต่ำสุด หลังจากอายุนี้ อัตราตายจะกลับสูงขึ้น อัตราตายในกลุ่มอายุ 15-34 ปี เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราตายในกลุ่มอายุถัดขึ้นไป แบบแผนเช่นนี้เป็นเช่นเดียวกันทั้งชายและหญิง โดยที่อัตราตายรายอายุของหญิงต่ำกว่าชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นอัตราตายในกลุ่มอายุต้นๆ และกลุ่มอายุท้าย ๆ ที่อัตราตายรายอายุของหญิงสูงกว่าชาย

นอกจากนั้นยังพบอีกว่าแบบแผนการตายรายอายุและเพศไม่เรียบ มีการกระเพื่อมขึ้นลงของอัตราตายอย่างมาก การกระเพื่อมขึ้นลงของอัตราตายรายอายุเป็นในหญิงมากกว่าชาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากจำนวนประชากรที่ศึกษาในแต่ละกลุ่มอายุมีจำนวนไม่มาก เมื่อจำนวนการตายเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงเล็กน้อยก็เพียงพอที่จะไปกระทบกับอัตราตายรายอายุ รวมทั้งเป็นการเก็บข้อมูลการตายที่เกิดขึ้นในรอบหนึ่งปีเท่านั้น ทำให้เกิดการกระเพื่อมขึ้นลงของอัตราตายอย่างที่เป็นอยู่ (ดูตาราง 12.1 และ แผนภูมิ 12.1)

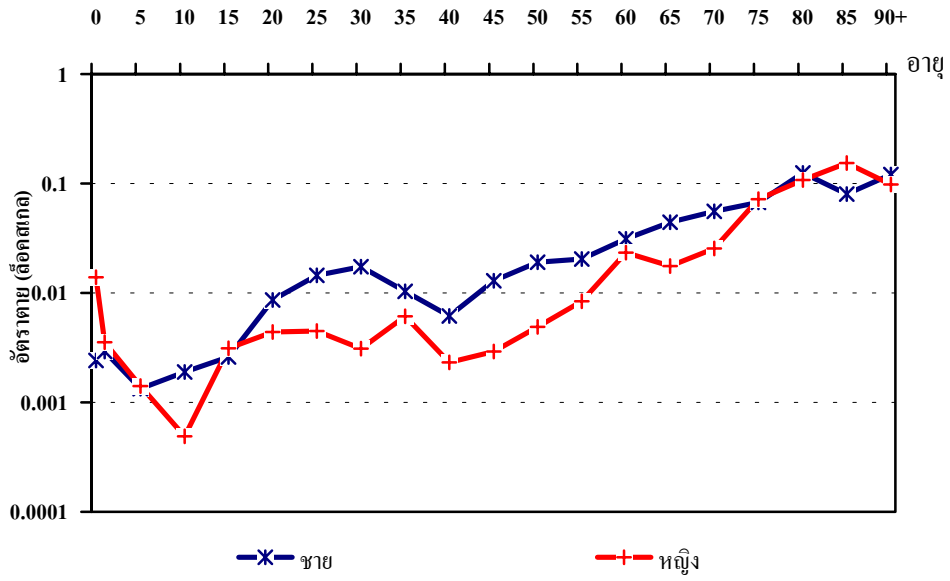

แผนภูมิ 12.1 อัตราตายรายอายุและเพศของประชากรที่ศึกษา โครงการกาญจนบุรี

12.3 การตายจำแนกตามพื้นที่

เมื่อจำแนกประชากรตามลักษณะพื้นที่พบว่า อัตราตายในพื้นที่ต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน คือ เท่ากับ 10 คนต่อประชากรพันคน ยกเว้นในพื้นที่ปลูกพืชไร่ที่มีอัตราตายต่ำที่สุด เท่ากับ 8 คนต่อประชากรพันคน (ดูตาราง 12.2 และแผนภูมิ 12.2)

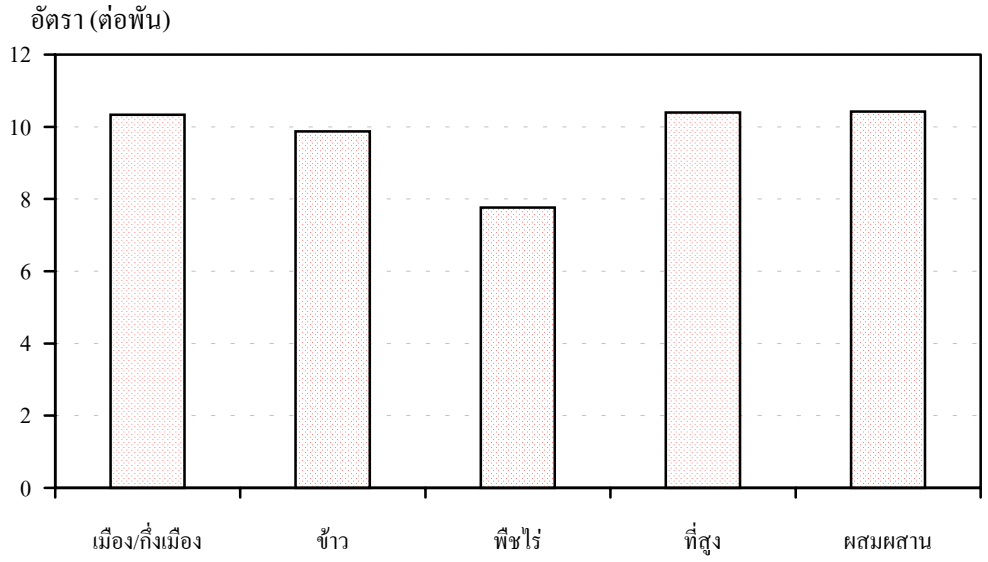

แผนภูมิ 12. 2 อัตราตายรวมของประชากรจำแนกตามพื้นที่

ตาราง 12.2 อัตราตายรายอายุและเพศของประชากรที่ศึกษาจำแนกตามพื้นที่ โครงการกาญจนบุรี

อายุ	เมือง/กึ่งเมือง		ข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
0-4	0.00	0.0	3.2	0.0	8.9	6.8	2.9	12.0	0.0	2.5
5-9	0.00	2.6	0.0	0.0	0.0	0.0	2.8	3.2	2.4	0.0
10.14	2.5	0.0	0.0	0.0	2.9	0.0	3.2	1.7	0.0	0.0
15-19	2.8	2.4	3.4	0.0	4.1	0.0	2.9	9.4	0.0	2.8
20-24	6.7	0.0	0.0	4.2	9.4	3.7	9.9	5.4	16.0	9.7
25-29	22.5	2.4	8.0	6.8	12.0	0.0	14.5	6.5	12.4	5.9
30-34	5.7	2.2	22.9	6.5	17.5	3.2	14.4	2.1	30.8	2.5
35-39	13.7	2.4	23.5	3.0	0.0	10.7	9.4	6.9	5.8	8.9
40-44	6.0	0.0	9.2	0.0	4.2	0.0	7.6	2.6	3.5	8.5
45-49	11.2	0.0	10.2	0.0	5.4	10.9	14.6	6.3	20.6	0.0
50-54	28.1	8.4	34.3	5.6	22.9	0.0	9.8	9.7	8.7	0.0
55-59	37.3	15.5	17.9	0.0	18.9	0.0	11.7	6.3	16.0	17.1
60-64	38.2	11.0	8.1	21.1	33.9	8.9	47.3	67.2	24.8	12.6
65-69	46.0	15.4	28.0	25.2	25.0	13.3	64.8	8.6	51.7	23.6
70-74	116.3	45.0	23.0	26.0	25.6	16.1	45.5	14.3	51.3	21.3
75-79	114.3	45.5	63.8	32.8	43.5	150.0	62.5	60.6	48.8	105.3
80-84	185.2	55.6	200.0	90.9	0.0	0.0	83.3	277.8	69.0	166.7
85-89	0.0	153.9	0.0	200.0	200.0	62.5	0.0	200.0	230.8	181.8
90+	120.0	88.2	80.0	125.0	142.9	142.9	190.5	76.9	76.9	62.5
อัตราตาย	15.5	5.9	12.8	7.3	9.8	5.8	11.6	9.2	12.7	8.4
อย่างหยาบ	10.3		9.9		7.8		10.4		10.4	

อัตราตายเมื่อจำแนกตามเพศของแต่ละพื้นที่ พบว่า อัตราตายของเพศชายสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ ซึ่งอัตราตายของเพศชายในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองสูงกว่าเพศหญิงถึง 10 คนต่อประชากรพันคน ในขณะที่อัตราตายของเพศชายในพื้นที่สูงสูงกว่าเพศหญิงเพียง 2 คนต่อประชากรพันคน สำหรับพื้นที่อื่น ๆ อัตราตายของเพศชายสูงกว่าหญิง 4–5 คนต่อประชากรพันคน

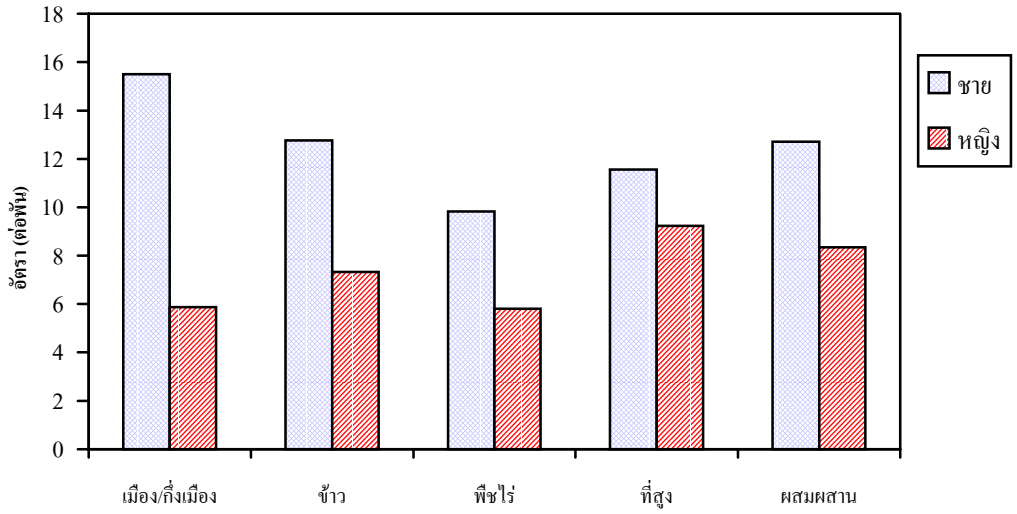

แผนภูมิ 12.3 อัตราตายรวมจำแนกตามเพศและพื้นที่

12.4 สาเหตุการตายและการจดทะเบียนการตาย

การตายในรอบปีที่ผ่านมาของประชากรที่ศึกษาทั้งสิ้น 421 คนนั้น ได้แบ่งสาเหตุการตายไว้ 5 สาเหตุ คือ จากการเจ็บป่วย อุบัติเหตุ สิ้นอายุขัย ฆาตกรรม และสาเหตุอื่น ๆ พบว่าการเจ็บป่วยเป็นสาเหตุการตายที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65 (274 คน) ของการตายทั้งหมด รองลงมาร้อยละ 14 (58 คน) สาเหตุมาจากหมดอายุขัยร้อยละ 14 (57 คน) ตายเนื่องจากอุบัติเหตุและตายที่มีสาเหตุมาจากการฆาตกรรม มีสัดส่วนต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3 (14 คน) เท่านั้น

สาเหตุการตายของประชากรในแต่ละพื้นที่มีแบบแผนที่คล้ายคลึงกันทุกพื้นที่คือ สาเหตุการตายเนื่องมาจากเจ็บป่วยมีสูงที่สุด รองลงมาเป็นการตายจากอุบัติเหตุหรือตายตามอายุขัย ที่เหลืออีกเล็กน้อยเป็นการตายจากฆาตกรรมและสาเหตุอื่น ๆ (ดูแผนภูมิ 12.4)

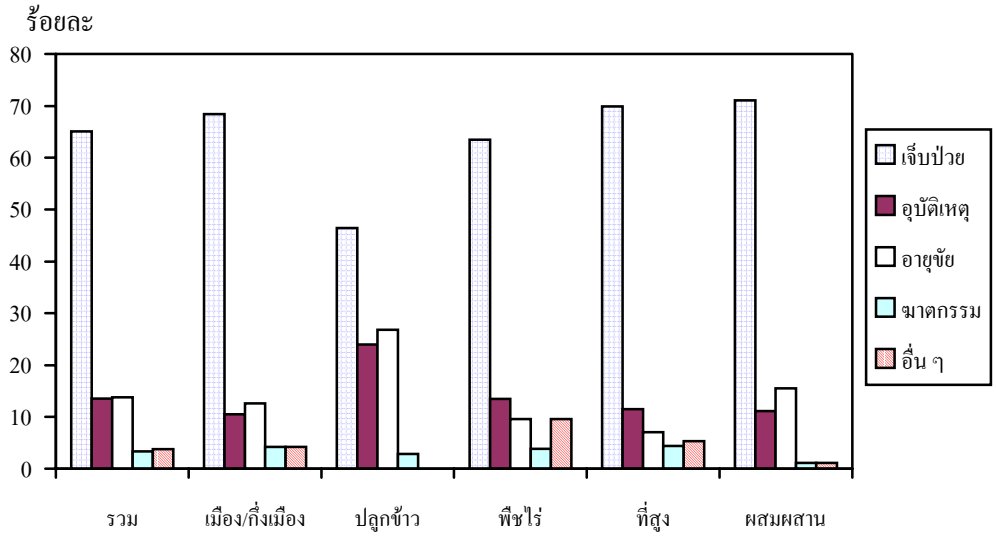

แผนภูมิ 12.4 การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามสาเหตุการตายและพื้นที่

การตายที่เกิดขึ้นทั้งหมด 421 คนนั้น ส่วนใหญ่จะไปจดทะเบียนตาย อย่างไรก็ดีมีการตายอยู่ 37 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ที่ไม่ได้จดทะเบียนตาย สัดส่วนการไม่จดทะเบียนตายหรือตกจดจะสูงมากในวัยทารกและวัยเด็ก แล้วจะค่อย ๆ ลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น แต่กลับเพิ่มขึ้นอีกในกลุ่มอายุสุดท้าย (ดูแผนภูมิ 12.5)

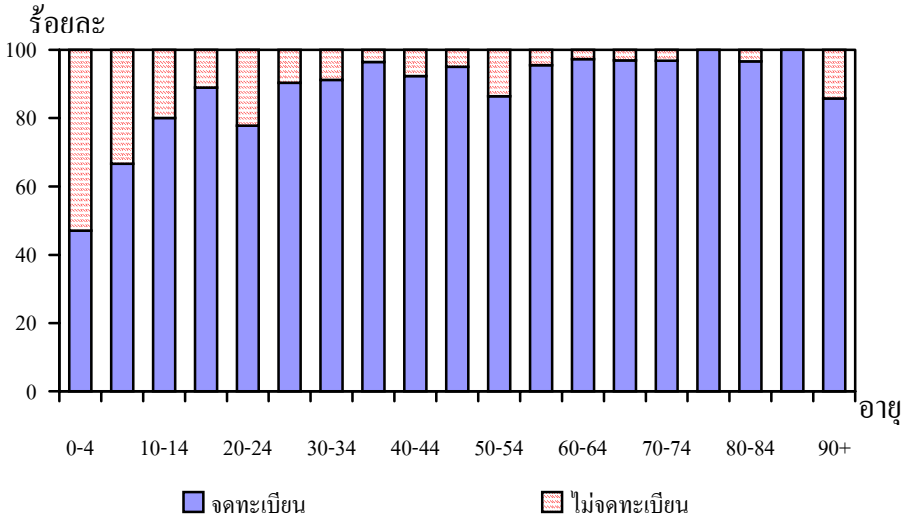

แผนภูมิ 12.5 การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามการจดทะเบียนตาย อายุและพื้นที่

สาเหตุของการไม่จดทะเบียนตายแยกได้ 7 ประเภท คือ

1) ไม่ได้แจ้งเกิด (จึงไม่แจ้งตาย)
2) เป็นคนต่างด้าว จึงไม่สามารถมีชื่อในทะเบียนบ้าน
3) ไม่ทราบว่าจะต้องไปแจ้งตาย
4) ไม่ทราบสถานที่ที่จะต้องไปแจ้งตายรวมทั้งไม่ทราบขั้นตอนการแจ้งตาย
5) สถานที่ต้องไปแจ้งอยู่ไกล
6) ปัญหาจำเป็นอื่น ๆ และ
7) สาเหตุจากตายนอกประเทศ

พบว่าสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ไม่ไปจดทะเบียนตายเพราะเป็นคนต่างด้าว คิดเป็นร้อยละ 49 ของสาเหตุการไม่ไปจดทะเบียนตายทั้งหมด รองลงมาคือ เพราะไม่ได้แจ้งเกิดจึงไม่ไปแจ้งตาย คิดเป็นร้อยละ 16 ของสาเหตุการไม่จดทะเบียนทั้งหมด เป็นที่น่าสังเกตว่ามีถึงร้อยละ 11 ที่ไม่ไปจดทะเบียนตายเพราะไม่ทราบว่าจะไปแจ้งที่ไหนหรือไม่ทราบขั้นตอนของการไปแจ้ง และอีกร้อยละ 5 ที่ไม่ทราบว่าเมื่อมีการตายต้องไปแจ้งตาย การไม่จดทะเบียนตายที่มาจากสาเหตุของบ้านไกล และตายนอกประเทศมีเล็กน้อยเพียงร้อยละ 3 (ดูแผนภูมิ 12.6)

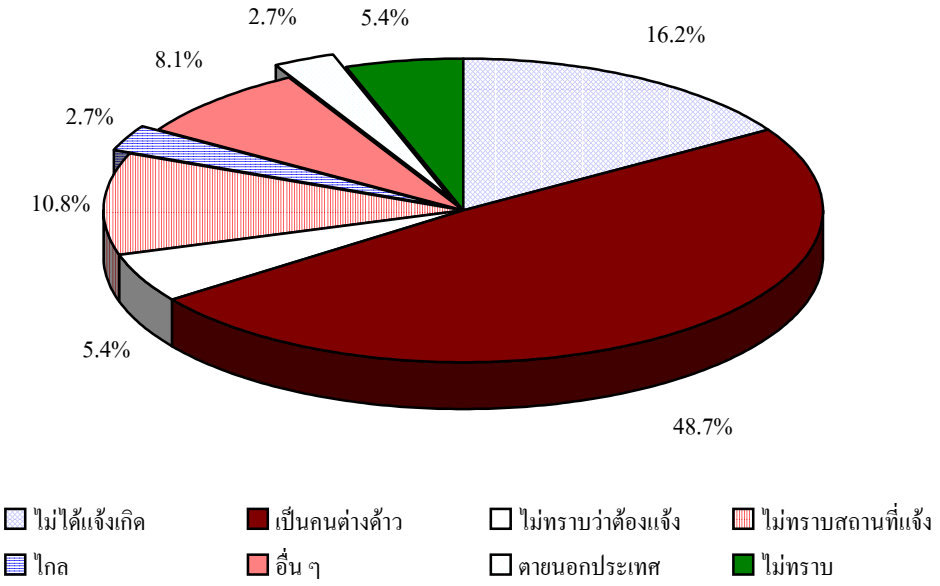

แผนภูมิ 12.6 การกระจายร้อยละของผู้ไม่จดทะเบียนตาย จำแนกตามเหตุผลและพื้นที่

โดยสรุป ภาวะการตายของประชากรในพื้นที่ศึกษาในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมามีขนาดและแบบแผนคล้ายคลึงกับประชากรโดยทั่วไป จำนวนประชากรเสียชีวิตทั้งสิ้น 421 ราย คิดเป็นอัตราตายเท่ากับ 10 ต่อพัน ซึ่งอัตราตายเพศชายสูงกว่าเพศหญิง อัตราตายนี้สูงกว่าอัตราตายของประเทศที่อยู่ในราว 6 – 7 ต่อพัน อัตราตายเมื่อจำแนกตามลักษณะพื้นที่ไม่แตกต่างกันนัก ยกเว้นพื้นที่พืชไร่ที่อัตราตายต่ำกว่าพื้นที่อื่นมาก

แบบแผนการตายของเพศชายเหมือนกับเพศหญิงคือ เป็นแบบแผนที่พบได้ในประชากรทั่วไป คือ มีลักษณะคล้ายรูปตัวเจ โดยที่อัตราตายรายอายุของหญิงต่ำกว่าชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ มีอัตราตายของหญิงบางกลุ่มอายุที่สูงกว่าชาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชากรในพื้นที่ศึกษามีจำนวนไม่มากนัก การตายที่เกิดขึ้นในรอบปีจึงมีจำนวนไม่มากเช่นกัน ลักษณะเช่นนี้ส่งผลไปยังอัตราตายรายอายุและเพศกระเพื่อมขึ้นลงได้ง่ายเมื่อมีจำนวนตายเพิ่มหรือลดลงเพียงเล็กน้อย

การตายของประชากรในพื้นที่ศึกษามีสาเหตุที่สำคัญมาจากการเจ็บป่วย อุบัติเหตุ และการตายตามอายุขัย เมื่อมีการตายเกิดขึ้นส่วนใหญ่จะไปจดทะเบียนตาย แต่อย่างไรก็ตามมีถึงร้อยละ 9 ที่ไม่ไปจดทะเบียนตาย ซึ่งสาเหตุสำคัญที่สุดที่ไม่ไปจดทะเบียนตายเพราะ เป็นคนต่างด้าว รองลงมาคือไม่ได้แจ้งเกิดจึงไม่ไปแจ้งตาย การไม่ทราบว่าจะไปแจ้งตายที่ไหนหรือไม่ทราบขั้นตอนของการไปแจ้งตายก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการไม่จดทะเบียนตายเช่นกัน

13 สตรีและบทบาทพัฒนาชุมชน

จากแนวคิดและยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เน้นการพัฒนาให้คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดหมายหลักของกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อชุมชนเป็นดัชนีชี้วัดประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนาคนและสังคม การวิเคราะห์ในบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลบุคคลในพื้นที่ศึกษาเฉพาะสตรีทุกสถานภาพสมรสที่มีอายุ 15 - 59 ปี อาศัยอยู่ในครัวเรือนในช่วงเวลาสำรวจ ซึ่งสัมภาษณ์ได้จำนวนทั้งสิ้น 13,057 ราย ประเด็นสำคัญที่นำเสนอผลในรายงานเบื้องต้นมีดังนี้

13.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มแบ่งตามพื้นที่

จากข้อมูลบุคคลจำแนกตามเขตพื้นที่จะเห็นได้ว่า สตรีในเขตพื้นที่ปลูกข้าวมีอัตราส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ซึ่งตรงข้ามกับสตรีในเขตเมือง/กึ่งเมืองที่มีเพียงร้อยละ 6 ที่เป็นสมาชิกกลุ่ม รองลงมาคือสตรีในเขตพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน

สำหรับสตรีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า ในเขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ร้อยละ 94 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นอัตราส่วนสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสตรีในพื้นที่อื่น อันดับรองลงไปคือสตรีในเขตพื้นที่สูง คิดเป็นร้อยละ 85 (ดูตาราง 13.1)

ตาราง 13.1 การกระจายร้อยละของสตรีจำแนกตามสถานภาพสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชนและพื้นที่

พื้นที่	เป็นสมาชิก	ไม่เป็นสมาชิก	จำนวน
เมือง/กึ่งเมือง	6.0	94.0	3,094
ข้าว	23.6	76.4	2,224
พืชไร่	17.0	83.0	2,031
ที่สูง	14.9	85.1	3,003
ผสมผสาน	19.9	80.1	2,696

13.2 ลักษณะของผู้เป็นสมาชิก

การวิเคราะห์เบื้องต้นพบว่า ประชากรตัวอย่างเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนา (ดูรายชื่อกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน ในภาคผนวก ตาราง ผ13.1) จึงเป็นที่น่าสนใจว่า สตรีที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาในแต่ละพื้นที่มีคุณลักษณะอย่างไร โดยจะดูในเรื่อง อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และจำนวนบุตร

13.2.1 อายุ

ในทุกพื้นที่พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน โดยกว่าร้อยละ 80 จะมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ส่วนสมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีเพียงร้อยละ 10 หรือต่ำกว่า สำหรับสตรีที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ก็มีไม่มากเช่นกัน กล่าวโดยทั่วไปแล้วสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองจะเป็นผู้มีอายุมากกว่าสมาชิกในพื้นที่อื่น ในทางตรงกันข้ามสมาชิกในที่สูงมีอายุน้อยกว่า (ดูตาราง 13.2)

ตาราง 13.2 การกระจายร้อยละของสตรีที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามกลุ่มอายุและพื้นที่

อายุ	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
15-19	4.9	1.5	3.5	4.3	2.1
20-24	3.8	3.6	6.9	7.8	3.2
25-29	4.9	10.7	9.2	15.7	8.6
30-34	11.5	15.8	15.3	17.7	17.4
35-39	21.3	21.0	17.1	18.6	15.3
40-44	18.6	16.8	18.2	13.7	21.6
44-49	11.5	14.7	13.0	11.7	16.4
50-54	13.7	8.6	8.7	6.3	9.0
55-59	9.8	7.4	8.1	4.3	6.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

13.2.2 การศึกษา

เมื่อแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำกว่าประถมศึกษา จบประถมศึกษา และสูงกว่าประถมศึกษา จะเห็นได้ว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบประถมศึกษาหรือมากกว่า โดยสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองมีการศึกษาสูงกว่าสมาชิกในพื้นที่อื่น (ผู้มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาร้อยละ 36) รองลงไปคือ สมาชิกในพื้นที่สูง ส่วนสมาชิกในพื้นที่พืชไร่มีสัดส่วนผู้มีการศึกษาน้อยมากที่สุด (ร้อยละ 20 ไม่จบชั้นประถมศึกษา) สำหรับสมาชิกในพื้นที่ปลูกข้าว และเศรษฐกิจผสมผสานมีการศึกษาไม่แตกต่างกัน คือ 3 ใน 4 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ดูตาราง 13.3)

ตาราง 13.3 การกระจายร้อยละของสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษาและพื้นที่

ระดับการศึกษา	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.9	8.4	19.9	8.8	8.8
ประถมศึกษา	59.0	78.5	65.6	64.9	77.8
สูงกว่าประถมศึกษา	36.1	13.1	14.5	26.3	13.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

13.2.3 สถานภาพสมรส

สมาชิกส่วนใหญ่กำลังแต่งงาน (ประมาณร้อยละ 70 – 80 ตามแต่พื้นที่) ส่วนที่เป็นโสดมีระหว่างร้อยละ 10 ถึง 17 โดยสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองเป็นโสดมากที่สุด (ร้อยละ 17) รองลงไปคือ พื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 15) นอกจากนี้พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองก็มีสมาชิกที่เคยสมรสมากที่สุดและรองลงไปคือ พื้นที่ปลูกข้าว โดยอัตราส่วนผู้เป็นหม้ายจะมากกว่าหย่า/แยก (ดูตาราง 13.4)

ตาราง 13.4 การกระจายร้อยละของสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามสถานภาพสมรสและพื้นที่

สถานภาพสมรส	เมือง / กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
โสด	16.5	14.8	11.6	11.1	10.4
สมรส	69.9	74.5	79.5	81.1	81.0
หม้าย	8.7	5.9	4.9	4.7	4.3
หย่า/แยก	4.9	4.8	4.0	3.1	4.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

13.2.4 จำนวนบุตร

จำนวนบุตรแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) ไม่มีบุตร 2) มีบุตร 1 - 2 คน 3) มีบุตร 3 – 4 คน และ 4) มีบุตรมากกว่า 5 คน ผลการวิเคราะห์มีดังนี้ สมาชิกเกือบทั้งหมดที่เคยหรือกำลังแต่งงานมีบุตร 1 – 4 คน และส่วนใหญ่มีบุตร 1 - 2 คน ส่วนผู้ไม่มีบุตรเลยมีน้อยมาก โดยในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีอัตราส่วนผู้ที่ยังไม่มีบุตรเลยมากที่สุด (ร้อยละ 3) ส่วนในพื้นที่อื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (ดูตาราง 13.5)

ตาราง 13.5 การกระจายของสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามจำนวนบุตรและพื้นที่

สถานภาพสมรส	เมือง / กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ไม่มีบุตร	2.7	1.1	1.2	1.4	1.3
1 – 2 คน	55.9	60.3	51.0	54.9	53.7
3 – 4 คน	40.5	35.9	40.4	37.3	39.1
5 คนขึ้นไป	0.9	2.7	7.4	6.4	6.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

13.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

เมื่อสอบถามถึงปัญหาต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มพบว่ามีปัญหาหลักอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ งบประมาณ ขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มขาดความชำนาญด้านการบริหารและจัดการ ปัญหาอื่นๆ ที่มีการกล่าวถึงคือ ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ขาดประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มสมาชิก และมีสมาชิกน้อย อาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่ต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อเพิ่มศักยภาพให้สตรีในชนบทสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อการพัฒนาต่อไปได้ คือการให้ความสำคัญกับปัญหาดังที่กล่าวข้างต้น (ดูตาราง 13.6)

ตาราง 13.6 ร้อยละของสตรีที่เป็นสมาชิก จำแนกตามปัญหาและพื้นที่ (ตอบได้หลายข้อ)

ปัญหา	เมือง / กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน	รวม
งบประมาณ	34.5	44.0	52.5	47.0	18.5	38.2
ขาดความร่วมมือ	55.2	36.0	33.9	28.8	48.1	39.3
ขาดความชำนาญด้านบริหารจัดการ	27.6	26.0	18.6	19.7	29.6	24.2
ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน	3.4	0.0	5.1	9.1	4.9	4.9
ขาดประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มสมาชิก	3.4	2.0	5.1	15.2	0.0	5.6
มีสมาชิกน้อย	3.4	2.0	5.1	3.0	8.6	6.3
อื่น ๆ	0.0	0.0	0.0	4.5	0.4	1.4

เมื่อแยกตามพื้นที่พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาที่กล่าวถึงมากที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่ และที่สูง ส่วนปัญหาที่สมาชิกรายงานมากที่สุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานคือ ขาดความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกันเอง และที่น่าสังเกตคือในพื้นที่สูงมีสมาชิกถึงร้อยละ 15 ที่แจ้งว่า การขาดประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มสมาชิกเป็นปัญหา

อาจกล่าวได้ว่า มีเพียงร้อยละ 15 ของสตรีอายุ 15-59 ปีเท่านั้นที่ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนา โดยสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน (ร้อยละ 80 จะมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป) ส่วนสมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีเพียงร้อยละ 10

สมาชิกส่วนใหญ่จบประถมศึกษาหรือมากกว่า โดยสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองมีการศึกษาสูงกว่าสมาชิกในพื้นที่อื่น

สมาชิกส่วนใหญ่กำลังแต่งงาน ส่วนที่เป็นโสดมีระหว่างร้อยละ 10 ถึง 17 โดยสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองเป็นโสดมากที่สุด

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มพบว่า มีปัญหาหลักอยู่ 3 ประการคือ งบประมาณ ขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มขาดความชำนาญด้านการบริหารและจัดการ

เมื่อแยกตามพื้นที่พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่ และที่สูง ส่วนปัญหาขาดความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกันเองพบมากที่สุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน และที่น่าสังเกตคือ การขาดประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มสมาชิกนั้น เป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่สูง (ร้อยละ 15)

14 สรุป

พื้นที่ศึกษาของโครงการกาญจนบุรีประกอบด้วยหมู่บ้าน/ชุมรุมอาคารจำนวน 100 แห่งซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 5 พื้นที่ คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โดยในแต่ละพื้นที่มีหมู่บ้าน 20 แห่ง การแบ่งนี้แบ่งตามลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

การเก็บข้อมูลใช้วิธีการแจงนับครัวเรือนและประชากรทุกคนในครัวเรือน นอกจากเก็บข้อมูลระดับครัวเรือนและระดับบุคคลตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปทุกคนด้วยการสัมภาษณ์แล้ว ยังได้เก็บข้อมูลระดับหมู่บ้านจากการสนทนากลุ่มกับผู้ใหญ่บ้านและผู้นำท้องถิ่นด้วย โดยแบ่งออกเป็น 10 ทีม ๆ ละ 6-10 คน แต่ละทีมประกอบด้วย ผู้คุมงานสนาม 1 คน และพนักงานสัมภาษณ์จำนวน 5-9 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน ใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 – 15 สิงหาคม 2543 รวม 46 วัน

ผู้คุมงานสนามมีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำและเคยมีประสบการณ์เก็บข้อมูลภาคสนามด้วย ผู้คุมงานสนามได้รับอบรม 5 วัน ซึ่งรับเข้าทำงานก่อนพนักงานสัมภาษณ์ 1 เดือน ส่วนพนักงานสัมภาษณ์มีการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยส่วนใหญ่จบจากสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี และได้รับอบรม 6 วัน

แบบสอบถามทั้ง 2 ชุดได้รับการตรวจในสนามขั้นหนึ่งก่อนส่งมาที่สถาบันฯ โดยแลกกันตรวจระหว่างพนักงานสัมภาษณ์ด้วยกันและตรวจอีกครั้งโดยผู้คุมงานสนาม

หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ที่คัดสรรจำนวน 22 คน ได้ทำงานต่อเป็นพนักงานลงรหัสและบันทึกข้อมูล โดยทำการตรวจแบบสอบถามอีกรอบหนึ่ง ก่อนลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ รวมระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจแบบสอบถาม ลงรหัสและบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ 4 เดือน (ระหว่างวันที่ 28 สิงหาคม 2543 – 30 ธันวาคม 2543)

จากการประเมินของพนักงานสัมภาษณ์หลังจากสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้วพบว่า ทั้งข้อมูลครัวเรือนและบุคคลมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก

อัตราสัมภาษณ์ไม่ได้มีน้อยมาก กล่าวคือ ครัวเรือนที่อยู่ในข่าย 11,758 ราย สัมภาษณ์ได้ 11,612 ราย คิดเป็นอัตราสัมภาษณ์ร้อยละ 99 ส่วนบุคคลที่อยู่ในข่าย 29,828 ราย สัมภาษณ์ได้ 27,902 ราย คิดเป็นอัตราสัมภาษณ์ร้อยละ 94 โดยครัวเรือนที่ปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์เลยมีเพียงร้อยละ 33 ของครัวเรือนที่สัมภาษณ์ไม่ได้ และบุคคลที่ไม่ยอมให้สัมภาษณ์ก็มีเพียงร้อยละ 18 ของผู้สัมภาษณ์ไม่ได้

เวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยของครัวเรือน คือ 15 นาที โดยเวลาที่ใช้สัมภาษณ์อยู่ระหว่าง 3 นาที ถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง ส่วนเวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยของบุคคลเท่ากับ 12 นาที และเวลาที่ใช้อยู่ระหว่าง 2 นาที ถึง 1 ชั่วโมง 51 นาที

ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 42,614 คน เป็นชาย 20,426 คน และหญิง 22,188 คน จาก 11,612 ครัวเรือน ในทุกพื้นที่ยกเว้นพื้นที่สูงมีประชากรหญิงมากกว่าประชากรชาย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน แต่ในกลุ่มประชากรสูงอายุนั้นมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในทุกพื้นที่ศึกษา พื้นที่สูงมีอัตราส่วนพึ่งพิงสูงที่สุด ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีอัตราส่วนพึ่งพิงต่ำที่สุด

กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประชากรคือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่พืชไร่พบว่า มีมากที่สุด (ชายร้อยละ 71 และหญิงร้อยละ 61) รองลงมาคือ พื้นที่สูง พื้นที่ปลูกข้าวและเศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนในเขตเมือง/กึ่งเมืองมีน้อยที่สุด (ชายร้อยละ 13 และหญิงร้อยละ 13 เท่ากัน)

การวิเคราะห์ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในครัวเรือนปัจจุบันในช่วง 12 เดือนก่อนการสำรวจ พบว่าเป็นการย้ายภายในจังหวัดกาญจนบุรีมากกว่าการย้ายระหว่างจังหวัดหรือภาค การย้ายถิ่นเข้าสูงสุดในเขตพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองถึงร้อยละ 7 รองลงไปคือ ในพื้นที่พืชไร่ ที่สูงและเศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวต่ำที่สุดคือ มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

ในทุกพื้นที่ศึกษา ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองและใช้ที่ดินดังกล่าวเพื่อการเกษตร ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรน้อยที่สุด กิจกรรมการเกษตรหลักในทุกพื้นที่ คือ การทำไร่และทำนา ซึ่งได้รับผลตอบแทนสูงที่สุดในเขตพืชไร่ และต่ำที่สุดในเขตพื้นที่สูง

ในการวิเคราะห์เรื่องการสนับสนุนครัวเรือนพบว่า สมาชิกของครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่นได้ส่งเงินและสิ่งของกลับมาให้สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉพาะคู่สมรสมากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นยังพบอีกว่า สัดส่วนของครัวเรือนที่ได้รับเงินหรือสิ่งของจากผู้ย้ายถิ่นจะสูงกว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ส่งเงินหรือสิ่งของออกในทุกพื้นที่ ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองที่มีสัดส่วนของครัวเรือนส่งเงินและสิ่งของออกไป (ให้บุตรมากที่สุด) สูงกว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ได้รับ แสดงว่าครัวเรือนในพื้นที่ชนบทยังพึ่งพาเงินส่งกลับมากกว่าครัวเรือนในเมือง/กึ่งเมือง

ในเรื่องของหนี้สินพบว่า ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ถึงสามเท่า แต่สัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินกลับมีน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ นั่นคือ มีครัวเรือนในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองเกือบครึ่งเท่านั้นที่มีหนี้สิน ในขณะที่พื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกพืชไร่กว่าร้อยละ 60 มีหนี้สิน

ประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่กำลังแต่งงาน รองลงมาคือ คนโสด เป็นหม้าย และหย่า/แยก ตามลำดับ สัดส่วนผู้ชายที่กำลังแต่งงานและโสดมีมากกว่าผู้หญิงในเกือบทุกพื้นที่ ทั้งนี้เพราะผู้หญิงมีสัดส่วนของผู้เป็นหม้าย และหย่า/แยกสูงกว่าผู้ชายนั่นเอง

เพศชายมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองจะแต่งงานช้ากว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งเพศชายและหญิง (อายุเฉลี่ยแรกสมรส เท่ากับ 25 ปี และ 22 ปี ตามลำดับ) ส่วนประชากรในพื้นที่สูง จะแต่งงานเร็วที่สุด(อายุแรกสมรส เท่ากับ 24 ปี และ 20 ปี ตามลำดับ) สำหรับผู้เคยสมรสมีเพียง 6 ใน 10 คนเท่านั้นที่จดทะเบียนสมรส

ประชากรในพื้นที่ศึกษามีแบบแผนภาวะเจริญพันธุ์ที่ความคล้ายคลึงกันในทุกพื้นที่ แต่ภาวะเจริญพันธุ์กลับแตกต่างกัน กล่าวคือ ประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุด และสูงที่สุดในพื้นที่สูง (อัตราเจริญพันธุ์รวมเท่ากับ 1.4 และ 3.2 ตามลำดับ) ส่วนภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรในพื้นที่อื่นจะอยู่ระหว่างสองพื้นที่นี้

ประชากรทั้งชายและหญิงเกือบทุกคนรู้จักวิธีคุมกำเนิดอย่างน้อยหนึ่งวิธี แต่สัดส่วนของผู้ชายที่รู้จักวิธีคุมกำเนิดมีน้อยกว่าผู้หญิงในทุกพื้นที่ และที่รู้จักโดยไม่ต้องถามนำยิ่งมีน้อยลงไปอีก

ประชากรในพื้นที่สูงมีความรู้เรื่องวิธีคุมกำเนิดต่ำกว่าพื้นที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่ได้ถามนำ และความแตกต่างในความรู้ระหว่างชายและหญิงในพื้นที่สูงก็มีมากกว่า เมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น

ในทุกพื้นที่ยกเว้นพื้นที่สูงมีสตรีถึง 3 ใน 4 ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่ยังคงแต่งงานกำลังใช้วิธีคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่ อย่างไรก็ตามอัตราคุมกำเนิดในพื้นที่สูงซึ่งต่ำที่สุดก็ยังมีถึงร้อยละ 64 เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรในพื้นที่สูงซึ่งมีความรู้เรื่องวิธีคุมกำเนิดน้อยที่สุด และมีอัตราคุมกำเนิดต่ำที่สุด ก็มีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุดด้วย

หมันหญิงเป็นวิธีคุมกำเนิดที่นิยมใช้มากที่สุดในเกือบทุกพื้นที่ รองลงมาคือ ยาเม็ดคุมกำเนิดและยาฉีดคุมกำเนิด โดยสตรีกว่า 8 คนใน 10 คนที่กำลังคุมกำเนิดอยู่จะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในสามวิธีนี้

การเจ็บป่วยของประชากรค่อนข้างมากคือ กว่า 1 ใน 3 มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงซึ่งพบในเกือบทุกพื้นที่ ยกเว้นในพื้นที่ปลูกข้าวประชากรส่วนใหญ่เป็นโรคปวดกระดูก/ปวดเมื่อย/ปวดร่างกาย ส่วนการเจ็บป่วยในรอบหนึ่งเดือนที่ผ่านมาก็มีถึงร้อยละ 40 – 48 โดยโรคที่เป็นมากที่สุดในทุกพื้นที่คือ ไข้หวัด (ร้อยละ 49 – 53)

พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ได้แก่ การกินเนื้อสัตว์ดิบๆ สุกๆ มีอยู่มากพอควร (ร้อยละ 26 – 39) โดยเกือบทั้งหมดจะรับประทานนานๆ ครั้ง สำหรับการไม่นอนกางมุ้งหรือมุ้งลวดมีไม่ถึงร้อยละ 8 ส่วนการไม่ใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระพบว่า มีน้อยมากในเมือง/กึ่งเมือง แต่มีมากในพื้นที่ราบสูง (ร้อยละ 12) และพืชไร่ (ร้อยละ 12)

การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ เบียร์ เหล้า/ยาดอง เครื่องดื่มชูกำลัง กาแฟกระป๋อง และยาแก้ปวด/ยานอนหลับเป็นประจำ มีน้อยในเกือบทุกประเภทยกเว้นประชากรในพื้นที่สูงที่สูบบุหรี่เป็นประจำมากถึงร้อยละ 42

ภาวะการตายของประชากรในพื้นที่ศึกษาในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมามีขนาดและแบบแผนคล้ายคลึงกับประชากรโดยทั่วไป จำนวนประชากรเสียชีวิตทั้งสิ้น 421 ราย คิดเป็นอัตราตายเท่ากับ 10 ต่อพัน ซึ่งอัตราตายเพศชายสูงกว่าเพศหญิง

แบบแผนการตายของเพศชายเหมือนกับเพศหญิงคือ มีลักษณะคล้ายรูปตัวเจ โดยที่อัตราตายรายอายุของหญิงต่ำกว่าชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ

สาเหตุการตายที่สำคัญคือ การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ และการตายตามอายุขัย มีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้นที่ไม่ไปจดทะเบียนตาย โดยสาเหตุสำคัญที่สุดที่ไม่ไปจดทะเบียนตายคือ เป็นคนต่างด้าว รองลงมาคือ ไม่ได้แจ้งเกิดจึงไม่ไปแจ้งตาย การไม่ทราบว่าจะไปแจ้งตายที่ไหน และการไม่ทราบขั้นตอนของการไปแจ้งตาย

ในกลุ่มสตรีอายุ 15 – 59 ปีมีเพียงร้อยละ 15 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน (กว่าร้อยละ 80 จะมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป) โดยสมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีเพียงร้อยละ 10 สำหรับการศึกษานั้น ส่วนใหญ่จบประถมศึกษา และสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองมีการศึกษาสูงกว่าสมาชิกในพื้นที่อื่น

ประมาณ 3 ใน 4 ของสมาชิกมีครอบครัว ส่วนที่เป็นโสดมีระหว่างร้อยละ 10 ถึง 17 โดยสมาชิกในเมือง/กึ่งเมืองเป็นโสดมากที่สุด (ร้อยละ 17) รองลงไป คือ พื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 15)

มีปัญหาหลักในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มมี 3 ข้อคือ งบประมาณ ขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม และขาดความชำนาญด้านการบริหารและจัดการ โดยปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่ และที่สูง ส่วนในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีปัญหาเรื่อง ขาดความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกันเอง

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ตาราง

ตาราง ผ2.1 จำนวน อัตราและเวลาเฉลี่ย (นาที) ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวน ผู้อยู่ในข่าย	จำนวน สัมภาษณ์	อัตรา สัมภาษณ์	เวลาเฉลี่ย ที่ใช้สัมภาษณ์
ครัวเรือน	11,758	11,612	98.8	15
บุคคล	29,828	27,902	93.5	12

ตาราง ผ2.2 จำนวนและการการจายร้อยละของผู้ปฏิเสธ จำแนกตามเหตุผลและแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	ครัวเรือน		บุคคล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ให้สัมภาษณ์	47	32.6	340	17.7
ติดธุระที่ไม่เกี่ยวกับอาชีพ	45	31.3	467	24.2
มีภาระกิจเกี่ยวกับอาชีพ	34	23.6	541	28.1
เจ็บป่วย / ชรา / พิการ	7	4.9	525	27.3
บ้านว่าง / ร้าง	9	6.3	0	0.0
เมา	0	0.0	14	0.7
อื่น ๆ	1	0.7	5	0.3
ไม่ทราบ / ไม่ตอบ	1	0.7	34	1.8
รวม	144	100.0	1,926	100.0

ตาราง ผ2.3 การกระจายร้อยละและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามคำถามและแบบสอบถาม

คำถาม	แบบสอบถาม	
	ครัวเรือน	บุคคล
สถานที่ที่ทำการสัมภาษณ์เป็นอย่างไร		
ปราศจากสิ่งรบกวน/มีความเป็นส่วนตัวมาก	50.0	48.5
มีสิ่งรบกวนบ้างแต่ไม่มีผลต่อการสัมภาษณ์	44.3	45.9
มีสิ่งรบกวนมากและมีผลกระทบต่อการสัมภาษณ์พอสมควร	4.7	4.9
มีสิ่งรบกวนมากจนต้องหยุดการสัมภาษณ์บ่อยๆ /เสียบรรยากาศ	0.7	0.5
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.3	0.3
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	11,612	27,902
มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ร่วมในการสัมภาษณ์นี้หรือไม่		
มีตั้งแต่ต้นจนจบ	42.8	43.5
มีเฉพาะบางตอนของการสัมภาษณ์	14.3	14.6
ไม่มีตลอดการสัมภาษณ์	42.5	41.6
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.4	0.3
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	11,612	27,902
ถ้ามีบุคคลอื่นอยู่ในที่สัมภาษณ์ ใครอยู่ในที่สัมภาษณ์บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บุคคลในครอบครัวของผู้ตอบ	73.5	81.2
เพื่อนของผู้ตอบ	7.5	7.5
เพื่อนบ้าน	31.0	25.0
ล่าม	3.6	3.6
อื่น ๆ (ญาติ คนในทีม ฯลฯ)	3.3	3.4

ตาราง ผ2.3 การกระจายร้อยละและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามคำถามและแบบสอบถาม (ต่อ)

คำถาม	แบบสอบถาม	
	ครัวเรือน	บุคคล
มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ตอบหรือออกความเห็นช่วยผู้ตอบหรือไม่		
มีมาก	4.0	3.1
มีเป็นบางตอน	31.6	26.7
มีน้อย	18.6	17.5
ไม่มี	44.4	51.5
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	1.4	1.2
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	6,676	16,303
ผู้ตอบให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพียงใด		
ให้ความร่วมมือดีมาก	22.9	21.5
ให้ความร่วมมือดี	72.3	73.0
ให้ความร่วมมือปานกลาง	3.9	4.5
ให้ความร่วมมือน้อย	0.4	0.6
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.5	0.4
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	11,612	27,902

ตาราง ผ2.3 การกระจายร้อยละและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามคำถามและแบบสอบถาม (ต่อ)

คำถาม	แบบสอบถาม	
	ครัวเรือน	บุคคล
ผู้ตอบมีปฏิกิริยาอย่างไรในการให้สัมภาษณ์		
สนุกในการตอบคำถาม	28.6	30.4
เฉยๆ	70.2	68.3
มีท่าทีไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์บางเรื่อง	0.6	0.8
แสดงท่าทีไม่ค่อยพอใจในบางคำถาม	0.1	0.1
ไม่พอใจทุกเรื่อง	0.1	0.1
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.4	0.3
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	11,612	27,902
โดยทั่วไปคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างไร		
ดีมาก	17.0	16.8
ดี	76.3	76.2
พอใช้	6.1	6.4
ไม่ดี	0.2	0.3
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.4	0.4
รวม	100.0	100.1
(จำนวน)	11,612	27,902

ตาราง ผ13.1 รายชื่อกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน

1. กลุ่มแม่บ้าน	21. กลุ่มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์
2. กลุ่มแม่บ้านตำรวจ	22. กลุ่ม ปตท.เพื่อการพัฒนา
3. กลุ่มแม่บ้านทหาร	23. กลุ่มผู้ดูแลเด็ก
4. กลุ่มแม่บ้านผู้นำชุมชน	24. กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน
5. กลุ่มแม่บ้านสาธารณสุข	25. กลุ่มประปาหมู่บ้าน
6. กลุ่มสตรีกาญจนบุรี	26. กลุ่มทอผ้า
7. กลุ่มสตรีอาสา	27. กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน
8. กลุ่มพัฒนาสตรีหมู่บ้าน	28. กลุ่มพัฒนาอาชีพ
9. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	29. กลุ่มประชาคมหมู่บ้าน
10. กลุ่มการท่องเที่ยว	30. อบต.
11. กลุ่มสตรี	31. กลุ่ม อสม. /ผสส.
12. กลุ่มเฉพาะกิจ	32. กลุ่มประมง
13. กลุ่มออมทรัพย์	33. กลุ่มเลี้ยงปลาตามโครงการพระราชดำริ
14. กลุ่มฌาปนกิจศพ	34. กลุ่มออมทรัพย์ของธนาคารออมสิน
15. กลุ่มแอโรบิกเพื่อสุขภาพ	35. กลุ่มโครงการแก้ไขความยากจนในชนบท
16. กลุ่มนักข่าวท้องถิ่น	36. กลุ่มกฎหมาย
17. กลุ่มมูลนิธิประถมศึกษา	37. กลุ่มอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง
18. กลุ่มผู้สูงอายุ	38. กลุ่มอาสาพัฒนาป้องฝ่ายพลเรือน
19. กลุ่มเยาวชน	39. กลุ่มกาชาด
20. กลุ่มการละเล่นของเด็กไทย	40. กลุ่มสมาชิกสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน

ภาคผนวก 2
หน้าที่และคุณสมบัติของผู้คุมงานสนาม
และพนักงานสัมภาษณ์

หน้าที่และคุณสมบัติของ
ผู้คุมงานสนาม และพนักงานสัมภาษณ์

ผู้คุมงานสนาม

โครงการฯ รับสมัครผู้คุมงานสนาม ระหว่างวันที่ 1-15 พฤษภาคม 2543 และคัดเลือกผู้คุมงานสนามไว้ 10 คน ได้จัดอบรมผู้คุมงานสนาม ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม – 6 มิถุนายน 2543 ที่สถาบันฯ เนื้อหาที่อบรม คือ ความเป็นมาของโครงการกาญจนบุรี การทำวิจัย การทำสำมะโนประชากร รายละเอียดของแบบสอบถามชุดหมู่บ้าน แบบสอบถามครัวเรือนและบุคคล การทำบัญชีครัวเรือน การทำแผนที่หมู่บ้าน โดยมีภาคปฏิบัติให้ทำบัญชีครัวเรือน และการทำแผนที่ พร้อมฝึกหัดสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดในหมู่บ้าน

บทบาทหน้าที่ของผู้คุมงานสนาม

1. ควบคุมการดำเนินการเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามกำหนดการ
2. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน
3. ปรับปรุงบัญชีจำนวนครัวเรือนและบุคคลในหมู่บ้าน พร้อมแผนที่หมู่บ้าน
4. เก็บข้อมูลหมู่บ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดหมู่บ้าน
5. จัดพนักงานสัมภาษณ์ลงสัมภาษณ์ครัวเรือน/บุคคลในหมู่บ้าน
6. รับผิดชอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามครัวเรือนและบุคคลให้เสร็จก่อนเปลี่ยนหมู่บ้าน
7. ดูแลอำนวยความสะดวกพนักงานสัมภาษณ์ในเรื่องที่พัก และการเดินทางเข้าพื้นที่
8. จัดการให้มีผู้ทำหน้าที่ตรวจแบบสอบถาม

คุณสมบัติของผู้คุมงานภาคสนาม

1. สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรีทุกสาขา ทุกเพศ
2. มีประสบการณ์ด้านการวิจัย การติดต่อประสานงาน
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นผู้นำ รับผิดชอบวางแผนเก็บข้อมูลภาคสนามให้เสร็จสิ้นทันเวลาที่กำหนดได้
4. มีความเต็มใจที่จะพักอยู่ในหมู่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรีตลอดช่วงการทำงาน
5. ถ้ามีภูมิลำเนาในจังหวัดกาญจนบุรีหรือใกล้เคียงจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

ระหว่างวันที่ 7-17 มิถุนายน 2543 ผู้คุมงานสนามทั้ง 10 คนได้ออกไปทำบัญชีครัวเรือนและแผนที่ในหมู่บ้านเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูลจำนวน 100 หมู่บ้าน พร้อมกับติดต่อเรื่องที่พัก รถเช่า เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเก็บข้อมูลจริง

นอกจากนี้ผู้คุมงานสนามได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์ด้วย

พนักงานสัมภาษณ์

โครงการฯ เปิดรับสมัครพนักงานสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 1 - 15 พฤษภาคม 2543 ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2543 และจัดอบรมพนักงานสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 24 - 29 มิถุนายน 2543 เป็นเวลา 6 วัน ณ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี เนื้อหาที่อบรมคือ ความเป็นมาของโครงการกาญจนบุรี ความสำคัญของข้อมูล การเก็บข้อมูล เทคนิคการสัมภาษณ์ บทบาทหน้าที่ของพนักงานสัมภาษณ์ รายละเอียดของคำถามและข้อมูลที่ต้องการในแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด และฝึกหัดสัมภาษณ์จริงในหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านทดสอบแบบสอบถามครั้งที่ 3 ของโครงการฯ

บทบาทหน้าที่ของพนักงานสัมภาษณ์

1. เก็บรวบรวมข้อมูลระดับครัวเรือนและบุคคลโดยการสัมภาษณ์ (ใช้แบบสอบถาม)
2. ตรวจแบบสอบถามของตนเอง และแลกกันตรวจ ก่อนส่งให้ผู้คุมงานสนามตรวจ โดยทำให้เสร็จทันวันต่อวัน

คุณสมบัติของพนักงานสัมภาษณ์

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขา ทุกเพศ และอายุไม่เกิน 30 ปี
2. มีความรู้ด้านการวิจัยเบื้องต้นบ้าง
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
4. มีความรู้ทางการเขียนภาษาไทยดี และลายมืออ่านออกง่าย
5. มีความเต็มใจที่จะพักอยู่ในหมู่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรี ตลอดช่วงการทำงาน
6. ถ้ามีภูมิลำเนาในจังหวัดกาญจนบุรีหรือใกล้เคียงจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

ภาคผนวก 3
รายชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา

รายชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา

เมือง/กึ่งเมือง

อำเภอ	**ตำบล**	**หมู่บ้าน**
ท่ามะกา	หวายเหนียว	บ้านวังทอง
	ตะคร้ำเอน	บ้านเก้าหลัง
	พระแท่น	บ้านหมอสอ
	ท่าเสา	บ้านท่าเสา
ท่าม่วง	วังขนาย	บ้านมะกอกหมู่
	วังศาลา	บ้านหัวพงษ์

และ

เขตเทศบาล อำเภอเมือง	10 ชุมรุมอาคาร
เขตเทศบาล อำเภอท่ามะกา	4 ชุมรุมอาคาร

พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
บ่อพลอย	หนองกุ่ม	บ้านหนองตาพุก
ท่ามะกา	ยางม่วง	บ้านห้วยรางพงษ์
	โคกตะบอง	บ้านชายธูป
	เขาสามสิบหาบ	บ้านเขากะอาง
ท่าม่วง	พังตรุ	บ้านรางเม่
พนมทวน	พนมทวน	บ้านดอนงิ้ว
	หนองโรง	บ้านหลุมหิน
		บ้านรางขบ
	ทุ่งสมอ	บ้านดอนปรก
	พังตรุ	บ้านพังตรุ
		บ้านทุ่งสาวน้อย
		บ้านดงกลาง
	หนองสาหร่าย	บ้านปลักเขว้า
	ดอนตาเพชร	บ้านหนองปล้อง
		บ้านหนองโพธิ์
เลาขวัญ	หนองประดู่	บ้านตะลุงเหนือ
ห้วยกระเจา	ห้วยกระเจา	บ้านดงตาอินทร์
		บ้านกรอกฟ้าสาธุการ
	วังไผ่	บ้านนาตามิ่ง
	ดอนแสลบ	บ้านโป่งสวรรค์

พื้นที่พืชไร่

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
เมือง	หนองบัว	บ้านพุประดู่
	วังด้ง	บ้านหนองสามพราน
ไทรโยค	ลุ่มสุ่ม	บ้านเสรีธรรม
	ศรีมงคล	บ้านยางโทน
บ่อพลอย	หนองรี	บ้านหนองแกใน
		บ้านหนองสำโรง
	หลุมรัง	บ้านวังเงิน
	ช่องด่าน	บ้านหนองเข้
	หนองกร่าง	บ้านพุรวก
ท่าม่วง	รางสาลี่	บ้านหนองจิก
	หนองตากยา	บ้านหนองสองห้อง
		บ้านหนองแหน
		บ้านหนองข้าวนก
เลาขวัญ	เลาขวัญ	บ้านเปรงพุทรา
	หนองปลิง	บ้านบึงหล่ม
	หนองนกแก้ว	บ้านหนองรัก
	ทุ่งกระบ่ำ	บ้านน้ำลาด
ด่านมะขามเตี้ย	ด่านมะขามเตี้ย	บ้านหนองจอก
หนองปรือ	หนองปลาไหล	บ้านหนองขอนเทพพนม
		บ้านเทพมงคล

พื้นที่สูง

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
ศรีสวัสดิ์	นาสวน	บ้านปลายนาสวน
		บ้านเจาะเหลาะ
	ด่านแม่แฉลบ	บ้านท่าสนุ่น
	เขาโจด	บ้านไกรเกรียง
	หนองเป็ด	บ้านเกาะบุก
	ท่ากระดาน	บ้านท่ากระดาน
	แม่กระบุง	บ้านน้ำมุด
ทองผาภูมิ	ท่าขนุน	บ้านเสาหงษ์
	ปิล๊อก	บ้านปิล๊อกคี่
	หินดาด	**บ้านหินดาดตะวันตก**
		บ้านวังผาตาด
	ลิ่นถิ่น	บ้านกุยแหย่
	ชะแล	บ้านทุ่งนางครวญ
	ห้วยเขย่ง	บ้านประจำไม้
		บ้านรวมใจ
	สหกรณ์นิคม	บ้านดินโส
สังขละบุรี	หนองลู	บ้านห้วยมาลัย
		บ้านห้วยกบ
	ปรังเผล	บ้านห้วยต่อ
	ไล่โว่	บ้านเสน่ห์พ่อง

พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
เมือง	เกาะสำโรง	บ้านเกาะสำโรง
		บ้านเขาขวาง
ไทรโยค	ลุ่มสุ่ม	บ้านพุน้อย
	ไทรโยค	บ้านดาวดึงส์
	วังกระแจะ	บ้านแก่งระเบิด
		บ้านวังกระแจะ
บ่อพลอย	หนองกุ่ม	บ้านท่าแจง
	หลุมรัง	บ้านไร่พัฒนา
ท่ามะกา	ดอนชะเอม	บ้านทุ่งมะกรูด
	ตะคร้ำเอน	บ้านร่วมใจพัฒนา
	อุโลกสี่หมื่น	บ้านแจงงาม
	แสนตอ	บ้านแสนตอ
ท่าม่วง	ท่าม่วง	บ้านคันคูน้ำ
	ทุ่งทอง	บ้านหนองไผ่
	ท่าตะคร้อ	บ้านหลังวัดท่าตะคร้อ
เลาขวัญ	หนองปลิง	บ้านขุนด่าน
ด่านมะขามเตี้ย	ด่านมะขามเตี้ย	บ้านท่าพลับ
	จรเข้เผือก	บ้านท่ามะไฟ
	หนองไผ่	บ้านสี่แยก
ห้วยกระเจา	ดอนแสลบ	บ้านวังแสนสุข

ภาคผนวก 4

แบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์หมู่บ้าน

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
โครงการวิจัยกาญจนบุรี
ปี 2543

แนวคำถามข้อมูลหมู่บ้าน

หมายเลขประจำหมู่บ้าน __ __ __ __ __ __

หมู่ที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล .....

อำเภอ ..... จังหวัดกาญจนบุรี

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มสัมภาษณ์..... เวลาสิ้นสุดสัมภาษณ์.....

รวมเวลาสัมภาษณ์.....

พนักงานสัมภาษณ์ .....

ผู้ควบคุมภาคสนาม .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ผู้ตรวจแบบสอบถาม .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ผู้ลงรหัส .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ความเห็นในระหว่างสัมภาษณ์ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลหมู่บ้าน

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	อายุ (เต็มปี)	เพศ	ลำดับครัวเรือน
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

จำนวนคนอื่นที่เข้าร่วมฟังด้วย.....คน

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

พนักงานสัมภาษณ์ : คำถามในข้อ 1.1-1.4 เป็นคำถามที่เริ่มนับจากที่ชาวบ้านได้ย้ายถิ่นจากแหล่งที่อยู่อื่นเข้ามาตั้งรกราก <u>ไม่ใช่ระยะเวลาเริ่มจากการจัดตั้งบ้านอย่างเป็นทางการ</u>

1.1 ชุมชนกลุ่มแรกของหมู่บ้านนี้อพยพมาจากที่ไหน

หมู่บ้าน…….. ตำบล……..

อำเภอ…… จังหวัด……

1.2 ชุมชนนี้**<u>เริ่มต้น</u>**ตั้งแต่เมื่อไร (ตั้งมานานกี่ปีแล้ว) และในตอนเริ่มต้นชุมชนนี้ชื่ออะไร

ชุมชนนี้เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. …… (ตั้งมานาน……ปี)

ชุมชนชื่อ……...

1.3 ตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้เคยแยกมาจากหมู่บ้านอื่นหรือไม่

1. เคย 2. ไม่เคย

1.3.1 หมู่บ้านที่แยกมานั้นชื่อ……..

1.3.2 แยกมาจากหมู่บ้านดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ…… (หรือกี่ปีมาแล้ว……..……ปี)

1.4 **<u>ปัจจุบัน</u>**นี้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรดั้งเดิม หรืออพยพมาอยู่ใหม่

1. ดั้งเดิม 2. อพยพมาอยู่ใหม่

1.4.1 ประชากรเหล่านี้**ส่วนใหญ่**อพยพมาจากที่ไหน

หมู่บ้าน…….. ตำบล……

อำเภอ…… จังหวัด……

1.4.2 ประชากร**ส่วนใหญ่**อพยพมาตั้งแต่ พ.ศ. …… (หรือกี่ปีมาแล้ว……..…ปี)

1.5 **<u>ปัจจุบัน</u>**หมู่บ้านนี้มีกี่ครัวเรือน

.....ครัวเรือน

1.6 **<u>ปัจจุบัน</u>**มีประชากรชาย *(รวมเด็กผู้ชาย)* ในหมู่บ้านทั้งหมดกี่คน

.....คน

1.7 **<u>ปัจจุบัน</u>**มีประชากรหญิง *(รวมเด็กผู้หญิง)* ในหมู่บ้านทั้งหมดกี่คน

.....คน

ส่วนที่ 2 : การเกษตร

2.1 หมู่บ้านนี้มีที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมทั้งหมดกี่ไร่

.....ไร่

2.2 ครัวเรือน**<u>ส่วนใหญ่</u>**ในหมู่บ้านนี้ เพาะปลูกอะไร

1. ปลูกข้าว (ถามข้อ 2.3 - 2.6)
2. ปลูกพืชไร่ (ถามข้อ 2.7 – 2.10)
3. สวนผัก (ถามข้อ 2.11 – 2.14)
4. สวนผลไม้ (ถามข้อ 2.15 – 2.18)
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

1. **<u>กรณีที่ปลูกข้าว</u>** (หมายถึง ในที่นาของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน)

2.3 ครัวเรือนส่วนใหญ่**ทำนา**ปีละกี่ครั้ง

1. หนึ่งครั้ง 2. สองครั้ง 3. สองครั้งแต่ไม่ทำทุกปี
4. มากกว่า 2 ครั้ง 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.4 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนส่วนมากได้**ผลผลิตข้าวเปลือก**เป็นจำนวนเท่าไร (กิโลกรัมต่อไร่)

.....กิโลกรัม / ไร่

2.5 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับปุ๋ยในการทำนา**หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน .....บาท/ไร่ 2. **ไม่ใช้**

2.6 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับสารเคมี**ป้องกันและกำจัดแมลงวัชพืช โรคพืช และสัตว์ที่เป็นศัตรูข้าวหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน .....บาท/ไร่ 2. **ไม่ใช้**

2. **<u>กรณีที่ปลูกพืชไร่</u>** (หมายถึง ปลูกในไร่ของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน)

2.7 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ ส่วนมากเพาะปลูก**พืชไร่**อะไร

อันดับที่ 1 ……..
อันดับที่ 2 ……..
อันดับที่ 3 ……..

2.8 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนส่วนมากได้**ผลผลิตพืชไร่** (อันดับที่ 1 ในข้อ 2.7) เป็นจำนวนเท่าไร

……..กิโลกรัม / ไร่

2.9 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับปุ๋ยในการปลูกพืชไร่** (อันดับที่ 1) หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน……บาท / ไร่ 2. **ไม่ใช้**

2.10 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับสารเคมี**ป้องกันและกำจัดแมลง วัชพืช โรคพืช และสัตว์ที่เป็นศัตรูต่อการปลูกพืชไร่ (อันดับที่ 1) หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน……บาท / ไร่ 2. **ไม่ใช้**

3. **<u>กรณีทำสวนผัก</u>** (หมายถึง ปลูกในสวนของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน <u>แต่ไม่รวมการทำสวนผักในบริเวณบ้านหรือหัวไร่ปลายนา</u>)

2.11 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ ส่วนมากทำสวนผักอะไร

อันดับที่ 1 ……..
อันดับที่ 2 ……..
อันดับที่ 3 ……..

2.12 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ได้**ผลผลิตจากการทำสวนผัก** (อันดับที่ 1 ในข้อ 2.11) เป็นจำนวนเท่าไร

……..กิโลกรัม / ไร่

2.13 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับปุ๋ยในการทำสวนผัก** (อันดับที่ 1) หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน……บาท / ไร่ 2. **ไม่ใช้**

2.14 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับสารเคมี**ป้องกันและกำจัดแมลง วัชพืช โรคพืช และสัตว์ที่เป็นศัตรูต่อการทำสวนผัก (อันดับที่ 1) หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน……บาท / ไร่ 2. **ไม่ใช้**

4. **<u>กรณีทำสวนผลไม้</u>** (หมายถึง ปลูกในสวนของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน <u>แต่ไม่รวมการทำสวนผลไม้ในบริเวณบ้านหรือหัวไร่ปลายนา)</u>

2.15 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ ส่วนใหญ่**ทำสวนผลไม้**อะไร

……..

2.16 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ได้**ผลผลิตจากการทำสวนผลไม้**เป็นจำนวนเท่าไร

……..กิโลกรัม / ไร่

2.17 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับปุ๋ยในการทำสวนผลไม้**หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน……บาท / ไร่ 2. **ไม่ใช้**

2.18 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้มีค่าใช้จ่ายที่ใช้**สำหรับสารเคมี**ป้องกันและกำจัดแมลง วัชพืช โรคพืช และสัตว์ที่เป็นศัตรูต่อการทำสวนผลไม้หรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

1. **ใช้** จำนวน……บาท / ไร่ 2. **ไม่ใช้**

2.19 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** หมู่บ้านนี้มีครัวเรือนที่ทำการเกษตรฤดูแล้งหรือไม่

1. **มี** ↓ 2. **ไม่มี**

2.19.1 **ส่วนใหญ่**ปลูกพืชอะไร (ระบุ) ……..…

2.19.2 มีรายได้จากการขายผลผลิตเป็นจำนวนเท่าไร

……บาท / ไร่

2.20 หมู่บ้านนี้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากแหล่งน้ำใดบ้าง *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. คลองชลประทาน
ข. บ่อน้ำบาดาล
ค. ลำห้วย คลอง
ง. บึง หนอง
จ. ฝาย
ฉ. น้ำฝนอย่างเดียว
ช. อื่น ๆ (ระบุ)…….

ส่วนที่ 3 : อาชีพ

3.1 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** มีคนในหมู่บ้านนี้**<u>ออก</u>**<u>ไปทำงานรับจ้าง</u> **(ในภาคเกษตร)** ที่หมู่บ้านอื่นเป็นกลุ่ม (ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป) บ้างหรือไม่

1. **มี** ↓ 2. **ไม่มี** (ข้ามไปถามข้อ 3.2)

3.1.1 สถานที่ที่คนในหมู่บ้านนี้ออกไปทำงานรับจ้าง (ในภาคเกษตร) **<u>เป็นกลุ่ม</u>** คือที่ไหน 1. ภายในตำบล 2. ภายในอำเภอ 3. ภายในจังหวัด 4. นอกจังหวัด (ระบุ)..... 5. นอกประเทศ (ระบุ).....	3.1.2 ไปในช่วงเวลาใด และทำงานอะไร (เดือน–เดือน หรือปี)		3.1.3 มีคนในหมู่บ้านออกไปทำงานรับจ้าง (ในภาคเกษตร) เป็นจำนวนเท่าไร		
	ช่วงเวลา	ลักษณะงานที่ทำ	รวม	ชาย	หญิง

3.2 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** มีคนในหมู่บ้านนี้**<u>ออก</u>**<u>ไปทำงานรับจ้าง</u> **(นอกภาคเกษตร)** ที่หมู่บ้านอื่นเป็นกลุ่ม (ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป) บ้างหรือไม่

1. **มี** ↓ 2. **ไม่มี** (ข้ามไปถามข้อ 3.3)

3.2.1 สถานที่ที่คนในหมู่บ้านนี้ออกไปทำงานรับจ้าง (นอกภาคเกษตร) **<u>เป็นกลุ่ม</u>** คือที่ไหน 1. ภายในตำบล 2. ภายในอำเภอ 3. ภายในจังหวัด 4. นอกจังหวัด (ระบุ)..... 5. นอกประเทศ (ระบุ).....	3.2.2 ไปในช่วงเวลาใด และทำงานอะไร (เดือน–เดือน หรือปี)		3.2.3 มีคนในหมู่บ้านออกไปทำงานรับจ้าง (นอกภาคเกษตร) เป็นจำนวนเท่าไร		
	ช่วงเวลา	ลักษณะงานที่ทำ	รวม	ชาย	หญิง

3.3 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** มีคนภายนอกหมู่บ้าน**<u>เข้ามา</u>**<u>ทำงานรับจ้าง</u> **(ในภาคเกษตร)** ในหมู่บ้านนี้เป็นกลุ่ม (ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป) บ้างหรือไม่

1. **มี** ↓ 2. **ไม่มี** (ข้ามไปถามข้อ 3.4)

3.3.1 คนภายนอกหมู่บ้านที่อพยพเข้ามาทำงานรับจ้าง (ในภาคเกษตร) **<u>เป็นกลุ่ม</u>** ส่วนใหญ่อพยพมาจากที่ไหน 1. ภายในตำบล 2. ภายในอำเภอ 3. ภายในจังหวัด 4. นอกจังหวัด (ระบุ)..... 5. นอกประเทศ (ระบุ).....	3.3.2 ไปในช่วงเวลาใด และทำงานอะไร (เดือน–เดือน หรือปี)		3.3.3 มีคนภายนอกหมู่บ้านเข้ามาทำงานรับจ้าง (ในภาคเกษตร) เป็นกลุ่ม มีจำนวนเท่าไร		
	ช่วงเวลา	ลักษณะงานที่ทำ	รวม	ชาย	หญิง

3.4 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** มีคนภายนอกหมู่บ้าน**<u>เข้ามา</u>**<u>ทำงานรับจ้าง</u> **(นอกภาคเกษตร)** ในหมู่บ้านนี้เป็นกลุ่ม (ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป) บ้างหรือไม่

1. **มี** ↓ 2. **ไม่มี** (ข้ามไปถามข้อ 4.1)

3.4.1 คนภายนอกหมู่บ้านที่เข้ามาทำงานรับจ้าง (นอกภาคเกษตร) **<u>เป็นกลุ่ม</u>** ส่วนใหญ่อพยพมาจากที่ไหน 1. ภายในตำบล 2. ภายในอำเภอ 3. ภายในจังหวัด 4. นอกจังหวัด (ระบุ)..... 5. นอกประเทศ (ระบุ).....	3.4.2 ไปในช่วงเวลาใด และทำงานอะไร (เดือน–เดือน หรือปี)		3.4.3 มีคนภายนอกหมู่บ้านเข้ามาทำงานรับจ้าง (นอกภาคเกษตร) เป็นกลุ่ม มีจำนวนเท่าไร		
	ช่วงเวลา	ลักษณะงานที่ทำ	รวม	ชาย	หญิง

ส่วนที่ 4 : สาธารณูปโภคและการคมนาคม

4.1 หมู่บ้านนี้มีไฟฟ้าใช้หรือไม่

1. **มี** ตั้งแต่ปี พ.ศ. …….. 2. **ไม่มี**

4.2 หมู่บ้านนี้มีน้ำประปาใช้หรือไม่

1. **มี** ตั้งแต่ปี พ.ศ. …….. 2. **ไม่มี**

4.3 น้ำที่ชาวบ้าน**ใช้ดื่ม**ในหมู่บ้านนี้มาจากแหล่งน้ำใด *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. น้ำฝน ค. แหล่งน้ำธรรมชาติ จ. บ่อบาดาล
ข. ประปา ง. บ่อน้ำตื้น ฉ. ซื้อน้ำดื่ม

4.4 น้ำที่ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้**ใช้**มาจากแหล่งน้ำใด *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. น้ำฝน ค. แหล่งน้ำธรรมชาติ จ. บ่อบาดาล
ข. ประปา ง. บ่อน้ำตื้น ฉ. ซื้อน้ำใช้

4.5 หมู่บ้านนี้มีโทรศัพท์สาธารณะหรือไม่

1. **มี** จำนวน……..ตู้ 2. **ไม่มี**
ใช้การได้……ตู้

4.6 หมู่บ้านนี้มีโทรศัพท์ประจำบ้านกี่เครื่อง

1. **มี** จำนวน……..เครื่อง 2. **ไม่มี**

4.7 หมู่บ้านนี้มีโทรศัพท์มือถือหรือไม่

1. **มี** จำนวน……..เครื่อง 2. **ไม่มี**

4.8 หมู่บ้านนี้มีหอกระจายข่าวที่สามารถใช้ได้หรือไม่

1. **มี** 2. **ไม่มี**

4.9 ในหมู่บ้านนี้มีวิทยุสำหรับสื่อสารหรือไม่

1. **มี** จำนวน……..เครื่อง 2. **ไม่มี**

4.10 คนในหมู่บ้านนี้สามารถติดต่อได้โดยวิธีอินเตอร์เน็ตหรือไม่

1. **มี** 2. **ไม่มี** 3. **ไม่ทราบ**

4.11 หมู่บ้านนี้มีวัด / สำนักสงฆ์ในหมู่บ้านหรือไม่

1. **มี** วัด.....แห่ง 2. **ไม่มี**
สำนักสงฆ์.....แห่ง

4.12 ถนนสายหลักที่ใช้ในการติดต่อภายในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นอย่างไร (ยกเว้นถนนซอยเข้าบ้าน)

1. ดิน 2. ลูกรัง 3. ลาดยาง 4. คอนกรีต

4.13 ลักษณะของถนนที่ใช้ในการติดต่อระหว่างอำเภอมีลักษณะเป็นอย่างไร

1. ดิน 2. ลูกรัง 3. ลาดยาง 4. คอนกรีต

4.14 **<u>ในปีที่แล้ว</u>** มีเดือนใดบ้างในหมู่บ้านที่ถนนมีปัญหา**น้ำท่วมหรือน้ำขัง** ที่ทำให้การเดินทางไปตัวอำเภอยากลำบาก

1. **มี** (บันทึกเดือนที่มีปัญหา)..... 2. **ไม่มี**

4.15 **<u>ก่อนปีที่แล้ว</u>** มีเดือนใดบ้างในหมู่บ้านที่ถนนมีปัญหา**น้ำท่วมหรือน้ำขัง** ทำให้การเดินทางไปตัวอำเภอยากลำบาก

1. **มี** (บันทึกเดือนที่มีปัญหา)..... 2. **ไม่มี**

4.16 หมู่บ้านนี้อยู่ห่างจากอำเภอ (อำเภอที่หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่) .....กิโลเมตร

4.17 หมู่บ้านนี้มีรถประจำทางผ่านหรือไม่

1. **มี** 2. **ไม่มี** (ข้ามไปถามข้อ 4.17.3)

↓

4.17.1 หมู่บ้านนี้มีรถประจำทางผ่านวันละกี่เที่ยว .....เที่ยว

4.17.2 ความถี่ในการเดินรถเป็นอย่างไร *(ระบุเป็นเวลา เช่น ทุกครึ่งชั่วโมง หรือทุกชั่วโมง)*
.....

4.17.3 **(ถ้าไม่มี)** ระยะทางจากหมู่บ้านไปถึงจุดที่มีรถประจำทางผ่านกี่กิโลเมตร
..... กิโลเมตร

ส่วนที่ 5 : การศึกษา

5.1 หมู่บ้านนี้มีโรงเรียน / สถานศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน หรือไม่

1. **มี** 2. **ไม่มี**

↓

5.1.1 **ถ้ามี** โรงเรียนอะไรบ้าง

ชื่อโรงเรียน /สถานศึกษา	โรงเรียนนี้ตั้งเมื่อปี พ.ศ.	ประเภทของโรงเรียน 1. รัฐบาล 2. เอกชน	สอนจากชั้นอะไร ถึงชั้นอะไร		จำนวนนักเรียนในหมู่บ้านที่กำลังเรียนอยู่ในแต่ละชั้นของโรงเรียนนี้ (อายุไม่เกิน 18 ปี)			
			ชั้นต่ำสุด	ชั้นสูงสุด	เด็กเล็ก	ป.1– ป.6	ม.1 – ม.3	ม.4 ขึ้นไป

5.2 เด็กนักเรียนในหมู่บ้านนี้ทุกคนเข้าเรียนในโรงเรียนที่กล่าวถึงในข้อ 5.1.1 ข้างต้นหรือไม่ หรือว่ายังมีนักเรียนบางคนของหมู่บ้านนี้ไปเรียนที่โรงเรียนอื่นอีก

1. นักเรียนทั้งหมดของหมู่บ้านนี้เข้าเรียนในโรงเรียนที่กล่าวมาในข้อ 5.1.1
2. มีนักเรียนบางส่วนไปเรียนที่โรงเรียนอื่น

↓

5.2.1 **ถ้ามี** นักเรียนบางส่วนจากหมู่บ้านนี้ไปเรียนที่อื่น นักเรียนจากหมู่บ้านนี้ไปเรียนที่โรงเรียนอะไรบ้าง (นับเฉพาะที่ไปเช้า-เย็นกลับ)

ชื่อ โรงเรียน / สถานศึกษา	ประเภทของ โรงเรียน 1. รัฐบาล 2. เอกชน 3. อื่นๆ (ระบุ)...	ที่ตั้งโรงเรียน / สถานศึกษา				สอนจากชั้นอะไร ถึงชั้นอะไร		จำนวนนักเรียนในหมู่บ้านนี้ที่กำลังเรียนอยู่ในแต่ละชั้นของโรงเรียนต่อไปนี้ (อายุไม่เกิน 18 ปี)			
		หมู่บ้าน/เมือง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ชั้นต่ำสุด	ชั้นสูงสุด	เด็กเล็ก	ป.1– ป.6	ม.1 – ม.3	ม.4 ขึ้นไป

ส่วนที่ 6 : ปัญหาสิ่งแวดล้อม *(แหล่งปัญหาไม่จำเป็นจะต้องเกิดจากหมู่บ้านนี้)*

6.1 หมู่บ้านนี้มีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้**ปุ๋ยเคมี**หรือไม่

1. มี (อธิบาย).....
.....
2. ไม่มี

6.2 หมู่บ้านนี้มีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้**ยาฆ่าแมลง**หรือไม่

1. มี (อธิบาย).....
.....
2. ไม่มี

6.3 หมู่บ้านนี้มีปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้**ยาฆ่าหญ้าหรือยาปราบวัชพืช**หรือไม่

1. มี (อธิบาย).....
.....
2. ไม่มี

6.4 หมู่บ้านนี้มีปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจาก**ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม**หรือไม่

1. มี (อธิบาย).....
.....
2. ไม่มี

6.5 หมู่บ้านนี้มีปัญหาทางสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกหรือไม่

1. มี (อธิบาย).....
.....
2. ไม่มี

ส่วนที่ 7 : การติดต่อสื่อสาร

7.1 ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้สามารถพูดภาษาอะไรได้บ้าง *(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)*

ก. ไทยกลาง
ข. ไทยอีสาน
ค. มอญ
ง. ลาวโซ่ง ลาวพวน
จ. พม่า
ฉ. กะเหรี่ยง
ช. จีน
ซ. อื่น ๆ (ระบุ).....

7.2 ภาษาอะไรที่ชาวบ้าน**<u>ส่วนใหญ่</u>**ใช้พูดจากันในชีวิตประจำวัน

.....

ส่วนที่ 8 : สุขภาพอนามัยและบริการสาธารณสุข

8.1 **<u>ในหมู่บ้านนี้</u>**มีสถานบริการสาธารณสุขหรือมีบุคลากรต่อไปนี้หรือไม่ *(ถ้ามี บันทึกจำนวน)*

ประเภทบริการสาธารณสุข	มี (ระบุ)……..	ไม่มี (✓)
<u>รัฐบาล</u>		
ก. โรงพยาบาลชุมชน	……..แห่ง	
ข. สถานีอนามัยประจำตำบล	……..แห่ง	
ค. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)	……..แห่ง	
ง. หน่วยมาลาเรีย	……แห่ง	
จ. อาสาสมัครมาลาเรีย (อมม.)	……คน	
ฉ. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	……คน	
ช. กองทุนยา / สหกรณ์ยา / ธนาคารยา	……..แห่ง	
ซ. อื่น ๆ (ระบุ)……	……	
<u>เอกชน</u>		
ฌ. โรงพยาบาลเอกชน	……..แห่ง	
ญ. คลินิกแพทย์เอกชน	……..ร้าน	
ฎ. คลินิกทำฟัน (ทันตแพทย์)	……คน	
ฏ. ร้านทำฟัน	……..ร้าน	
ฐ. สำนักงานผดุงครรภ์ / สถานพยาบาล	……..แห่ง	
ฑ. ผดุงครรภ์โบราณ *(หมอตำแย)* ที่ผ่านการอบรม	……คน	
ฒ. ผดุงครรภ์โบราณ *(หมอตำแย)* ที่ยังไม่ผ่านการอบรม	……คน	
ณ. หมอกลางบ้าน / หมอแผนโบราณ / หมอฉีดยา	……คน	
ด. ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	……..ร้าน	
ต. ร้านขายของทั่วไปที่มียาขายด้วย	……..ร้าน	
ถ. อื่น ๆ (ระบุ)……	……	

8.2 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** โรคที่เป็นปัญหาหลักของชุมชนนี้คือโรคอะไร

……

♠♠♠♠ จบการสัมภาษณ์ ♠♠♠♠

แบบสอบถามครัวเรือน

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
โครงการวิจัยกาญจนบุรี
ปี 2543

แบบสอบถามข้อมูลครัวเรือน

หมายเลขครัวเรือน __ __ __ __ __ __ __ __ __

ชื่อหัวหน้าครัวเรือน .....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล .....

บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล .....

อำเภอ ..... จังหวัดกาญจนบุรี

ทำเลที่ตั้ง 1. เทศบาล 2. ชนบท

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา.....

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 2 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา .....

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 3 1. ได้ 2. ไม่ได้ เพราะ .....

ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 1	ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 2	ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 3 .....
เริ่มเวลา.....	เริ่มเวลา.....	เริ่มเวลา.....
สิ้นสุดเวลา.....	สิ้นสุดเวลา.....	สิ้นสุดเวลา.....
รวมเวลา.....	รวมเวลา.....	รวมเวลา.....

พนักงานสัมภาษณ์ .....

ผู้ควบคุมภาคสนาม .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ผู้ตรวจแบบสอบถาม .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ผู้ลงรหัส .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลในครัวเรือน โดยถามผู้ที่อยู่ปกติในครัวเรือน

ลำดับที่	1.1 ชื่อ-นามสกุล	1.2 วันเดือนปีเกิด			1.3 อายุเต็มปี*	1.4 เพศ 1.ชาย 2.หญิง	1.5 ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน (ดูรหัส)
		วัน	เดือน	ปี			
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

* ข้อ 1.3 ถามเฉพาะผู้ไม่รู้ วัน/เดือน/ปีเกิด หรือรู้ปีไทย

รหัสข้อ 1.5 ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน

0. หัวหน้าครัวเรือน	4. บุตร	8. สะใภ้	12. เพื่อน
1. คู่สมรส	5. บุตรของบุตร	9. หลาน	13. ผู้อาศัย
2. พ่อ	6. พี่น้อง	10. เหลน	14. อื่น ๆ (ระบุ)……..
3. แม่	7. เขย	11. ญาติ	

1.6 **สถานภาพสมรส** (ดูรหัส)	1.7 **การศึกษา** บุคคลนี้จบการศึกษาสูงสุดชั้นใด (ระบุ)	1.8 **อาชีพ** **(ถามบุคคลที่มีอายุ 4 ปีขึ้นไป)** บุคคลนี้มีอาชีพอะไร (บันทึกลักษณะงานที่ทำ เช่น ทำนา ทำไร่ ครู เป็นต้น) 00 ไม่มีอาชีพ 95 นักเรียน/นักศึกษา	1.9 บุคคลนี้อาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้เกินกว่า 1 ปี ใช่หรือไม่ 1. ใช่ (ข้ามไปถามข้อ 1.12) 2. ไม่ใช่	1.10 บุคคลนี้มาอาศัยอยู่ครัวเรือนนี้ตั้งแต่เมื่อใด (เดือน... พ.ศ....)		1.11 ก่อนมาอาศัยอยู่ที่ครัวเรือนนี้ บุคคลนี้อาศัยอยู่ที่จังหวัดไหนมาก่อน
				เดือน	พ.ศ.	

รหัสข้อ 1.6 สถานภาพสมรส 1. โสด 2. สมรส 3. หม้าย 4. หย่า/แยก

ลำดับที่	1.1 **ชื่อ-นามสกุล**	1.12 บุคคลนี้ประกอบกิจวัตรประจำวันได้สะดวกใช่หรือไม่ 1. สะดวก (ข้ามไปถามข้อ 1.14) 2. ไม่สะดวก	1.13 บุคคลนี้มีความผิดปกติทางด้านใด (ระบุให้ครบ เช่น ขาขาด ตาบอด แขนขาด 2 ข้าง และพิการทางสมอง เป็นต้น)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

(ถามเฉพาะผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี และอายุ 70 ปีขึ้นไป)				1.18
ข้อ 1.14-1.16 เป็นคำถามเกี่ยวกับสุขภาพ**ในรอบหนึ่งเดือนที่ผ่านมา**			1.17 **ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา**	**(ถามผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป)**
1.14 บุคคลนี้เคยเจ็บป่วย/ไม่สบายหรือไม่ 1. เคย 2. ไม่เคย (ข้ามไปถามข้อ 1.17)	1.15 บุคคลนี้เคยเจ็บป่วย/ไม่สบายเป็นโรคหรือมีอาการอะไร (ระบุโรคสุดท้าย).....	1.16 บุคคลนี้รักษาตัวอย่างไรเมื่อเจ็บป่วย/ไม่สบาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ดูรหัส)	บุคคลนี้ป่วยเป็นโรคอะไรบ้างหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ดูรหัส)	บุคคลนี้เป็นสมาชิกกลุ่มชมรมพัฒนาหรือไม่ 1. เป็น 2. ไม่เป็น 3. ไม่ทราบ

รหัสข้อ 1.16 การรักษา

0. ไม่ได้รักษา
1. หา/ซื้อยามารักษาเอง
2. ไปสถานีอนามัย
3. ไปคลินิก
4. ไปโรงพยาบาลเอกชน
5. ไปหน่วยมาลาเรีย
6. ไปโรงพยาบาลของรัฐ
7. หาหมอยาสมุนไพร/หมอพื้นบ้าน
8. หมอไสยศาสตร์
9. รักษาตัวเองโดยไม่ได้ใช้ยา เช่น เช็ดตัว ไม่กินของแสลง
10. อื่นๆ (ระบุ).....

รหัสข้อ 1.17 โรค

0. ไม่ป่วย
1. ไข้หวัด
2. มาลาเรีย
3. เท้าช้าง
4. วัณโรค
5. ท้องร่วง
6. ไทฟอยด์
7. อื่น ๆ .....

ส่วนที่ 2 : ลักษณะของครัวเรือน

2.1 โดยปกติแล้ว คนในครัวเรือนนี้ใช้ภาษาอะไรพูดกันในครอบครัว *(ตอบได้ข้อเดียว)*

1. ไทยกลาง
2. ไทยอีสาน
3. มอญ
4. ลาวโซ่ง ลาวพวน
5. พม่า
6. กะเหรี่ยง
7. จีน
8. อื่น ๆ (ระบุ .....)

2.2 คนในครัวเรือนนี้ ใช้ภาษาอื่นพูดกันในครัวเรือนอีกหรือไม่

1. พูด
2. ไม่พูด (ข้ามไปถามข้อ 2.3)

2.2.1 *ภาษาที่พูดได้ คือภาษาอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. ไทยกลาง
ข. ไทยอีสาน
ค. มอญ
ง. ลาวโซ่ง ลาวพวน
จ. พม่า
ฉ. กะเหรี่ยง
ช. จีน
ซ. อื่น ๆ (ระบุ .....)

2.3 ครัวเรือนนี้มีไฟฟ้าใช้หรือไม่

1. มี มีใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ..... หรือประมาณ ..... ปีมาแล้ว
2. ไม่มี

2.4 ครัวเรือนนี้ใช้เชื้อเพลิงชนิดใดในการทำอาหารในชีวิตประจำวัน *(โดยเรียงลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย)*

ก. ฟืน ลำดับที่ .....
ข. ถ่าน ลำดับที่ .....
ค. แก๊ส ลำดับที่ .....
ง. ไฟฟ้า ลำดับที่ .....
จ. อื่น ๆ (ระบุ .....) ลำดับที่ .....

2.5 ครัวเรือนนี้มีท่อน้ำประปาส่งถึงครัวเรือนหรือไม่

1. มี มีใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ..... หรือประมาณ ..... ปีมาแล้ว
2. ไม่มี

2.6 น้ำที่ครัวเรือนนี้**ใช้ดื่ม**มาจากแหล่งน้ำใด *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. น้ำฝน ค. แหล่งน้ำธรรมชาติ จ. บ่อบาดาล
ข. ประปา ง. บ่อน้ำตื้น ฉ. ซื้อน้ำดื่ม

2.7 น้ำที่ครัวเรือนนี้**ใช้**มาจากแหล่งน้ำใด *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. น้ำฝน ค. แหล่งน้ำธรรมชาติ จ. บ่อบาดาล
ข. ประปา ง. บ่อน้ำตื้น ฉ. ซื้อน้ำใช้

2.8 ครอบครัวของคุณเป็นเจ้าของสิ่งเหล่านี้หรือ ไม่ (ถ้ามี) มีเป็นจำนวนเท่าไร **(อ่านให้ฟังทุกข้อ)**

สิ่งของ	2.8.1 จำนวนรวม (ถ้าไม่มีใส่ 0)	2.8.2 คุณซื้อ/ได้สิ่งของชิ้นล่าสุดกี่ปีมาแล้ว (ถ้าน้อยกว่า 1 ปีให้ใส่ 0)
1. โทรทัศน์ขาว-ดำ		
2. โทรทัศน์สี		
3. วีดีโอ/VCD		
4. จานดาวเทียม		
5. เครื่องเสียง		
6. โทรศัพท์มือถือ		
7. โทรศัพท์		
8. วิทยุติดตามตัว (pager)		
9. คอมพิวเตอร์		
10. พัดลม		
11. เครื่องปรับอากาศ		
12. จักรเย็บผ้า		
13. เครื่องซักผ้า		
14. เตาแก๊ส		
15. หม้อหุงข้าวไฟฟ้า		
16. ไมโครเวฟ		
17. ตู้เย็น		
18. รถจักรยาน		
19. รถมอเตอร์ไซด์		
20. รถอีแต๋น		
21. รถยนต์ (ระบุรุ่นปีรถยนต์)		
22. รถปิคอัพ (4 ล้อ) (ระบุรุ่นปีรถยนต์)		
23. รถบรรทุก (รถ 6 ล้อหรือมากกว่า) (ระบุรุ่นปีรถยนต์)		
24. อื่น ๆ ระบุ ……..		

ส่วนที่ 3 : การใช้ที่ดินและผลิตผลทางการเกษตร

3.1 ครัวเรือนนี้มีที่ดิน**<u>ที่เป็นของตนเอง</u>**ทั้งหมดกี่แปลง (ถ้าไม่มีใส่ 0)

จำนวนที่ดินทั้งหมด …….. แปลง

จำนวนเนื้อที่แปลงที่ 1 …… ไร่ ……. งาน ……..ตารางวา

จำนวนเนื้อที่แปลงที่ 2 …… ไร่ ……. งาน ……..ตารางวา

จำนวนเนื้อที่แปลงที่ 3 …… ไร่ ……. งาน ……..ตารางวา

จำนวนเนื้อที่แปลงที่ 4 …… ไร่ ……. งาน ……..ตารางวา

จำนวนเนื้อที่แปลงที่ 5 …… ไร่ ……. งาน ……..ตารางวา

3.2 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** ครัวเรือนนี้**ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร**หรือไม่

1. ใช้ 2. ไม่ใช้ (ข้ามไปข้อ 4.1)

↓

โปรดบันทึกรายละเอียดของการใช้ที่ดินแต่ละแปลง เช่น ทำนา ปลูกพืชไร่ (อ้อย มันสำปะหลัง ฯลฯ) ปลูกป่า ปลูกหญ้า และอื่น ๆ

แปลงที่	ความเป็นเจ้าของ 1. เป็นเจ้าของเอง 2. เช่า 3. อื่นๆ (ระบุ).....	กิจกรรมที่ 1			กิจกรรมที่ 2		
		การใช้ที่ดิน 1. ทำนา 2. ทำไร่ (ระบุ)..... 3. อื่น ๆ (ระบุ).....	ช่วงเวลาของการทำกิจกรรม (เดือน - เดือน)	จำนวนที่ดินที่ใช้ (ไร่)	การใช้ที่ดิน 1. ทำนา 2. ทำไร่ (ระบุ)..... 3. อื่น ๆ (ระบุ).....	ช่วงเวลาของการทำกิจกรรม (เดือน - เดือน)	จำนวนที่ดินที่ใช้ (ไร่)
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							

3.3 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** ครัวเรือนนี้มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรเป็นเงินเท่าไร (จากที่ดินในข้อ 3.2)

……..บาท/ปี

ส่วนที่ 4 : ความช่วยเหลือของบุคคลในครัวเรือน

4.1 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** สมาชิกครัวเรือนได้ส่งเงิน/สิ่งของไป**ช่วยเหลือสมาชิกในครัวเรือนที่ไปอยู่ที่อื่น** หรือไม่

1. ส่ง ↓ 2. ไม่ส่ง

ส่งไปช่วยเหลือใคร (ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน)	จำนวนเงิน (บาท/ปี)	จำนวนสิ่งของ (ระบุ) ..... (ชิ้น/ปี และราคาต่อชิ้น)
ก. คู่สมรส		
ข. พ่อ		
ค. แม่		
ง. บุตร		
จ. บุตรของบุตร		
ฉ. พี่น้อง		
ช. เขย		
ซ. สะใภ้		
ฌ. หลาน		
ญ. เหลน		
ฎ. ญาติ		
ฐ. อื่นๆ (ระบุ)		

4.2 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** ครัวเรือนของคุณได้รับความช่วยเหลือทั้งในรูปตัวเงินและสิ่งของจากสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่นหรือจากปู่-ย่า ตา-ยาย ที่อยู่ที่อื่น (นอกครัวเรือน) หรือหน่วยงานต่าง ๆ บ้างหรือไม่

1. ได้รับ 2. ไม่ได้รับ

ได้รับความช่วยเหลือจาก	จำนวนเงิน (บาท/ปี)	จำนวนสิ่งของ (ระบุ) ..... (ชิ้น/ปี และราคาต่อชิ้น)
ก. สมาชิกครัวเรือนที่อยู่ที่อื่น (ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน) 1. คู่สมรส		
2. พ่อ		
3. แม่		
4. บุตร		
5. บุตรของบุตร		
6. พี่น้อง		
7. เขย		
8. สะใภ้		
9. หลาน		
10. เหลน		
11. ญาติ		
12. อื่นๆ (ระบุ)		
ข. แหล่งอื่น ๆ 1. เงินสงเคราะห์หรือเบี้ยยังชีพผู้พิการ		-
2. เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย		-
3 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ		-
4. เงินจากประกันสังคม (เช่น เงินชดเชยจากการถูกเลิกจ้าง)		-
5. เงินช่วยเหลือบุตรจากรัฐบาล		-
6. เงินกู้เพื่อการศึกษาบุตร		-
7. เงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพ		-
8. อื่น ๆ (ระบุ)		

4.3 ครัวเรือนนี้มีหนี้สินบ้างหรือไม่ (อาจเป็นหนี้สินในรูปตัวเงิน ข้าว สินค้าผ่อนส่ง หรืออื่น ๆ)

1. มี (ระบุจำนวน ..... บาท) 2. ไม่มี

ส่วนที่ 5 : การตาย

พนักงานสัมภาษณ์: เกริ่นนำว่า เนื่องจากขณะนี้มีการตกจดทะเบียนการตายมาก ดังนั้นจึงใคร่ขอทราบเกี่ยวกับประวัติการตายของบุคคลในครัวเรือนนี้<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>

5.1 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** ครัวเรือนนี้มีสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้เสียชีวิตหรือไม่

1. มี ↓ 2. ไม่มี

5.1.1 ชื่อ-นามสกุล	5.1.2 วันเดือนปีที่เกิด			5.1.3 วันเดือนปีที่เสียชีวิต			5.1.4 รวมอายุ (เต็มปี) เมื่อเสียชีวิต*	5.1.5 เพศ 1.ชาย 2.หญิง	5.1.6 สาเหตุที่เสียชีวิต (ดูรหัส)	5.1.7 ระบุโรคที่ทำให้บุคคลนี้เสียชีวิต 1. 2. 3.	5.1.8 คุณได้แจ้งจดทะเบียนการตายหรือไม่ 1. แจ้ง แจ้งที่ไหน (ระบุ)..... 2. ไม่ได้แจ้ง เพราะอะไร .....
	วัน	เดือน	ปี	วัน	เดือน	ปี					
1.											
2.											
3.											

* ข้อ 5.1.4 ถามเฉพาะที่ไม่รู้ วัน/เดือน/ปีเกิด

รหัส ข้อ 5.1.6 สาเหตุที่เสียชีวิต
1. เจ็บป่วย/ไม่สบาย
2. อุบัติเหตุ (ถามต่อข้อ 5.1.8)
3. ตายตามอายุขัย (ถามต่อข้อ 5.1.8)
4. ฆาตกรรม (ถามต่อข้อ 5.1.8)
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

♣♣♣♣ *จบการสัมภาษณ์* ♣♣♣♣

ความเห็นของพนักงานสัมภาษณ์

♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠

พนักงานสัมภาษณ์ : เมื่อคุณเสร็จการสัมภาษณ์รายนี้ โปรดตอบคำถามต่อไปนี้อย่างตรงไปตรงมา

1. สถานที่ที่ทำการสัมภาษณ์เป็นอย่างไร
   1. ปราศจากสิ่งรบกวน/มีความเป็นส่วนตัวมาก
   2. มีสิ่งรบกวนบ้างแต่ไม่มีผลกระทบต่อการสัมภาษณ์
   3. มีสิ่งรบกวนและมีผลกระทบต่อการสัมภาษณ์พอสมควร
   4. มีสิ่งรบกวนมากจนต้องหยุดการสัมภาษณ์บ่อยๆ / เสียบรรยากาศ

2. มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ร่วมในการสัมภาษณ์นี้หรือไม่
   1. มีตั้งแต่ต้นจนจบ
   2. มีเฉพาะบางตอนของการสัมภาษณ์
   3. ไม่มีตลอดการสัมภาษณ์ (ข้ามไปถามข้อ 5)

3. ถ้ามีบุคคลอื่นอยู่ในที่สัมภาษณ์ ใครอยู่ในที่สัมภาษณ์บ้าง *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*
   ก. บุคคลในครอบครัวของผู้ตอบ
   ข. เพื่อนของผู้ตอบ
   ค. เพื่อนบ้าน
   ง. บุคคลอื่น ๆ ระบุ.....

4. มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ตอบหรือออกความเห็นช่วยผู้ตอบหรือไม่
   1. มีมาก
   2. มีเป็นบางตอน
   3. มีน้อย
   4. ไม่มี

5. ผู้ตอบให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพียงใด
   1. ให้ความร่วมมือดีมาก
   2. ให้ความร่วมมือดี
   3. ให้ความร่วมมือปานกลาง
   4. ให้ความร่วมมือน้อย

6. ผู้ตอบมีปฏิกิริยาอย่างไรในการให้สัมภาษณ์
   1. สนุกในการตอบคำถาม
   2. เฉย ๆ
   3. มีท่าทีไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์บางเรื่อง (ระบุเรื่อง/ข้อ).....
   4. แสดงท่าทีไม่ค่อยพอใจในบางคำถาม (ระบุเรื่อง/ข้อ).....

7. โดยทั่วไปคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างไร
   1. ดีมาก
   2. ดี
   3. พอใช้
   4. ไม่ดี

แบบสอบถามบุคคล

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
โครงการวิจัยกาญจนบุรี
ปี 2543

แบบสอบถามส่วนบุคคล
ถามเฉพาะบุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป

หมายเลขครัวเรือน __ __ __ __ __ __ __ __ __

ลำดับบุคคล __ __

ชื่อผู้ให้ข้อมูล .....

ชื่อหัวหน้าครัวเรือน .....

บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล .....

อำเภอ ..... จังหวัดกาญจนบุรี

ทำเลที่ตั้ง 1. เทศบาล 2. ชนบท

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา.....

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 2 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา .....

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 3 1. ได้ 2. ไม่ได้ เพราะ .....

ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 1	ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 2	ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 3 .....
เริ่มเวลา.....	เริ่มเวลา.....	เริ่มเวลา.....
สิ้นสุดเวลา.....	สิ้นสุดเวลา.....	สิ้นสุดเวลา.....
รวมเวลา.....	รวมเวลา.....	รวมเวลา.....

พนักงานสัมภาษณ์ .....

ผู้ควบคุมภาคสนาม .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ผู้ตรวจแบบสอบถาม .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ผู้ลงรหัส .....วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 คุณเกิดเมื่อไร

วัน ..... เดือน ..... ปี .....

1.2 คุณอายุเท่าไร *

อายุ (เต็มปี) .....ปี

1.3 เพศของผู้ให้สัมภาษณ์ (ให้พนักงานสัมภาษณ์ระบุ)

1. ชาย 2. หญิง

1.4 คุณมีสถานภาพสมรสอะไร

1. โสด 3. หม้าย
2. สมรส 4. หย่า/แยก

1.5 คุณจบการศึกษาสูงสุดชั้นอะไร เมื่อปี พ.ศ. อะไร (หรือเมื่ออายุเท่าไร)

จบการศึกษาสูงสุดชั้น.....

เมื่อ พ.ศ. ..... หรืออายุเมื่อจบชั้นสูงสุด.....

* บันทึกเฉพาะผู้ไม่รู้ วัน/เดือน/ปีเกิด หรือตอบเป็นปีไทย

ส่วนที่ 2 : อาชีพ และรายได้

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็นการถามถึงประวัติอาชีพและรายได้
ตั้งแต่เมษายน 2542 ถึงปัจจุบัน

เดือน	2.1 คุณมี**อาชีพหลัก** ทำอะไร (บันทึกลักษณะงานที่ทำ เช่น ทำนา ทำไร่มัน ครู เป็นต้น) 0 ไม่ได้ทำงาน (ข้ามไปถามข้อ 2.5 และไม่ต้องถามเกี่ยวกับอาชีพรอง)	2.2 งานดังกล่าวเป็นงานประเภทใด (ใส่โดยไม่ต้องถาม) (ดูรหัส)	2.3 คุณมีสถานภาพการทำงานเป็นอะไร (ดูรหัส)	2.4 คุณมีรายได้เดือนละเท่าไร (บาท)	2.5 **(ถามเฉพาะคนที่ไม่ได้ทำงาน)** สาเหตุที่คุณไม่ทำงานคืออะไร (ดูรหัส)	2.6 คุณมี**อาชีพรอง** ทำอะไร (บันทึกลักษณะงานที่ทำ เช่น ทำนา ทำไร่มัน ครู เป็นต้น) 0 ไม่มีอาชีพรอง (ข้ามไปถามส่วนที่ 3)	2.7 งานดังกล่าวเป็นงานประเภทใด (ใส่โดยไม่ต้องถาม) (ดูรหัส)	2.8 คุณมีสถานภาพการทำงานเป็นอะไร (ดูรหัส)	2.9 คุณมีรายได้เดือนละเท่าไร (บาท)
เมษายน 42									
พฤษภาคม 42									
มิถุนายน 42									
กรกฎาคม 42									
สิงหาคม 42									
กันยายน 42									
ตุลาคม 42									
พฤศจิกายน 42									
ธันวาคม 42									
มกราคม 43									
กุมภาพันธ์ 43									
มีนาคม 43									
เมษายน 43									
พฤษภาคม 43									
มิถุนายน 43									
กรกฎาคม 43									
สิงหาคม 43									

รหัสข้อ 2.2 และ 2.7 ประเภทของงาน :
1. เกษตรกรรม
2. การขุดแร่โลหะและอโลหะ
3. อุตสาหกรรม/หัตถกรรม
4. การก่อสร้าง
5. สาธารณูปโภค/สุขาภิบาล
6. พาณิชยกรรม
7. การขนส่งและสื่อสาร
8. บริการ
9. อื่น ๆ ระบุ .....

รหัสข้อ 2.3 และ 2.8 สถานภาพการทำงาน :
1. ลูกจ้างเอกชน
2. ลูกจ้างรัฐบาล
3. ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ
4. นายจ้าง
5. ทำธุรกิจส่วนตัว
6. ช่วยธุรกิจครอบครัว
7. รับงานมาทำที่บ้าน
8. รับจ้างทั่วไป

รหัสข้อ 2.5 สาเหตุที่ไม่ทำงาน :
1. ทำงานบ้าน
2. เรียนหนังสือ
3. รอฤดูกาล/ช่วยธุรกิจครอบครัว
4. เกษียณ
5. ป่วยจนไม่สามารถทำงานได้
6. ไม่สมัครใจทำงาน
7. เลี้ยงลูก/หลาน
8. ดูแลผู้สูงอายุ
9. อื่น ๆ (ระบุ) .....

ส่วนที่ 3 : การย้ายถิ่น

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็น<u>คำถามทุกคน</u>เกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ประวัติการย้ายถิ่น

3.1 บ้านเกิดของคุณอยู่ที่ไหน

หมู่ที่ …… หมู่บ้านชื่อ …… ตำบล ……..……..…..

อำเภอ …….…….. จังหวัด ……..…….. ประเทศ……..……..

3.2 บ้านเกิดของคุณนั้นตั้งอยู่ในเขตหรือนอกเขตเทศบาล / เขตสุขาภิบาล (ในเวลาที่เกิด)

1. ในเขตเทศบาล 2. นอกเขตเทศบาล 3. สุขาภิบาล

3.3 **<u>ตั้งแต่เดือนเมษายน</u>** <u>2542</u> ถึงปัจจุบัน คุณเคย**<u>ไปอยู่ที่อื่นเกินหนึ่งเดือน</u>** หรือไม่

1. เคย (ถามต่อข้อ 3.3.1) 2. ไม่เคย (ข้ามไปถามข้อ 3.4)

คุณเคยไปอยู่ที่ไหนมาบ้าง ตั้งแต่เมษายน 2542 ถึงปัจจุบัน (ถามเฉพาะผู้เคยไปอยู่ที่อื่นในช่วงดังกล่าว)

3.3.1 เดือน	3.3.2 หมู่บ้าน (ระบุชื่อ) 0 ในเมือง (ระบุชื่อ เทศบาล/ สุขาภิบาล)	3.3.3 ตำบล	3.3.4 อำเภอ	3.3.5 จังหวัด	3.3.6 ประเทศ
เมษายน 42					
พฤษภาคม 42					
มิถุนายน 42					
กรกฎาคม 42					
สิงหาคม 42					
กันยายน 42					
ตุลาคม 42					
พฤศจิกายน 42					
ธันวาคม 42					
มกราคม 43					
กุมภาพันธ์ 43					
มีนาคม 43					
เมษายน 43					
พฤษภาคม 43					
มิถุนายน 43					
กรกฎาคม 43					
สิงหาคม 43					

3.3.7 บุคคลที่อยู่ด้วยในขณะนั้น (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ) (ดูรหัส)	3.3.8 เหตุผลที่อยู่ที่นั่น (เหตุผลสำคัญที่สุดเพียงข้อเดียว) (ดูรหัส)	3.3.9 งานที่ทำคืออะไร (บันทึกลักษณะงานที่ทำ) 0 ไม่ได้ทำงาน (ข้ามไปถามข้อ 3.3.11)	3.3.10 จำนวนเงิน/สิ่งของที่ส่งกลับหรือนำกลับมา (บาท)	3.3.11 เหตุผลที่**ย้ายออก**จากที่นั่น (เหตุผลสำคัญที่สุดเพียงข้อเดียว) (ดูรหัส)

รหัสข้อ 3.3.7 **บุคคลที่อยู่ด้วยในขณะนั้น** :

0 อยู่คนเดียว	3 แม่	6 บุตร	9 สะใภ้	12 นายจ้าง
1 คู่สมรส	4 พ่อบุญธรรม	7 บุตรของบุตร	10 ครอบครัวอื่น	13 อื่น (ระบุ).....
2 พ่อ	5 แม่บุญธรรม	8 เขย	11 เพื่อน	

รหัสข้อ 3.3.8 **เหตุผลที่อยู่ที่นั่น และข้อ** 3.3.11 **เหตุผลที่ย้ายออกจากที่นั่น** :

1 หางานทำ	4 เยี่ยมเพื่อน	7 บวช	10 รักษาโรค
2 ทำงานตามฤดูกาล	5 เยี่ยมญาติ	8 เป็นทหาร	11 กลับบ้าน
3 ทำงาน	6 เรียนหนังสือ	9 ตามคู่สมรส	12 อื่น (ระบุ).....

3.4 ในช่วง 12 เดือนข้างหน้านี้ คุณคิดว่าจะไปอาศัยอยู่ที่อื่นเป็น**<u>ระยะเวลานานกว่าหนึ่งเดือน</u>** หรือไม่

1. คิด 2. ไม่คิด 3. ไม่แน่ใจ

↓

3.4.1 คุณคิดว่าจะไปอยู่ที่ไหนในอีก 12 เดือนข้างหน้านี้ (ระบุ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด)
หมู่บ้านที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล .....
อำเภอ ..... จังหวัด ..... ประเทศ .....

3.4.2 สถานที่ที่คุณวางแผนจะไปอยู่นั้นเป็นเขตเทศบาล หรือนอกเขตเทศบาล
1. เขตเทศบาล 2. นอกเขตเทศบาล 3. สุขาภิบาล

3.4.3 คุณคิดว่าจะย้ายไปเมื่อไร
เดือน ..... พ.ศ. .....

3.4.4 คุณคิดว่าอยู่ที่นั่นนานกี่เดือน
..... เดือน

3.4.5 บุคคลที่คุณรู้จักในสถานที่ที่คิดว่าจะไปอาศัยอยู่ด้วย ณ ที่นั้น *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

ก. คนเดียว	จ. บุตร	ฌ. นายจ้าง
ข. คู่สมรส	ฉ. บุตรของบุตร	ญ. อื่น ๆ (ระบุ) .....
ค. พ่อ	ช. ครอบครัวอื่น	
ง. แม่	ซ. เพื่อน	

3.4.6 เหตุผลที่คุณจะไปที่นั่น (<u>เหตุผลสำคัญที่สุด</u>)

1. หางานทำ	5. เยี่ยมญาติ	9. ตามคู่สมรส
2. ทำงานตามฤดูกาล	6. เรียนหนังสือ	10. รักษาโรค
3. ทำงาน	7. บวช	11. กลับบ้าน
4. เยี่ยมเพื่อน	8. เป็นทหาร	12. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 4 : สุขภาพอนามัย

4.1 คุณมี**โรคประจำตัว** (โรคที่เป็น ๆ หาย ๆ) บ้างหรือไม่

1. มี ↓ 2. ไม่มี

4.1.1 **โรคหรืออาการป่วยประจำตัว**	4.1.2 **เป็นมานานเท่าไร** (ประมาณ)	4.1.3 **วิธีการรักษา** (ดูรหัส)	4.1.4 **เหตุผลของการเลือกวิธีการรักษาแต่ละวิธี** (ดูรหัส)
1……	……ปี	1 ……	1 ……
……	……เดือน	2 ……	2 ……
……		3 ……	3 ……
……		4 ……	4 ……
2……	……ปี	1 ……	1 ……
……	……เดือน	2 ……	2 ……
……		3 ……	3 ……
……		4 ……	4 ……

<u>รหัสข้อ 4.1.3 วิธีการรักษา</u>

0 ไม่ได้รักษา
1 หา/ซื้อยามารักษาเอง
2 ไปสถานีอนามัย
3 ไปคลินิก
4 ไปโรงพยาบาลเอกชน
5 ไปหน่วยมาลาเรีย
6 ไปโรงพยาบาลของรัฐ (ระบุ)…….
7 ไปศูนย์กามโรคและโรคเอดส์
8 หาหมอยาสมุนไพร/หมอพื้นบ้าน
9 หมอไสยศาสตร์
10 รักษาตัวเองโดยไม่ได้ใช้ยา เช่น เช็ดตัว ไม่กินของแสลง
11 อื่น ๆ (ระบุ) ……..

<u>รหัสข้อ 4.1.4 เหตุผลของการเลือกวิธีการรักษาแต่ละวิธี</u>

1 เป็นน้อย/ อาการไม่หนัก
2 ไม่ชอบกินยา
3 กลัวจะดื้อยา
4 ไม่สบายบ่อย ส่วนมากหายเอง
5 ไม่มีเงิน
6 ขี้เกียจไป
7 ซื้อยากินก็หาย
8 ลองซื้อยามากินก่อน
9 ไม่เสียเวลา
10 เป็นมาก ๆ /อาการหนัก
11 บริการดี สุภาพ
12 เร็ว สะดวก
13 กินยาแล้วไม่หาย
14 ใกล้บ้าน
15 ราคาถูก
16 ไปคลินิกไม่หาย
17 รักษาดี
18 ใช้ตามสิทธิ์การเบิกค่ารักษาพยาบาล / มีบัตรประกันสุขภาพ
19 อื่น ๆ (ระบุ) ……..

4.2 **<u>ในรอบหนึ่งเดือนที่ผ่านมา</u>** คุณเจ็บป่วยหรือรู้สึกไม่สบายบ้างหรือไม่ (รวมการเจ็บป่วยทุกชนิด ทั้งที่เป็นเล็กๆ น้อยๆ และที่เป็นมากๆ รวมทั้งอุบัติเหตุ)

1. ป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย ↓ 2. ไม่ป่วย

4.2.1 **โรคหรืออาการที่เจ็บป่วย<u>ในรอบหนึ่งเดือนที่ผ่านมา</u>** (ระบุอาการโดยละเอียด)	4.2.2 **วิธีการรักษาตั้งแต่ต้น** (ดูรหัส)	4.2.3 **เหตุผลหลักของการเลือกวิธีการรักษาแต่ละวิธี** (ดูรหัส)
1……	1 ……....	1 …….……
……	2 ……....	2 …….……
……	3 ……....	3 …….……
2……	1 ……....	1 …….……
……	2 ……....	2 …….……
……	3 ……....	3 …….……
3……	1 ……....	1 …….……
……	2 ……....	2 …….……
……	3 ……....	3 …….……

<u>รหัสข้อ 4.2.2 วิธีการรักษา</u>

0 ไม่ได้รักษา
1 หา/ซื้อยามารักษาเอง
2 ไปสถานีอนามัย
3 ไปคลินิก
4 ไปโรงพยาบาลเอกชน
5 ไปหน่วยมาลาเรีย
6 ไปโรงพยาบาลของรัฐ (ระบุ)……
7 ไปศูนย์กามโรคและโรคเอดส์
8 หาหมอยาสมุนไพร/หมอพื้นบ้าน
9 หมอไสยศาสตร์
10 รักษาตัวเองโดยไม่ได้ใช้ยา เช่น เช็ดตัว ไม่กินของแสลง
11 อื่น ๆ (ระบุ) ……..

<u>รหัสข้อ 4.2.3 เหตุผลหลักของการเลือกวิธีการรักษาแต่ละวิธี</u>

1 เป็นน้อย/ อาการไม่หนัก
2 ไม่ชอบกินยา
3 กลัวจะดื้อยา
4 ไม่สบายบ่อย ส่วนมากหายเอง
5 ไม่มีเงิน
6 ขี้เกียจไป
7 ซื้อยากินก็หาย
8 ลองซื้อยามากินก่อน
9 ไม่เสียเวลา
10 เป็นมาก ๆ /อาการหนัก
11 บริการดี สุภาพ
12 เร็ว สะดวก
13 กินยาแล้วไม่หาย
14 ใกล้บ้าน
15 ราคาถูก
16 ไปคลินิกไม่หาย
17 รักษาดี
18 ใช้ตามสิทธิ์การเบิกค่ารักษาพยาบาล / มีบัตรประกันสุขภาพ
19 อื่น ๆ (ระบุ) ……..

พนักงานสัมภาษณ์ : ถ้าข้อ 4.1 และ/หรือ ข้อ 4.2 ตอบ 1 ให้ข้ามไปถามข้อ 4.4

4.3 **ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา** คุณเคยเลือกวิธีการรักษาต่อไปนี้บ้างหรือไม่ *(ถามทีละข้อ)* เมื่อคุณเจ็บป่วยหรือไม่สบาย

วิธีการรักษา	**เคยรักษาด้วยวิธีนี้หรือไม่**		**ถ้าเคยในกรณีใด** (ระบุโรคที่เป็นและเหตุผล)	
	1. เคย	2. ไม่เคย	โรค	เหตุผล (รหัส)*
4.3.1 ปล่อยให้หายเอง	1	2		
4.3.2 หา/ ซื้อยามากิน	1	2		
4.3.3 ไปสถานีอนามัย	1	2		
4.3.4 ไปคลินิก	1	2		
4.3.5 ไปโรงพยาบาลเอกชน	1	2		
4.3.6 ไปหน่วยมาลาเรีย	1	2		
4.3.7 ไปโรงพยาบาลของรัฐ	1	2		
4.3.8 ไปศูนย์กามโรคและโรคเอดส์	1	2		
4.3.9 ไปหาหมอยาสมุนไพรหรือหมอพื้นบ้าน	1	2		
4.3.10 หมอไสยศาสตร์	1	2		
4.3.11 รักษาตัวเองโดยไม่ได้ใช้ยา เช่น เช็ดตัว ไม่กินของแสลง	1	2		
4.3.12 วิธีอื่นๆ (ระบุ)	1	2		

*** ดูรหัสข้อ** 4.2.3

4.4 **<u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u>** คุณเคยกินอาหาร**ประเภทเนื้อสัตว์ดิบ ๆ สุก ๆ** บ้างหรือไม่ **ถ้ากิน**บ่อยครั้งเพียงใด

1. ไม่เคยเลย (ข้ามไปถามข้อ 4.5)
2. นานๆ ครั้ง
3. อาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง
4. ทุกวัน/ เกือบทุกวัน

4.4.1 อาหารประเภทเนื้อสัตว์ดิบ ๆ สุก ๆ ที่คุณกินประจำคืออาหารชนิดอะไร

1. ……..……
2. ……..……
3. ……..……

4.5 คุณนอนในมุ้ง/ มุ้งลวดหรือไม่

1. ไม่ได้นอนในมุ้ง
2. นอนในมุ้งเป็นบางวัน
3. นอนในมุ้งทุกวัน/นอนในห้องแอร์
4. อื่น ๆ (ระบุ)……..

4.6 คุณใช้ส้วมเวลาถ่ายอุจจาระ**<u>เป็นประจำ</u>**หรือไม่

1. ไม่ได้ใช้
2. ใช้เป็นบางครั้ง
3. ใช้เป็นประจำ

4.7 ปัจจุบันคุณบริโภคสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ และ (**<u>ถ้าบริโภค</u>**) บ่อยครั้งเพียงใด

ประเภท	**บริโภคหรือไม่** 1. บริโภค 2. ไม่บริโภค	**บริโภคบ่อยครั้งแค่ไหน** (ดูรหัส)	**จำนวนบริโภค** ต่อวันหรือต่อครั้ง
ก. บุหรี่			/วัน
ข. เบียร์			/วัน
ค. เหล้า/ยาดอง			/วัน
ง. เครื่องดื่มชูกำลัง			/วัน
จ. กาแฟ (กระป๋อง)			/วัน
ฉ. ยาอื่น ๆ เป็นประจำ เช่น ยาแก้ปวด ยานอนหลับ เป็นต้น			/ครั้ง

<u>รหัสบริโภคบ่อยครั้งแค่ไหน</u> :

1 อาทิตย์ละ 1 วัน
2 อาทิตย์ละ 2 วัน
3 อาทิตย์ละ 3 วัน
4 อาทิตย์ละ 4 วัน
5 อาทิตย์ละ 5 วัน
6 อาทิตย์ละ 6 วัน
7 ทุกวัน
8 นาน ๆ ครั้ง

4.8 คุณได้**<u>ทำประกันสุขภาพ</u>**หรือไม่ (เช่น มีบัตรสุขภาพหรือซื้อประกันสุขภาพจากบริษัทเอกชน)

1. ทำ → 4.8.1 คุณทำประกันสุขภาพประเภทใด *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*
   - ก. บัตรสุขภาพจากสถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลของรัฐ
   - ข. ซื้อประกันสุขภาพจากบริษัทเอกชน
   - ค. บัตรประกันสังคม
   - ง. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. ไม่ได้ทำ → 4.8.2 คุณได้รับบัตรประกันสุขภาพจากหน่วยงานของรัฐ {เช่น บัตรผู้สูงอายุ, บัตรผู้มีรายได้น้อย (สปร.), บัตรเด็กนักเรียนอายุ 0-12 ปี, บัตรเด็กนักเรียนชั้น ม.1-ม.3, บัตรผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล บัตร อสม. บัตรผู้พิการ)} หรือไม่
   1. ได้รับ (ระบุ).....
   2. ไม่ได้รับ

4.9 คุณเคยได้รับความรู้/ข่าวสารเรื่องสุขภาพ (การดูแลร่างกายและจิตใจ) จากที่ไหนบ้าง

พนักงานสัมภาษณ์ : <u>ถ้าเคยได้รับ</u>ความรู้/ข่าวสารเรื่องสุขภาพ <u>โดยไม่ถามนำ ให้วง 1</u>
สำหรับแหล่งความรู้/ข่าวสาร<u>ที่ไม่เคยได้รับ</u> (ไม่ได้วง 1) ให้ถามนำแต่ละวิธี ว่า เคยได้รับความรู้จาก.....ไหม <u>ถ้าตอบเคยให้วง 2</u>
<u>ถ้าไม่เคย</u>ได้รับความรู้/ข่าวสารจากแหล่งนั้นเลย (ทั้งถามนำและไม่ถามนำ) <u>ให้วง 3</u>

แหล่งความรู้	การได้รับความรู้/ข่าวสารเรื่องสุขภาพ		
	1. เคย (โดยไม่ถามนำ)	2. เคย (โดยถามนำ)	3. ไม่เคยเลย
ก. เพื่อนร่วมงาน	1	2	3
ข. วิทยุ	1	2	3
ค. ทีวี	1	2	3
ง. โปสเตอร์/แผ่นพับ/ใบปลิว	1	2	3
จ. หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	1	2	3
ฉ. บุคลากรทางการแพทย์	1	2	3
ช. อื่น ๆ (ระบุ)			

ส่วนที่ 5 : การมีบุตร

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีบุตร <u>ถามเฉพาะสตรีที่เคยแต่งงาน และมีอายุระหว่าง 15-50 ปี</u>

5.1 คุณเคยตั้งครรภ์หรือไม่

1. เคย (ระบุ.....ครั้ง) (ไม่รวมครรภ์นี้) 2. ไม่เคย (ข้ามไปส่วนที่ 6)
3. กำลังตั้งครรภ์ (ตั้งครรภ์มาแล้ว ..... เดือน)

5.1.1 ครรภ์ที่	5.1.2 ผลการตั้งครรภ์ 1. เกิดรอดชีพ 2. เกิดไร้ชีพ (ตายคลอด) 3. แท้งธรรมชาติ 4.ทำแท้ง 5. กำลังตั้งครรภ์	5.1.3 เหตุการณ์นี้เกิดเมื่อไร วัน	เดือน	ปี	5.1.4 คุณได้แจ้งจดทะเบียนการเกิดหรือไม่ 1. .แจ้ง ที่ไหน (ระบุ)..... 2. ไม่ได้แจ้ง เพราะอะไร (ระบุ).....	5.1.5 ชื่อบุตร	5.1.6 เพศ 1. ชาย 2. หญิง
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							

5.1.7 ปัจจุบันบุตรคนนี้มีชีวิตอยู่หรือไม่ 1. มี (ไม่ต้องถามต่อ) 2. ไม่มี (ถามต่อข้อ 5.1.8)	5.1.8 **(ถ้าเสียชีวิต)** อายุเมื่อเสียชีวิต (อายุเต็มปี ยกเว้นทารกอายุเป็นเดือนและวัน)	5.1.9 บุตรคนดังกล่าวเสียชีวิตด้วยสาเหตุอะไร (ตอบได้เพียงข้อเดียว) (ดูรหัส)	5.1.10 คุณได้แจ้งจดทะเบียนการตายของบุตรคนดังกล่าวหรือไม่ 1. แจ้ง ที่ไหน (ระบุ)..... 2. ไม่ได้แจ้งเพราะอะไร (ระบุ).....

รหัสข้อ 5.1.9 สาเหตุที่เสียชีวิต

1. เจ็บป่วย (ระบุโรค).....
2. อุบัติเหตุ
3. ฆาตกรรม
4. ฆ่าตัวตาย
5. ภัยธรรมชาติ
6. อื่น ๆ (ระบุ).....

<u>ให้พนักงานสัมภาษณ์สรุปประวัติการตั้งครรภ์ทั้งหมดลงในตารางนี้</u> แล้วถามเพื่อความแน่ใจ ถ้าไม่ถูกต้องย้อนไปถามในตารางใหม่

5.1.11 จำนวนบุตรทั้งหมดที่เกิดรอดมีกี่คน

ชาย ..... คน หญิง ..... คน

รวม ..... คน

5.1.12 จำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ทั้งหมดมีกี่คน

ชาย ..... คน หญิง ..... คน

รวม ..... คน

5.1.13 จำนวนบุตรที่เกิดรอดแต่ปัจจุบันเสียชีวิตแล้วกี่คน

ชาย ..... คน หญิง ..... คน

รวม ..... คน

5.1.14 จำนวนครรภ์ที่ล้มเหลว (เกิดไร้ชีพ, แท้ง หรือทำแท้ง)

จำนวน ..... ครั้ง

5.1.15 จำนวนการตั้งครรภ์ทั้งสิ้น (ไม่นับปัจจุบัน)

จำนวน ..... ครั้ง

ส่วนที่ 6 : วิธีคุมกำเนิด

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้ให้ถามผู้ชายทุกคน และผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี ยกเว้น คำถามเกี่ยวกับการเคยใช้ ไม่ต้องถามสตรีโสด

6.1 คุณรู้จัก/เคยใช้วิธีคุมกำเนิดอะไรบ้าง

พนักงานสัมภาษณ์ : ถ้ารู้จัก โดย**ไม่ถามนำ** ให้วง 1
สำหรับวิธีที่ไม่รู้จัก ให้**ถามนำ** ถ้าตอบว่ารู้จัก ให้วง 2
ถ้าไม่รู้จักวิธีนั้นเลย (ทั้งถามนำและไม่ถามนำ) ให้วง 3
ในวิธีที่รู้จัก ให้ถามว่า เคยใช้วิธี.....เพื่อคุมกำเนิดไหม

วิธีคุมกำเนิด	วิธีที่รู้จัก			เคยใช้.....เพื่อการคุมกำเนิดไหม **(ไม่ถามสตรีโสด)**	
	1. รู้จัก (ไม่ถามนำ)	2. รู้จัก (โดยถามนำ)	3. ไม่รู้จัก	1. เคยใช้	2. ไม่เคยใช้
ก. ทำหมันหญิง	1	2	3	1	2
ข. ทำหมันชาย	1	2	3	1	2
ค. ยาฝังคุมกำเนิด	1	2	3	1	2
ง. ยาฉีดคุมกำเนิด	1	2	3	1	2
จ. ห่วงอนามัย	1	2	3	1	2
ฉ. ยาเม็ดคุมกำเนิด	1	2	3	1	2
ช. ถุงยางอนามัย	1	2	3	1	2
ซ. หลั่งนอกช่องคลอด	1	2	3	1	2
ฌ. นับระยะปลอดภัย	1	2	3	1	2
ญ. อื่น ๆ (ระบุ).....				1	2

พนักงานสัมภาษณ์ : ถ้าเป็น**ผู้หญิง**ให้ตรวจดูว่า เคยใช้วิธีคุมกำเนิดหรือไม่ ถ้าเคยใช้ ให้ข้ามไปถามข้อ 6.3
ถ้าไม่เคยใช้ ข้ามไปถามส่วนที่ 7
ถ้าเป็น**ผู้ชายและรู้จักถุงยางอนามัย** ให้ถามต่อข้อ 6.2 ถ้าไม่รู้จักข้ามไปถามส่วนที่ 7

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็นคำถามเฉพาะผู้ชายที่รู้จักถุงยางอนามัย

6.2 คุณเคยใช้ถุงยางอนามัยเพื่อเหตุผลอื่น นอกเหนือจากการคุมกำเนิดหรือไม่ ถ้าเคย ใช้เพื่ออะไร

1. เคย (ระบุเหตุผล) ..... 2. ไม่เคย

.....

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็น<u>คำถามเฉพาะสตรีที่ตอบ 1</u> (เคยใช้) ในวิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 6.1

6.3 ปัจจุบัน**<u>คุณกำลังใช้วิธีคุมกำเนิด</u>**หรือไม่

1. กำลังใช้ ↓ 2. ไม่ใช้แล้ว (ข้ามไปส่วนที่ 7)

6.3.1 วิธีคุมกำเนิดที่กำลังใช้ใน**<u>ปัจจุบัน</u>** คืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 วิธี)

ก. ทำหมันหญิง	จ.ห่วงอนามัย	ฌ. นับระยะปลอดภัย
ข. ทำหมันชาย	ฉ. ยาเม็ดคุมกำเนิด	ญ. อื่น ๆ (ระบุ).....
ค. ยาฝังคุมกำเนิด	ช. ถุงยางอนามัย	.....
ง. ยาฉีดคุมกำเนิด	ซ. หลั่งนอกช่องคลอด	.....

(ถ้าตอบมากกว่า 1 วิธี ให้พนักงานสัมภาษณ์ <u>ขีดเส้นใต้</u> วิธีในลำดับสูงสุดแล้วถามต่อถึงวิธีนั้น ๆ ในข้อ 6.3.2 - 6.3.4)

6.3.2 วิธี ..... คุณเริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อไร
เมื่อ เดือน ..... พ.ศ. .....
(ถ้าจำไม่ได้ เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่ออายุ ..... ปี)

พนักงานสัมภาษณ์ : ถ้าเป็นวิธีคุมกำเนิดถาวร (หมันหญิง/หมันชาย) ให้ข้ามไปถามข้อ 6.3.4

6.3.3 ตั้งแต่ใช้วิธี ..... คุณเคยหยุดใช้หรือไม่

1. เคยหยุดใช้ ↓ 2. ไม่เคยหยุดใช้

6.3.3.1 เคยหยุดใช้ทั้งหมดกี่ครั้ง
จำนวนครั้งที่เคยหยุดใช้ ..... ครั้ง

6.3.3.2 คุณเริ่มใช้วิธี ..... นี้ครั้งสุดท้าย เมื่อไร
วันที่เริ่มใช้ครั้งสุดท้าย วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

6.3.4 คุณเคยตั้งครรภ์ขณะใช้วิธีคุมกำเนิด .....นี้หรือไม่

1. เคย ↓ 2. ไม่เคย

6.3.4.1 ตั้งครรภ์เมื่อไร (ครั้งสุดท้าย)
เกิดเมื่อเดือน ..... พ.ศ. .....

ส่วนที่ 7 : การแต่งงาน

พนักงานสัมภาษณ์ : ถามเฉพาะ<u>คนที่เคยแต่งงานแล้วทุกคน</u>

ลำดับครั้งที่แต่งงาน	7.1 คุณแต่งงานครั้งที่..... เมื่ออายุเท่าไร (ระบุอายุเต็มปี) (ปี)	7.2 การแต่งงานครั้งนี้คุณจดทะเบียนสมรสหรือไม่ 1. จด 2. ไม่ได้จด	7.3 **<u>ปัจจุบัน</u>** คุณยังอยู่กับคู่สมรสคนนี้หรือไม่ 1. อยู่ <u>(ข้ามไปถามส่วนที่ 8)</u> 2. ไม่ได้อยู่	7.4 ถ้าไม่ได้อยู่ด้วยกันกับคู่สมรสคนนี้แล้ว คุณได้หย่าหรือไม่ 1. หย่า 2. ไม่ได้หย่า (แยก) <u>(ข้ามไปถามข้อ 7.6)</u> 3. หม้าย <u>(ข้ามไปถามข้อ 7.6)</u>	7.5 การหย่ากับคู่สมรสคนนี้คุณได้จดทะเบียนหย่าหรือไม่ 1. จด 2. ไม่ได้จด	7.6 คุณหย่า/แยก/หม้ายคู่สมรสคนนี้เมื่อคุณมีอายุเท่าไร (ระบุอายุเต็มปี) (ปี)	7.7 หลังจากหย่า/แยก/หม้ายแล้วคุณแต่งงานใหม่หรือไม่ 1. แต่ง <u>(ถามการแต่งงานในลำดับต่อไป)</u> 2. ไม่แต่ง <u>(ถามส่วนที่ 8)</u>
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							

ส่วนที่ 8 : บทบาทสตรีต่อการพัฒนาชุมชน

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็น<u>คำถามเฉพาะสตรีที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี</u>

8.1 คุณเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมพัฒนาหรือไม่

1. เป็น
2. ไม่เป็น
3. ไม่ทราบว่ามีกลุ่ม/ชมรมพัฒนา

8.1.1 คุณเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมพัฒนาใดบ้าง (ระบุชื่อ .....)	8.1.2 คุณมีตำแหน่งอะไรในกลุ่ม / ชมรม	8.1.3 กิจกรรมที่คุณทำในกลุ่มนี้คืออะไร	8.1.4 <u>ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา</u> คุณได้เข้าร่วมกิจกรรมกี่ครั้ง (ครั้ง/ปี)	8.1.5 ปัญหา (**<u>สำคัญที่สุด</u>**)ของกลุ่ม/ชมรมพัฒนานี้คืออะไร
กลุ่มที่ 1				
กลุ่มที่ 2				
กลุ่มที่ 3				

♣♣♣♣ จบการสัมภาษณ์ ♣♣♣♣

ความเห็นของพนักงานสัมภาษณ์

♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠

พนักงานสัมภาษณ์ : เมื่อคุณเสร็จการสัมภาษณ์รายนี้ โปรดตอบคำถามต่อไปนี้อย่างตรงไปตรงมา

1. สถานที่ที่ทำการสัมภาษณ์เป็นอย่างไร
   1. ปราศจากสิ่งรบกวน/มีความเป็นส่วนตัวมาก
   2. มีสิ่งรบกวนบ้างแต่ไม่มีผลกระทบต่อการสัมภาษณ์
   3. มีสิ่งรบกวนและมีผลกระทบต่อการสัมภาษณ์พอสมควร
   4. มีสิ่งรบกวนมากจนต้องหยุดการสัมภาษณ์บ่อยๆ / เสียบรรยากาศ

2. มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ร่วมในการสัมภาษณ์นี้หรือไม่
   1. มีตั้งแต่ต้นจนจบ
   2. มีเฉพาะบางตอนของการสัมภาษณ์
   3. ไม่มีตลอดการสัมภาษณ์ (ข้ามไปถามข้อ 5)

3. ถ้ามีบุคคลอื่นอยู่ในที่สัมภาษณ์ ใครอยู่ในที่สัมภาษณ์บ้าง *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*
   - ก. บุคคลในครอบครัวของผู้ตอบ
   - ข. เพื่อนของผู้ตอบ
   - ค. เพื่อนบ้าน
   - ง. บุคคลอื่น ๆ ระบุ……

4. มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ตอบหรือออกความเห็นช่วยผู้ตอบหรือไม่
   1. มีมาก
   2. มีเป็นบางตอน
   3. มีน้อย
   4. ไม่มี

5. ผู้ตอบให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพียงใด
   1. ให้ความร่วมมือดีมาก
   2. ให้ความร่วมมือดี
   3. ให้ความร่วมมือปานกลาง
   4. ให้ความร่วมมือน้อย

6. ผู้ตอบมีปฏิกิริยาอย่างไรในการให้สัมภาษณ์
   1. สนุกในการตอบคำถาม
   2. เฉย ๆ
   3. มีท่าทีไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์บางเรื่อง (ระบุเรื่อง/ข้อ)……..
   4. แสดงท่าทีไม่ค่อยพอใจในบางคำถาม (ระบุเรื่อง/ข้อ)……...

7. โดยทั่วไปคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างไร
   1. ดีมาก
   2. ดี
   3. พอใช้
   4. ไม่ดี

ภาคผนวก 5
รายชื่อคณะทำงาน

คณะทำงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543)

ที่ปรึกษา	เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ตติกจ์
	ปราโมทย์ ประสาทกุล
	จรรยา เศรษฐบุตร
หัวหน้าคณะทำงาน	วรชัย ทองไทย
นักวิจัยหลัก	สุรีย์พร พันพึ่ง
	จิรกิต บุญชัยวัฒนา
	ยุพิน วรสิริอมร
	สมศักดิ์ นัคลาจารย์
	อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์
ผู้ช่วยนักวิจัย	ปรมาภรณ์ มีสุวรรณ
	เสาวลักษณ์ แซ่ตั้ง
หัวหน้าทีมคุมงานภาคสนาม	จิรวรรณ อ่อนสุวรรณ
	งามละมัย ผิวเหลือง
	นุชนารถ วงศ์จำปา
	รัชพันธุ์ เชยจิตร
	รุ่งทิพย์ โชตยันดร
	สุทธิพร ผึ้งหลวง
	สุธรรม ลาชโรจน์
	สุนิสา สงแสงอ่อน
	สุรเดช ไตรสีห์
	สุริยา กาฬสินธุ์
งานบริหารธุรการและการเงิน	อรพรรณ หันจางสิทธิ์
	จุฑากาญจน์ อติธนานันท์

ผู้เขียนรายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543)

กุศล สุนทรธาดา
จรรยา เศรษฐบุตร
จิรกิต บุญชัยวัฒนา
ปราโมทย์ ประสาทกุล
ฟิลิป เกสต์
ยุพิน วรสิริอมร
วรชัย ทองไทย
สุรีย์พร พันพึ่ง
อมรา สุนทรธาดา
อุไรวรรณ คนึงสุขเกษม

บรรณาธิการ วรชัย ทองไทย
ผู้ช่วยบรรณาธิการ สุรีย์พร พันพึ่ง